

Op Vijverhoek

door F. J. HOFFMAN.

ALKMAAR
P. KLUITMAN.

W. K. a. d.

A decorative border with floral and geometric motifs surrounds the text. The top corners feature large, stylized flowers. The sides have smaller, repeating floral designs. The bottom corners also feature large, stylized flowers. A central floral motif is positioned above the publisher information.

OP
VIJVERHOEK

DOOR

F. J. HOFFMAN

GEILLUSTREERD DOOR

W. K. DE BRUIN

ALKMAAR — P. KLUITMAN.
1907.

Inhoud.

Hoofdst.	Bladz.
I. Een hoofdstuk, dat men een stevigen pas begint en op een draf eindigt	1
II. Wim begrijpt het niet. — Kobus leert de koolmees eten	9
III. De dood van den gomboom. — Het leven van Hector. — Onze arme vogeltjes in gevaar	19
IV. De trouwe Hector, en hoe hij behandeld werd	37
V. Voor Hector breekt een betere tijd aan. — Kobus z'n verstand staat stil	45
VI. Karel vangt den snoek met een kruiwagen. — Het voedsel der visschen	50
VII. Kobus begint de zaak te begrijpen. — De kerstboom. — De voederplaats	67
VIII. Kobus kijkt strak in den kolenbak. — De tafel wordt gedekt. — Gerrit z'n nek in gevaar	80
IX. De straatverlichting van Zandheuvel. — Heiplaggen en Kneuters. — Een kiekje van Zandheuvel	93
X. Een slecht hoekje voor planten. — Karel verveelt zich. — Insectenetende planten	105
XI. Tante Anna ziet sneeuwballen voor vogels aan. — De sperwer	120
XII. Waarom Geurt Knobbel tegen een lantaarn liep. — Wim en Karel gaan naar het Paradijs. — De eekhoorn en zijn magazijntjes. — In het bosch verdwaald	131
XIII. Karel rekent de richting uit. — Wim wil een schildvink zijn en valt voor de vierde maal in een kuil. — Voor de vijfde maal. — De dieren in den winter	146
XIV. Hector voor de eerste maal gewasschen. — Kobus beschermt de vogels. — Heel Zandheuvel helpt mee. — Door het bosch. — De heibrand. — De brandweer. — Een avond bij Piet	157
XV. Arie Heiplag is tegen het voederen. — De sperwer. — Nuttige insecten	174
XVI. Wim en Karel gaan de voederplaatsen bekijken. — Herman wordt gevaarlijk. — Hannes tegen de Heiplaggen. — De verwoesting bij Hendrik. — De vervolging. — Gevangen. — De boschwachter. — Bij den burgemeester. — De Heiplaggen beloven beterschap. — Benauwde droomen. — Naar huis	185

Eerste Hoofdstuk.

Een hoofdstuk, dat met een stevigen pas begint en op een draf eindigt.

Het was op Dinsdag 27 December.
Op het perron van het kleine station Zandheugel liep de tuinbaas Karel van de Horst in een stevigen pas heen en weer.

„Goemorgen baas,” zei de stationchef, die juist naar buiten kwam; „wat loop je toch geweldig; 't heele station dreunt er van. Fijn weer hè!”

„Fijn weer is 't, maar fijn koud ook,” antwoordde de baas.

„Och wat! Een prachtig zonnetje en haast geen wind. Je kunt het bijna zonder jas doen. Maar bij jullie achter in het bosch weet je niet wat winter is. Dan moet

je bij slecht weer eens op het perron komen, waar alle winden je raak waaien. Ga je met den trein mee, baas?"

„Neen, chef; ik krijg de jongens van mijn broer uit Utrecht een dag of wat. Ze komen met den trein van tienen.”

„Zoo,” zei de chef, „daar zal onze Piet schik van hebben, want die begint zich met z'n vakantie al te vervelen. Daar komt de trein al aan, baas!”

De chef ging weer naar binnen en een oogenblik later bleef de trein snuivend en zuchtend voor het perron staan.

„Zandheuvel, Zandheuvel, niemand voor Zandheuvel,” roepen de conducteurs, en trekken de portieren open.

Daar komen vlak bij baas Van de Horst twee jongens uit een portier te voorschijn, een dunne en een dikke, die met onstuimige haast te gelijk willen uitstappen.

„Oom, oom, daar zijn we,” roept de dunne en beiden dringen naar voren.

Maar het gat waar ze door moesten, was maar op één persoon berekend, en hoe meer de jongens drongen, hoe vaster ze in de klem raakten.

„Oom, u moet de *compl*. . . . Wim, wacht toch even, je duwt me plat; de deur is veel te nauw, oom,” zei de dunne weer en hij deed nog een poging om zich er door te wringen.

Van de Horst kwam aan het portier.

„Dat gaat zoo niet jongens,” zei hij, en duwde ze beiden weer terug in den wagen. „Geef me een hand,

Karel.... dat 's één; nu Wim.... dat 's twee stuks."

De jongens stonden op het perron. Oom nam de koffer van de bank, die zij waarschijnlijk wel vergeten zouden hebben, als hij er niet aan gedacht had.

Het drietal verliet het station en liep den weg op naar oom Karel's huis. Oom Karel was een kort, maar breed geschouderd mannetje, die goed in zijn vleesch zat. Hij had een gezonde kleur en zijn wangen waren versierd met kortgeknipte roodbruine bakkebaardjes.

Aan zijn kleeding zag men dadelijk, dat men met een tuinman te doen had. Onder het korte zwarte jasje kwam een witte schort te voorschijn, die half opgerold naar links was opgeslagen en tusschen de band gestoken. Bovenop droeg hij een zwartlakensche pet en van onderen twee klompen.

Wim was twaalf jaar, precies zijn oom in het klein, en wat men noemt een dikzak. Karel was een jaar jonger, maar evengroot als zijn broer. Zijn moeder vergeleek hem echter dikwijls met een mageren spiering.

Behalve in de dikte was Karel zijn broer in alles de baas, in het hardloopen, in het klimmen, in het springen, in het leeren op school en ook in het eten. Dat laatste ging boven Karels verstand, want als hij de jas van Wim vergeleek met z'n eigen jas, dan moest Wim ook van binnen veel wijder zijn dan hij en toch ging in Wim lang zooveel niet in als in hem.

Overigens waren de beide broeders altijd trouwe kameraden. Er was wel eens een kleine oneenigheid,

natuurlijk, maar dat was altijd weer gauw bijgelegd.

Ons drietal ging van het station af den straatweg op, welke op dat punt den spoorweg kruiste. Op korten afstand van den overweg bevond zich links van den weg een ijzeren hekje. Oom Karel opende dat en nu kwamen ze in een fraai aangelegd park.

Het was de buitenplaats Vijverhoek van den heer Trommelman, waar oom Karel reeds verscheidene jaren tuinman geweest was. Ongeveer een paar honderd meter voorbij het kleine hekje bevond zich het groote inrijhek, recht tegenover het heerenhuis, waarvan alle ramen gesloten waren, want de familie was uit.

„Wat is het hier 's winters toch mooi, oom,” zei Wim, toen ze een schilderachtig knuppelbruggetje over gingen. „De sneeuw lijkt wel een prachtig wit laken. Bij ons in de stad was gisteren avond al geen vlokje meer te zien en alles was zwarte modder geworden. En die groene sparren en dennen maken dat het hier zomer en winter te gelijk is. Als ik een grooten tuin moest aanleggen, nam ik uitsluitend sparren en dennen.”

„Dat zou je toch voor het zomerhalfjaar niet bevallen, Wimpje,” antwoordde oom. „Voor den winter zijn zulke altijd groene boomen een heele uitkomst, maar 's zomers kunnen we meer verscheidenheid hebben en dan zou ik onze prachtige loofboomen niet graag missen. Denk maar eens aan die twee groote kastanjeboomen en de bruine beuk bij het groote huis, die je van den zomer zoo buitengewoon mooi vond. En dan

al die bloeiende heesters en die struiken met bont blad.”
„Ja oom,” zei Karel, „ik kies den zomer.”

„Dag vrouw! Dag vrouw!” werd er plotseling met een eenigszins schorre stem geroepen.

Wim en Karel keken om, maar er was niemand te zien.
„Dag boerrr! Dag boerrr!”

De jongens bleven staan en keken rond, maar geen levend wezen vertoonde zich, behalve eenige musschen en koolmeezen en een groote zwarte kraai, die op een tak van een eik boven hun hoofd zat te buigen als een knipmes en allerlei rare knorrende geluiden maakte.

Oom lachte.

„U is toch geen buikspreker, oom,” zei Karel. „Er wordt toch duidelijk „dag vrouw, dag boer” geroepen en we zien niemand!”

„Dag boerrr! Lekkerr! Lekkerr! Kra, kra!” klonk het weer, nu recht boven de hoofden der wandelaars.

„Dat doet die kraai, oom!” zei Wim half fluisterend met een gezicht als van het dienstmeisje, dat een muizenest in haar mutsendoos vond.

Karel keek met open mond en als versuft naar de kraai, die maar aldoor zat te buigen en te knorren.

De vogel vloog nu uit den boom en ging een eind verder op het pad zitten.

Het drietal liep door, de twee jongens van top tot teen verbazing en oom Karel steeds grinnekende.

Toen ze vlak bij den vogel gekomen waren, vloog deze niet weg maar riep al buigende weer: „dag boerrr! Lekkerr!”

Oom bukte en stak de hand uit en de kraai kwam terstond naar hem toe huppelen en liet toe, dat oom hem zacht op den kop tikte.

„Zie zoo, jongens, nu moeten we doorloopen, anders weet tante Anna niet, waar we blijven,” zei oom Karel. „Onderweg zal ik je het wonder verklaren. Gerrit gaat met ons mee naar huis.”

„Gerrit? Wie bedoelt u, oom?” vroeg Wim.

„Onze kraai; tante heeft 'm Gerrit genoemd.”

Oom pakte den koffer weer op en liep door. De jongens liepen mee, maar met de ruggen vooruit, om de kraai in het oog te kunnen houden. De vogel vloog echter spoedig op en over hun hoofden heen in de richting van oom Karels huis.

„Een paar weken na de zomervacantie,” begon oom, „komt tante op een ochtend buiten en ziet een kraai op het grint zitten, die niet goed voort kan. Zijn eene vleugel sleepte over den grond en hij liep wel, maar viel telkens opzij. Tante wilde hem opnemen, maar de vogel pikte geducht van zich af. Ze kreeg hem toch in een mandje en nam hem mee naar binnen, en in een paar dagen was hij zoo mak, dat hij uit onze handen at. Tante repareerde den vleugel een beetje door hem met een touwtje op te binden. De kraai werd toen in een kuikenhokje gezet en kreeg een plaatsje in de keuken.

Veertien dagen later kon hij weer flink loopen en de vleugel bleef zonder touwtje netjes zitten. We zetten hem buiten neer en wilden hem laten wegvliegen, maar met het vliegen ging het niet. We hebben hem toen maar bij de kippen in het hok gezet en dat ging heel goed. Hij denkt nu geloof ik, dat hij ook een kip is,

want hij kan kakelen en kraaien, dat het een lust is."

„Maar dat praten, oom?" vroeg Wim.

„Dat praten heeft hij geleerd nadat hij eens een vechtpartij heeft gehad met den haan. De haan had hem daarbij zoo toegetakeld, dat het bloed uit zijn snavel liep, en van dien dag af schijnt onze zwartrok los van tong geworden te zijn. Woorden of geluiden, die hij dikwijls hoort, praat hij vrij duidelijk na, vooral als er een aa en een r in voorkomt."

„Vliegt hij niet weg, oom?" vroeg Karel.

„Neen, hij komt altijd weer terug. We zien hem soms in verscheidene uren niet, maar als de kippen gevoerd worden, is hij vooraan. Ik geloof dus, dat hij op de klok kan kijken ook."

Het pad maakte juist een bocht en daar zagen de jongens het huisje van oom Karel. Tante Anna stond in de deur en Gerrit trippelde voor haar heen en weer.

Als een pijl uit den boog schoot Karel vooruit en Wim hobbelde hem op een draf achterna.

Tweede Hoofdstuk.

Wim begrijpt het niet. — Kobus leert de koolmees eten.

Tante Anna ontving de jongens zoo hartelijk, alsof ze hun eigen moeder was, en een oogenblik later zaten allen bij de tafel, die voor het raam stond, dat door een laan in de verte op een vijver uitzicht gaf.

De kamer was groot, maar gezellig en het was er aangenaam warm, want daar hield oom van.

Tante Anna had verbazend veel te vragen; naar de gezondheid van vader en moeder en eenige kennissen, of vader het druk had in den kruidenierswinkel, naar de vorderingen op school, naar de kanarie, naar de kat, naar de bloemen en naar nog veel meer.

Op de eerste vragen diende Karel van antwoord, en

over vogel, kat en bloemen wist Wim de beste inlichtingen te geven.

„'t Lijkt wel of u hier den zomer in huis hebt,” zei Wim, terwijl hij naar het groote zijraam keek.

Voor dat raam stond een rij volop bloeiende primula's en Alpenviooltjes in verschillende kleuren, en naast het raam een bloemenmand met groene planten, waaronder een clivia, een amaryllis, een cactus en een erica met fraaie knoppen. Achterin stond een hooge varen en voorin een asparagus en een tradescantia, waarvan de slappe stengels over den rand van de mand tot bijna op den grond afhingen.

Wim vond dat heele hoekje zoo mooi, dat hij er eens vlak voor ging staan. Al de planten zagen zoo frisch groen als in den zomer buiten, wanneer het pas geregend heeft.

„Ik begrijp het niet, zei Wim. „De planten zijn hier in den winter nog veel mooier, dan bij ons thuis in den zomer. Moeder koopt elken zomer een paar rozen en geraniums en Fuchsia's, en dan ziet ons mandje er heel lief uit. Maar kom eens over een week of drie. Dan is er niets meer aan. De bladen worden geel, de kleine blaadjes worden niet groot maar krijgen lange, dunne, gele stelen, en nieuwe knoppen komen er nooit bij. En hier, midden in den winter . . . ik begrijp het niet. U moest mij daar toch eens iets van leeren, oom!”

„Heel goed, jongen, dan moet je deze week maar eens goed opletten. Ik wil al dadelijk beginnen met te

zeggen, dat de planten, die je daar hebt opgenoemd, geen geschikte planten voor de kamer zijn. Die hooren buiten en in de zon. Wanneer je een bloemenhekje buiten aan het venster had, dan zou het wel gaan, want er staat 's zomers nog al aardig zon op dat raam, maar in huis heb je van die planten niet lang plezier. Met eenige groene planten gaat het beter."

„Zie zoo," zei tante Anna, „dat is de eerste les in de plantkunde geweest, maar nu zullen we eens iets gaan doen aan de eetkunde, want de klok wijst op twaalf en de aardappels zullen wel gaar zijn."

Tante stond op, nam het theeblad van de tafel en dribbelde naar de keuken. Zij had in haar uiterlijk veel van oom Karel, want ze was even dik, even kort en had hetzelfde ronde, blozende, goedige gezicht.

Een oogenblik later was de tafel gedekt en onze beide jongens lieten zich niet onbetuigd. Vooral Karel at, alsof hij in één dag z'n broer wilde inhalen in dikte.

Oom en tante hadden er schik in.

Toen de maaltijd afgelopen was, zei Karel: „Wat zullen we nu van middag eens doen, Wim?"

„Daar weet ik raad op," antwoordde tante, want Wim was niet dadelijk met een plan gereed. „Gaan jullie naar Klomp, den melkboer, en vraag of hij van avond drie kan melk wil brengen, in plaats van één kan. Je zult dan Kobus wel zien en kunt een poosje bij hem blijven."

Kobus was de eenige zoon van Klomp. Hij was

dertien jaar en hielp zijn vader in de boerderij, maar in dezen tijd van het jaar was er niet veel te doen.

Wim en Karel trokken zoo spoedig mogelijk hun daagsche kleeren aan, die in den koffer meegekomen waren en gingen toen op weg naar de boerderij van Klomp, waar ze in de vorige vacantie meermalen geweest waren.

De boerderij lag aan den straatweg naar het dorp Zandheuvel op ongeveer tien minuten afstand van het station.

Toen de jongens het hek binnen kwamen, wrong Hector, de groote kettinghond, zich uit zijn nauw hokje en ontving hen met een woedend geblaf, waarbij hij met zooveel geweld aan de korte ketting rukte, dat hij zich de keel met den nauwen touwen halsband bijna dicht trok.

Klomp kwam juist naar buiten.

„Zoo jongelui,” zei de boer, „komen jullie weer eens op Vijverhoek kijken? Het is zeker om Kobus te doen. Zoekt hem maar op in den boogerd; hij is aan het vogels vangen.”

Wim deed de boodschap van de melk en toen gingen de beide jongens naar den appelboogerd, die achter de boerderij lag.

De hond ging weer woedend te keer, maar Klomp gaf hem een trap en toen kroop hij jankend in zijn hokje.

Wim kreeg medelijden met het arme dier. Het stond daar om de boerderij te bewaken en als het dat deed

door te blaffen als een vreemde op het erf kwam, kreeg het voor belooning een trap.

In den boomgaard kwam Kobus hen al te gemoet met den wijsvinger omhoog en loopende op de neuzen van zijn klompen, wat scheen te beduiden, dat groote voorzichtigheid en stilte op het oogenblik dringend noodig waren.

Wim en Karel verhieven zich ook onmiddellijk op de teenen, ofschoon ze nog niet zagen, waarvoor die houding zoo wenschelijk was.

De begroeting was kort en fluisterend en Kobus deelde mede, dat hij er al drie had.

„Wat drie?” vroeg Karel.

„Twee huismusschen en een koolmees!”

„Waar zijn ze?” fluisterde Wim.

„Achter de rietschelf; daar staan de knippen ook. Ik werk met twee knippen te gelijk,” antwoordde Kobus.

De jongens liepen naar de rietschelf en daar achter stonden twee oude kooien. In de eene zaten de twee musschen, in de andere vloog de koolmees als dol in het rond.

„Blijven jullie nu hier staan kijken, dan zal ik probeeren of ik er nog een krijgen kan,” zei Kobus.

Kobus ging nu achter een dikken appelboom zitten en nam in elke hand een draad, die op den grond lag. Een heel eind verder was van twee kleine plekjes de sneeuw weggeveegd, en op elk plekje stond een vogelknipje, gemaakt van drie steenen en een plankje. De

plankjes stonden schuin omhoog met een dun rietje er onder. Aan de rietjes waren de draden vastgemaakt, welke Kobus in de handen hield. Waagde een vogel zich in den knip, dan trok Kobus aan het touwtje, het plankje viel neer en het diertje was gevangen.

Om de vogels te lokken, had Kobus rondom de knippen een paar stukjes brood gelegd, maar in de knippen lag volop voer.

Het was voor de vogels een slechte tijd. Alles zat onder de sneeuw, dus er was weinig te vinden. De kale plekjes die Kobus gemaakt had, waren dus een heele uitkomst. Musschen en meezen en een paar roodborstjes streken er telkens neer.

„Kijk, kijk,” fluisterde Karel tegen Wim, „daar zit er een op het plankje.”

Kobus keek met ingehouden adem. Het was een vink, een mannetje nog wel.

Wip, van het plankje op den steen. Het hongerige vogeltje keek begeerig naar het voeder. Broodkruimels, zaadkorrels en nog veel meer. De vink trippelde nog wat op den steen heen en weer, maar eindelijk werd de honger zeker sterker dan de angst en hij sprong naar binnen.

Op hetzelfde oogenblik viel het plankje neer en het vogeltje was gevangen, nog eer het met een enkel korreltje den grootsten honger had kunnen stillen.

In een oogenblik waren de drie jongens bij den knip. Voorzichtig stak Kobus zijn hand onder het plankje

om den vogel te grijpen en na eenig gescharrel trok hij het fladderende diertje bij een vleugel te voorschijn.

Hij deed den vink bij de huismusschen in de kooi.

„Willen jullie de koolmees hebben?” vroeg Kobus gul. „Ik kan er toch zooveel vangen als ik wil, want hier in den boogerd zijn koolmeezen genoeg.”

„Asjeblijft,” antwoordde Karel. „Maar hoe krijgen we 'm thuis, want hij is zoo wild?”

„Neem deze kooi maar mee; misschien heeft je oom wel een kooi.”

„Wat eet zoo'n koolmees?” vroeg Wim.

„Ik heb een schoteltje met geweekte stukjes brood in de kooi gezet, maar die dingen zijn zoo koppig en willen nooit eten. Dat moet je 'm leeren. Ik weet er alles van, want ik heb zeker wel honderd koolmeezen eten geleerd,” besloot Kobus met een erg deskundig gezicht.

„Honderd?” riep Karel. „En waar heb je die nu allemaal?”

Kobus lachte om die onnoozele vraag.

„Allemaal hartstikkedood, want je houdt ze toch niet lang in 't leven, al gaf je ze koek.”

„Dan heb je er toch eigenlijk niet veel aan,” meende Wim. „Fluiten ze mooi?”

„'t Is een aardigheid,” hernam Kobus, „want fluiten kunnen ze ook niet. Maar nu zal ik 'm even eten leeren, dan kunnen jullie meteen zien, hoe dat gaat.”

Toen Kobus de hand naar de kooi uitstak, vloog

de koolmees weer als razend van de eene hoek in de andere, zoodat de veeren rondvlogen. Het diertje stootte aan alle kanten zijn kopje en piepte van angst.

Wim vond het een akelig gezicht.

Kobus kreeg na eenige vergeefsche grepen het vogeltje bij een pootje te pakken en trok het uit de kooi.

„Pas op, je maakt 'm dood,” riep Karel. Wim voelde eenigen lust in zich opkomen om Kobus een flinken pats te geven, maar hij was niet driftig van natuur en voerde het plan dus niet dadelijk uit.

Kobus raapte een houtje van den grond op en nam de koolmees zoo in de hand, dat alleen het kopje tusschen duim en vinger te voorschijn kwam. Het kopje hing opzij en de oogjes waren gesloten.

„Zie je wel, dat je 'm doodgemaakt hebt,” riep Karel.

„Hij houdt z'n eigen dood. Je zult zien, dat-ie weer heel gauw opleeft,” antwoordde Kobus. „Als ik 'm nu loslaat, vliegt hij meteen weg, maar ik ken die grap al lang.”

De vogel richtte nu werkelijk het kopje weer op. Hij was een oogenblik van schrik en angst buiten bewustzijn geweest.

Kobus nam het schoteltje met geweekt brood uit de kooi en nam wat tusschen duim en vinger. De mees gaapte echter niet vanzelf. Met den nagel van zijn duim maakte hij het snaveltje van den vogel open en duwde er een natte dot brood in.

De vogel draaide zijn kopje naar alle kanten, maar slikte niet. Hij had het blijkbaar benauwd. Nu nam Kobus het houtje en duwde het brood naar achteren.'

De koolmees deed wanhopige pogingen om los te komen, begon te proesten en draaide met de oogen, dat Wim en Karel er akelig van werden.

„Schei nu maar uit Kobus,” zei Karel. „Als je dat nu een aardigheid noemt, dan weet ik het niet!”

„Heb je die andere honderd vogels ook zoo eten geleerd?” vroeg Wim.

„Ja zeker!”

„Dan wil ik best gelooven, dat ze dood gegaan zijn, want dat is toch martelen.”

„Ja maar, van 't eten leeren zijn ze niet dood gegaan, maar omdat ze niet wilden eten. En dat komt weer, omdat ze zoo koppig zijn, dus dat is hun eigen schuld,” antwoordde Kobus met een gerust geweten.

Hij zette nu de koolmees weer in de kooi, en de vogel bleef stil in een hoekje zitten.

„Zie je wel, dat hij nu al mak is en nu zal hij morgen misschien zelf wel eten, anders moet je hem maar eens met z'n kop door het schoteltje halen.”

Wim nam nu de kooi op en Kobus nam de andere. Toen de jongens bij het huis kwamen, begon Hector weer woedend te blaffen, maar Kobus joeg hem met een goedgemikte bevroren kluit klei weer in zijn hokje terug.

De jongens namen afscheid en Wim en Karel wandelden
Op Vijverhoek.

naar Vijverhoek terug. De koolmees was intusschen weer zeer wild geworden, maar Wim meende hem door een zachte en liefderijke behandeling wel tot bedaren te zullen brengen.

„Die Kobus valt me niet erg mee,” zei Wim onderweg. „Ik vind hem een echte Judas. Ik dacht in de zomervacantie, dat-ie een goeie knul was. Die Hector heeft het ook slecht.”

„Ik geloof niet, dat hij nog zoo kwaad is,” meende Karel, „maar hij is te dom en te ruw om te begrijpen, dat een beest ook gevoel heeft.”

Vijf minuten later waren de jongens weer thuis en Wim zette de kooi op tafel.

Derde Hoofdstuk.

*De dood van den gomboom. — Het leven van Hector.
Onze arme vogeltjes in gevaar.*

Om en tante zaten bij de tafel. Ze gaven echter heel geen blijken van opgetogenheid over het vogeltje. Dat viel Wim wel een beetje tegen.

„Hoe kom je aan dat beest?” vroeg oom een beetje kortaf.

De jongens gaven een uitvoerig verslag van hun wedervaren op de boerderij van Klomp. Willem vertelde, hoe Kobus de koolmees had leeren eten, waarop tante riep:

„Schei maar uit, jongen, ik word er griezellig van en ik begrijp niet, hoe jullie aan zoo iets konden meedoen, of er maar naar kijken. Zoo'n allerliefst diertje zoo te martelen! De heele kooi ligt vol veeren!”

Wim en Karel wierpen de beschuldiging van medeplichtigheid ver van zich af en Wim vertelde van de pats, die hij Kobus had toegedacht.

„Ik ben blij,” zei tante, „dat je die pats maar achterwege gelaten hebt, maar ik ben toch ook blij, dat je die liefhebberijen van Kobus niet goed keurt. Maar vertel me nu eens, waarom je dat vogeltje van Kobus aannam en het mee naar huis gebracht hebt!”

„Vooreerst was ik blij, dat wij het hadden,” antwoordde Karel, „want toen kon Kobus het geen kwaad meer doen, en . . . er steekt toch geen kwaad in, om een vogeltje in een kooi te hebben, als je er goed voor zorgt!”

„Soms wel en soms ook niet,” meende tante. „Maar nu zal ik eerst de lamp aansteken en de melk opzetten. We drinken van avond een kopje chocola. Oom heeft dan misschien nog wel iets te praten over vogels, want hij is lid van een vereeniging tot bescherming van de vogels.”

Oom stond op om de kachel op te stoken en de jongens gingen naar buiten om de luiken te sluiten. Toen ze weer binnen kwamen, zette Wim de kooi in de keuken op een kast, want de koolmees werd bij het licht weer vreeselijk wild.

Tante kwam met brood, boter en kaas en maakte voor elk een boterhammetje klaar.

Onder het eten vroeg Wim nog eens een inlichting over een mooie kamerplant. Het was een plant met een

rechten stam en stijve, glimmende, langwerpige bladeren, een gomboom, maar de eigenlijke naam was anders.

„Ficus,” hielp oom.

„Juist; ficus. Moeder heeft hem dezen zomer gekocht,” vertelde Wim verder. „Telkens kwam er aan den

top een nieuw blad bij, en dan stond de punt voor het volgende al weer klaar. De bloemist had gezegd, dat we nu vooral het gieten niet moesten vergeten. Ik heb het nooit vergeten, maar wat gebeurt er nu? Drie bladeren zijn al geheel bruin en dor geworden en hangen er slap bij en de andere hebben allemaal bruine vlakken, die hoe langer hoe grooter worden. Die plant was nu juist voor onze kamer geschikt, heeft de bloemist gezegd."

„Ja jongen,” antwoordde oom glimlachend op het klaaglied van Wim, „ik hoor het alweer, de bloemist heeft te weinig gezegd en jij hebt in onwetendheid de plant met gieten verknoeid.”

„Ik heb werkelijk geen dag overgeslagen oom,” verzekerde Wim plechtig en Karel voegde er bij:

„Ja, dat is zoo, want Dinsdagmorgen, eer we naar den trein gingen, heeft Wim de plant nog kletsnat gegoten, tot het schoteltje vol was.”

„Dan zullen de andere bladeren nu ook spoedig bedorven zijn. Dat uitkomen van nieuwe bladeren ging toch niet altijd door, niet waar?”

„Neen oom, in den zomer wel, maar de laatste punt staat nu al een paar maanden stil en wordt niets grooter.”

„Juist, jongens; de plant heeft nu haar rusttijd in den winter. Zij vormt nu geen nieuwe bladeren en neemt niet meer voedsel op dan noodig is, om de oude bladeren en den stam in stand te houden. In den winter moet men die plant dus maar weinig begieten, anders wordt de grond kletsnat en de wortels gaan rotten. Dat is nu reeds

gebeurd, zoals ik uit je verhaal van de bruine bladeren bemerk en nu is het mooie van de plant af, want die verloren bladeren komen niet terug.”

„Het spreekt eigenlijk vanzelf oom,” zei Karel, „maar je moet het maar weten.”

Wim nam z'n zakboekje en maakte een paar korte aantekeningen.

„Er zijn meer planten, waar het zoo mee gesteld is,” ging oom verder. „Ken je een azalia of vingerblad, zoals de plant ook wel genoemd wordt.”

„De slager naast ons heeft er een; het is een boompje, maar ik vind er niet veel aan. De bladeren hangen bijna allemaal recht naar beneden tegen den stam, alsof ze verwelkt zijn. Vindt u dat mooi, oom?”

„Natuurlijk niet, Wim; de bladeren moeten wijd uit staan, dan is het boompje zeer mooi. Maar die plant van den slager staat zeker in de huiskamer.”

„Ja oom, hoe weet u dat?”

„Ik weet het niet, maar ik dacht het wel, want als het vingerblad de bladeren laat hangen, staat het op een te warme plaats. Het vingerblad kan eerder een beetje vorst dan te veel warmte verdragen. De ficus kan iets beter tegen warmte, maar in het geheel niet tegen vorst. Het vingerblad heeft ook een knop, die in den winter blijft staan. Onthoudt dus maar eenvoudig dezen regel: planten, die in den winter niet doorgroeien, maar rusten, hebben dan hoogstens eens per week een weinigje water noodig. Beginnen ze weer te groeien, dan moet natuurlijk

weer meer gegoten worden en ze hebben dan ook behoefte aan verschen grond, omdat de oude grond geen voedsel meer bevat.

Je ziet dus wel, jongens," ging oom voort, „dat alleen liefhebberij voor een zaak niet voldoende is. Daar behoort een beetje kennis bij."

Wim krabbelde weer een en ander in zijn zakboekje, want hij hield veel van planten, en wilde, hetgeen oom hem had geleerd, ook in toepassing brengen.

Tante ruimde de tafel op en ging eens naar de melk kijken.

„Die Hector van Klomp heeft het ook niet best, oom,” zei Karel. „Het beest heeft niet eens een hok, dat groot genoeg voor hem is en de ketting is veel te kort.”

„En was dat hok dan nog maar goed dicht, maar je kijkt er vierkant doorheen,” merkte Wim op, „en hij heeft een kale hals door dat ongelukkige touw. Dat noemen ze een halsband!”

„Ja jongens, daar heb ik Klomp al meer dan eens opmerkzaam op gemaakt, maar de menschen schijnen maar moeielijk te kunnen begrijpen, dat ze aan zoo'n dier verplichtingen hebben. Wanneer we een dier van zijn vrijheid berooven, zijn we toch minstens verplicht, zoo goed voor hem te zorgen, als het anders voor zich zelf zou kunnen zorgen, en eigenlijk nog beter, want de diensten, die het ons bewijst, zijn toch wel eenige belooning waard, als is het maar een vriendelijke behandeling.”

„Het beest had van middag niet eens water in zijn bak. Hij likte er nog in, maar de bak was leeg. En rondom dat hok alles even vuil en vies, bah! Als ik Kobus was, zou ik toch beter voor zoo'n arm dier zorgen.”

„Dat wil ik wel gelooven Wim, maar je moet niet

vergeten, dat Kobus het nooit anders heeft gezien. Hij denkt natuurlijk maar: die hond doet den geheelen dag toch niets en behoeft dus zoo'n bijzondere behandeling niet te hebben."

"Ik geloof, dat het wel een valsche hond is," zei Karel. "Ik zou niet graag willen, dat de halsband brak, als ik er bij stond."

"Hij doet tenminste net, alsof hij je in stukken wil scheuren," voegde Wim er bij.

"Dat kan de hond ook al weer niet helpen," hernam oom. "Wat krijgt hij ooit voor vriendelijke woorden te hooren? Het is een vloek, een scheldwoord, een trap of een steen! Dan is het toch geen wonder, dat het dier boosaardig wordt! Het baantje van den trekhond is niet zeer begeerlijk, maar dat van den kethingond vind ik nog ongelukkiger."

"Jongens," zei tante nu, "we moeten eerst de chocolade eens probeeren. Als ze niet lekker genoeg is, heb ik straf verdiend."

Dat lieten de heeren zich geen tweemaal zeggen.

"Het zal denkelijk zonder straf afloopen," meende Karel, toen hij zijn kopje neerzette.

"Het kan nog wel op een belooning uitdraaien, want de melk is overheerlijk," beweerde Wim.

Op dit oogenblik maakte de koolmees in zijn kooi zoo'n leven, dat de zwarte poes met de witte borst, die in zijn mandje achter de kachel lag, verschrikt opsprong en behoedzaam naar de keukendeur liep.

„Het vogeltje voelt zich nog niet op zijn gemak in die nauwe kooi,” zei tante, terwijl zij een kopje chocolade inschonk.

„Het zal misschien honger hebben,” voegde oom er bij.

„Onmogelijk, oom,” riep Wim, „het heeft een schoteltje vol geweekt brood.”

„Dat is geen geschikt voeder voor een koolmees, jongens. Wanneer tante jullie straks inplaats van dat lekkere boterhammetje nu eens een bord harde maiskorrels had voorgezet, zou je denken, dat je dan nu verzadigd zou geweest zijn? En toch is mais een goed voeder, . . . voor kippen, maar niet voor ons.”

„Wat moet een koolmees dan hebben, oom?”

„Een koolmees leeft hoofdzakelijk van allerlei insecten, larven, poppen en insecteneieren. De vogel zoekt die op de boomen, waar ze in alle hoekjes, spleetjes en achter schilfers van de schors verborgen zitten. Dat goedje is bijna zonder uitzondering voor onze boomen schadelijk en de koolmees doet dus een buitengewoon nuttig werk. Het is werkelijk aardig om te zien, hoe druk ze des zomers bezig zijn, vooral als ze een nest met eieren of jongen hebben.

Het mannetje zoekt zorgvuldig de takjes aan alle kanten af en geen diertje, hoe klein ook, ontgaat hem. Van tijd tot tijd vliegt hij met een versnapering naar het nest en roept dan het wijfje, dat op de eieren zit, naar buiten. Het nest ligt meestal in een holletje van een ouden boom. Het wijfje komt te voorschijn, doet haar

bekje open en wordt door het mannetje gevoederd, want ze heeft geen tijd om zelf te zoeken, omdat ze op de eitjes moet passen. Is dat niet aardig?"

„Dat is zeker aardig, oom,” zei Wim.

„Heeft u dat zelf gezien?” vroeg Karel.

„Meer dan eens,” antwoordde oom, „ik heb er soms wel een half uur naar staan kijken. En wanneer ze jongen hebben, dan komt de drukte voor de lieve diertjes pas aan. Maar dan helpt het wijfje trouw bij het zoeken naar eten. Dan kunnen ze het bijna niet voorwerken, want die jongen zitten maar altijd op nieuwen voorraad te wachten. Hoeveel schadelijke insecten zoo'n paar meezen in een zomer wel wegvangt, is niet te zeggen.”

„Maar in dezen tijd van het jaar zullen ze dan niet veel krijgen, want nu ziet men toch zooveel insecten niet,” merkte Karel op.

„Dat is waar,” hernam oom. „Het is nu voor hen een schrale tijd. Ze zoeken nu in alle reten en spleten en onder dorre bladeren naar insecteneieren en poppen, en dat is een buitengewoon nuttig werk, want daaruit komt met het voorjaar het ongedierte weer te voorschijn. Wordt de honger hen te machtig, dan eten ze ook zaadjes en andere kost, maar dat doen ze alleen in tijd van nood. En daarom gaan meezen in kooien ook altijd van honger dood, want ze krijgen niet, wat ze noodig hebben om op den duur in het leven te kunnen blijven.”

„Maar dan is het toch vreeselijk dom van Kobus, om die vogeltjes in den boomgaard te vangen,” zei Karel.

„Dom is het zeker, onbegrijpelijk dom, maar het is ook een zeer leelijke gewoonte. Men heeft niets aan zoo'n vogeltje en in de kooi wordt het langzaam doodgemarteld, al zorg je er ook nog zoo goed voor.”

Wim keek op dit oogenblik onwillekeurig naar de kanarie, die boven de bloemen voor het raam hing.

„En nu denk je zeker bij je zelf,” ging oom verder, „die oom Karel heeft mooi praten over een ander, en zelf heeft hij een kanarie in een kooi; dat komt niet met elkander overeen, niet waar Wimpje?”

„En zelf heeft hij twaalf kippen en een haan,” voegde tante er lachend bij, „want dat zijn toch ook vogels.”

„En een kraai,” riep Wim.

De jongens keken oom lachend aan, en waren nieuwsgierig hoe deze er zich uit zou praten.

„De kraai heeft zijn volle vrijheid en mag wegvliegen, als hij wil. Maar we vinden het natuurlijk heel aardig, dat hij zoo aan ons gehecht is en steeds weer terugkomt.

Met de kippen is dat wat anders, want dat zijn huisdieren. Veronderstel eens dat de kippen hier in het wild rondliepen en dat we hun eieren uit de nesten steeds weghaalden en de kippen en kuikens vingen om ze te slachten en op te eten, waar zou dat ten slotte op moeten uitloopen?”

„Wel,” zei Karel, „dan zou het niet lang duren, of er waren geen kippen meer.”

„Juist, ze zouden op die wijze totaal uitgeroeid worden.

Maar dat gebeurt nu niet, want ik laat elk jaar een aantal eieren uitbroeden en zorg dus, dat ik steeds een voldoende aantal kippen in voorraad heb. Datzelfde gebeurt met kanaries, eenden, ganzen, zwanen, kalkoenen, en dergelijke vogels.

Maar wie zorgt nu voor de wilde vogeltjes? We vangen ze wel, maar dat verlies wordt niet op een andere wijze weer goedgeemaakt.”

„Hoor eens, oom, er is toch een beetje verschil,” meende Karel. „We eten de eieren van de wilde vogeltjes niet op, zoals die van de kippen. Die eieren worden dus allemaal uitgebroed en ik zou dus zeggen, dat er hoe langer hoe meer vogels moeten komen, al wordt er hier en daar ook eentje gevangen.”

Wim zat in diepe gedachten verzonken in zijn leeg kopje te kijken.

„Ik wilde u ook wat vragen, oom,” zei hij. „Ik heb kort geleden een mooi boek gelezen van een reiziger, die verschillende onbewoonde streken in Afrika en Amerika heeft bezocht. Hij schrijft heel veel over de massa mooie vogels, die in de bosschen leefden. Daar is nu niemand, om de vogels te beschermen en toch zijn er zoo veel. Hoe kan dat dan?”

„Wel, jongen, als er niemand is, om ze te beschermen, dan is er ook niemand . . . .”

„Om ze te vangen!” riep Karel.

„Precies,” hernam oom. „We moeten tot onze schande bekennen, dat de arme vogeltjes geen grooter vijanden

hebben, dan de menschen. In die onbewoonde streken blijft de zaak altijd in evenwicht. Wanneer nergens vogels gevangen werden, zouden we ook niet over bescherming behoeven te spreken.

En als er nu hier en daar nog eens „eentje” gevangen werd, zooals Karel dat straks zeer zacht uitdrukte, dan zou dat ook zoo'n vaart niet loopen, maar.... maar..... onze nuttigste en meest onmisbare vogeltjes worden bij honderden, bij duizenden, ja bij geheele spoorwagens vol gevangen, en dat is te erg. De vogelwereld is zeer rijk en kan wel een stootje verdragen, maar de verwoesting, die er door onverstandige menschen onder aangericht wordt, is al te sterk.”

„Maar oom,” riep Wim uit, terwijl hij driftig van zijn stoel opstond alsof hij maatregelen tegen den vogelmoord wilde gaan nemen, „maar oom, dat is toch afschuwelijk, dat is.... dat is...; waarom doet men dat?”

„Gedeeltelijk vangt men ze om de veeren voor sieraad te gebruiken, maar een groot gedeelte wordt gegeten. In Italië en Zuid-Frankrijk worden nachtegalen, zwaluwen, sijsjes, roodstaartjes, enz. bij het pond verkocht. Wanneer de trekvogels uit onze streken naar het zuiden gaan, worden ze in Italië bij miljoenen opgevangen.”

„Opgegeten?” riep Karel, terwijl hij zijn oom met ongelooovige oogen aankeek.

„Ja, opgegeten. Om eens een voorbeeld te noemen, werden in een hotel te Londen in één maand 70.000 leeuweriken en 45.000 kwartels opgegeten. In Tirol worden

de meezen bij honderdduizenden gedood. In Piëmont in het noorden van Italië worden zwaluwen en kwartels met volgeladen goederenwagens op de markten aangevoerd. Daar liggen dan hoopen doode vogels van meters lang en meters hoog, en wat niet verkocht wordt, gaat op de mestvaalt, want men kan ze niet bewaren.

Men heeft daar kunstige toestellen met electriche draden uitgevonden, waarmede onze vogeltjes bij tienduizenden te gelijk worden gedood."

„De vogelwereld moet wel rijk zijn, want het is onbegrijpelijk, dat we nog vogels over hebben,” merkte tante Anna op.

„En wat ik vooral afschuwelijk vind,” ging oom Karel voort, „dat er millioenen vogels worden gedood, alleen om de veeren als sieraad te kunnen gebruiken. Op een plaats in Amerika worden per jaar ruim anderhalf millioen vogels gevangen om die op dameshoeden te zetten. Onlangs las ik in de krant van een Amerikaansche dame die een mantel droeg, welke geheel bezet was met veertjes van kolibries, en zooals je weet, zijn dat de kleinste vogeltjes. Voor het maken van dien mantel waren achtduizend kolibries noodig geweest. Ik heb er niets op tegen, dat iemand zich een beetje naar de mode wil kleeden, maar op die manier wordt het een misdaad.

Het was te wenschen, dat alle vrouwen en meisjes er zoo over dachten als tante Anna, niet waar?”

„Hoe denkt u er dan over, tante?” vroeg Wim.

„Wel,” antwoordde tante Anna, „ik draag eenvoudig geen hoed met veeren meer. Dan behoeven voor mij tenminste geen vogels meer vermoord te worden. En als alle andere menschen dat besluit ook namen, dan zou dat zeer veel helpen, want wanneer de veeren niet meer verkocht worden, houdt het vangen vanzelf op. De heele zaak gebeurt natuurlijk om het geld en voor geld doen de menschen de domste dingen.”

„We behoeven het bovendien nog volstrekt niet geheel zonder veeren te doen, want onze huisvogels als kippen en hanen, kalkoenen, parelhoenders, fazanten, pauwen, eenden, ganzen, zwanen, duiven, enz. leveren nog genoeg mooie veeren op. Het zou echter het best zijn, om het gebruik van veeren als sieraad maar geheel af te schaffen.”

„Geschiedt dat vangen van vogels alleen in verre landen, oom?” vroeg Wim.

„Neen, jongen, men doet dat overal, waar men in de gelegenheid is. In ons land worden in het noorden van Groningen jaarlijks duizenden trekvogels gevangen. In Duitschland, Engeland en Rusland evenzoo. Maar de treurige gevolgen worden ook al waargenomen. Men hoort uit ons land, uit Duitschland en vooral uit het zuiden van Engeland klachten, dat de zwaluwen zoo sterk verminderen en het natuurlijke gevolg daarvan, dat het ongedierte sterk toeneemt. Vroeger vingen de vogelvangsters 100 tot 130 goudvinken per dag en nu hebben ze eenige jaren noodig om er zooveel te krijgen. Vroeger

was het blauwborstje vrij algemeen bekend en tegenwoordig hebben de meeste menschen er nog nooit een gezien. En zoo zou ik nog een groot aantal vogels kunnen opnemen, die hoe langer hoe zeldzamer worden, tot mijn keel droog werd van het praten, want de ramp is veel grooter, dan de meeste menschen weten of denken.

En hoe zal het afloopen? Ik vrees, dat men binnen misschien vrij korten tijd met schrik zal bemerken, dat het kalf verdronken is. Dan gaat men natuurlijk den put dempen, maar voor het kalf is het dan te laat."

Onze beide vriendjes hadden met aandacht naar oom geluisterd en zij peinsden op middelen, om de vogels van een zekeren ondergang te redden, maar ze konden niets vinden.

„Karel,” zei Wim, „we moesten die koolmees maar weer laten vliegen.”

„Natuurlijk,” antwoordde Karel, „dan is er tenminste één gered. Heel veel geeft dat wel niet. Maar oom, wat kan men er nu aan doen? Of ik nu alles al weet, dat helpt niet veel. Kunnen jongens er ook wat aan doen?”

„Wat moeten wij daar nu aan doen!” lachte Wim. „Ze moesten overal verbieden om de wilde vogeltjes te vangen, maar wij!”

„Juist,” antwoordde oom, „daar moet het heen. De regeeringen van alle landen moeten het vangen verbieden en dus een wet maken, die voor alle landen geldt. Maar zoover is het nog niet, doch we willen hopen, dat de wet er zijn zal, eer het te laat is.

Maar nu begon je te lachen bij de gedachte of jullie iets voor de vogelbescherming zoudt kunnen doen! Weet je dan niet, dat je al iets hebt gedaan?"

„Wij?" vroegen Wim en Karel te gelijk met de hoogste verbazing op het gezicht.

„Zeker, jullie! Je hebt besloten om de koolmees te laten vliegen. Dat is al iets. En natuurlijk heb je je daarbij voorgenomen, om geen koolmeezen meer te vangen of in een kooi op te sluiten.

Vervolgens bespreek je de zaak met je kameraden, want jullie weten er nu iets van. Maar je kunt nog meer doen.

Wanneer de grond en de boomen bedekt zijn met een laag sneeuw, is er voor onze vogeltjes niet veel te vinden. Ze lijden dan gebrek en blijft de sneeuw wat lang liggen, dan moet menig vogeltje van honger omkomen. Zou ik daaraan nu niet iets kunnen doen?"

„U zoudt ze kunnen voederen, oom!" meende Karel.

„Juist, en daarmee begin ik morgen. Ik maak elken winter, als er sneeuw ligt, daar op de vijverlaan een voederplaats."

„Het schijnt wel, of ze het nog weten van verleden jaar," zei tante Anna, „want van morgen zaten er wel vijftig vogels in den sparreboom, en ze keken alle hierheen, alsof ze verwonderd waren, dat het voederplaatsje nog niet klaar was. Ik heb een paar handen vol grutten gestrooid en een bord met gekookte aardappels neergezet, maar toen had je eens iets moeten zien. Het was

een gesjilp en gesnater van geweld en de witte sneeuw was zwart van de vogels. Ze hadden ook zoo'n honger."

„Kunnen wij er wat aan helpen, oom, om dat voederplaatsje te maken?" vroeg Wim.

Oom Karel dacht een oogenblik na.

„Daar zeg je zoo iets, jongens. Ik weet het nog beter. Jullie kunt eigenlijk het heele werk wel doen, dan zal ik toekijken of het goed gaat."

„En dan moet je gaan vragen of Kobus Klomp meedoet," zei tante.

„En Piet van den chef," voegde oom er bij.

De jongens vonden het uitstekend en verlangden al naar den volgenden dag.

Tante schonk nog een laatste kopje chocolade in en toen dat naar de bestemde plaats was vervoerd, bracht ze de jongens naar het zolderkamertje, waar het ledekant stond te wachten.

Vierde Hoofdstuk.

De trouwe Hector, en hoe hij behandeld werd.

De torenklok van Zandheuvel liet elf doffe slagen hooren. Rondom de boerderij van Klomp was het doodstil. De menschen waren te ruim negen uur al naar bed gegaan, want de avond duurde zoo lang en men verveelde zich maar.

Hector was ook in de rust, maar men hoorde hem telkens in zijn hokje stommelen en brommen.

Het hok was te klein. Hoe het beest zich ook keerde en draaide, nooit kon hij eens gemakkelijk de leden uittrekken.

Maar er was niets aan te doen. Hij rolde zich zoo klein mogelijk op en stak zijn neus in zijn haar, om een nieuw dutje te beginnen.

Zijn rust zou echter niet van langen duur zijn. Plotse-ling richt hij den kop op en luistert.

Met een onstuimige beweging vliegt hij overeind en wringt zich uit zijn hok naar buiten.

Daar stond iemand op tien pas afstand in het heldere maanlicht. Het was een landlooper, die een geschikt plaatsje zocht om den nacht door te brengen, en daarvoor den hooiberg van Klomp had uitgekozen.

De hond gaf daarvoor echter geen permissie en hij deed onder luid geblaf een woedenden aanval. Het dunne, harde touw, dat den dienst van halsband vervulde, snoerde hem bijna de keel toe en zijn ijver kostte hem weer een flinke dot haar.

„Koest hond, koest hond!” riep de landlooper half fluisterend en hij wierp Hector een flink stuk brood toe.

Deze had razenden honger zooals altijd en vergat een oogenblik zijn plicht, om een hap te kunnen nemen.

De landlooper maakte daarvan gebruik, liep den hond voorbij en kroop in het gat van den hooiberg, waar hij geheel onder het losse hooi wegdook om tegen koude en tocht beveiligd te zijn.

Maar toen was Hector weer op zijn post en hij blafte en sprong en rukte aan zijn ketting van geweld.

* * *

Vrouw Klomp was wakker geworden en luisterde. Zij riep haar man.

„Baas, wat gaat de hond toch te keer; en hij houdt maar niet op. Je mocht wel eens gaan kijken.”

Klomp stapte brommende uit zijn bed en trok zijn kleeren aan, want het was koud.

„Hij blaft misschien van honger,” zei de vrouw, „want Kobus wilde hem van middag zijn eten niet geven, omdat hij naar hem gebeten had. Geef hem maar een brok roggebrood.”

„Niks noodig,” antwoordde de boer hardvochtig. „Dat mormel voert niks uit en eet voor drie. Wij eten 's nachts ook niet.”

Klomp overdreef geweldig, want wat Hector kreeg, was nauwelijks voldoende voor een halven hond, laat staan voor drie.

De boer nam een stevigen stok in de hand en ging naar buiten. Hij keek rond, maar zag niets. De hond begon nog harder te blaffen toen hij zijn baas zag, en deed telkens woedende aanvallen naar den hooiberg.

Het woonhuis van Klomp stond een eindje van den weg af en had een zijdeur, die op het erf aan de linkerzijde uitkwam. Achter tegen het huis was de koestal aangebouwd en op zes meter afstand achter den stal stond de hooiberg. Bij den hoek van den stal stond het hok van Hector.

Klomp liep rondom den hooiberg, keek in het gat, waaruit men het losse hooi voor de koeien trok, maar ontdekte geen onraad. De landlooper lag er geheel onder en hield zich muisstil.

„Wat scheelt je toch, ellendige hond!” riep de boer nijdig, nu hij zag, dat hij voor niemendal uit zijn warm bed gekomen was.

Hector bleef woedend blaffen en rukken.

„Stil, of je krijgt een smeer!”

Maar de hond bedaarde niet.

Daar suisde de stok door de lucht en een wichtige slag trof den hond tegen de voorpooten. Het arme dier kroop kermend in zijn hokje.

Dat was de belooning voor zijn waakzaamheid, voor den ijver, waarmee hij het eigendom van zijn baas wilde verdedigen tegen vreemde indringers.

De boer ging weer in huis, en Hector lag nog geruimen tijd te kreunen. De koude nachtwind sneed tusschen stal en hooiberg door en drong door de talrijke reten van het hok.

Ijzige koude, honger en dorst en nu nog een vreeselijke stekende pijn aan den linkerpoot waren het gezelschap, waarmee de hond zich moest vermaken.

En dan klaagde men, dat hij niet vriendelijk was, maar altijd nijdig.

Doch wie had daarvan de schuld!

Domme, domme boer.

* * *

Eenige uren later werden Klomp en zijn vrouw weer wakker door het geblaf van den hond. Ze

luisterden eenige oogenblikken, maar het werd niet minder.

Ze hoorden zijn ketting rammelen. Van tijd tot tijd werd het blaffen afgewisseld door gejangk en gehuil.

„Waarom heb je hem ook geen stuk roggebrood gegeven!” zei vrouw Klomp.

„Die hond kan het toch best een nacht zonder eten uithouden. Hij heeft niks te doen dan te slapen,” antwoordde de boer grommend, terwijl hij weer opstond. „Een mensch moet den heelen dag hard werken en dan zou je 's nachts niet kunnen slapen door zoo'n hond. Je zoudt het mormel tegen den grond slaan.”

De boer greep den stok en ging naar buiten met planen, die voor den armen Hector weinig goeds inhielden.

Nauwelijks had hij echter het hoofd buiten de deur gestoken, of de schrik sloeg hem om het hart.

Het hondenok werd door een eigenaardig flikkerend schijnsel verlicht en Hector sprong afwisselend blaffend en huilend bij het ok rond.

Klomp vloog naar den hooiberg en zag met een oogopslag, dat het in het gat van den berg brandde.

Brand in den hooiberg is een van de grootste rampen, waardoor een boer getroffen kan worden.

Klomp stond eerst een oogenblik radeloos te kijken, maar gelukkig kwam hij spoedig tot bezinning. Hij liep naar huis terug.

„Vrouw, vrouw, Kobus, de berg brandt,” schreeuwde hij. „Gauw! breng de emmers!”

De boer ging nu weer naar den berg, en begon met

den hooivork het losse brandende hooi uit het gat te trekken, wat vrijgoed gelukte, want het branden was blijkbaar pas begonnen.

Daar kwamen vrouw Klomp en Kobus met emmers aandraven. Gelukkig dat vlak naast den berg een sloot lag. Ze schepten dus meteen de emmers vol water en Klomp trachtte nu den brand te blusschen.

En boven verwachting gelukte ook dat vrij spoedig. Alleen de hoop los hooi, dat Klomp uit den berg getrokken had, brandde lustig op, doch daarvan was nu geen gevaar meer te vreezen en met een emmer of zes water was ook dat vuur gedoofd.

Klomp en zijn zoon keken den hooiberg aan alle kanten nog eens goed na en toen ze geen spoor van vuur meer vonden gingen ze naar binnen, waar de boerin de lamp had aangestoken.

Aan slapen werd niet meer gedacht, want vrouw Klomp was vreeselijk angstig en beefde als een riet, zooals ze zei. En bovendien waren de menschen veel te druk bezig met het zoeken naar het beste antwoord op de vraag, waardoor de brand ontstaan kon zijn.

„We waren er net vroeg genoeg bij,” zei Klomp, „want als ik vijf minuten later was gekomen, was er niks meer aan te redden geweest.”

„Baas, baas, dat zou wat geweest zijn. Ik moet er niet aan denken. Een rieten dak op het huis en den stal en zoo ver van het dorp af. Eer ze met een brandspuit hier zijn, ligt alles in de asch!”

Vrouw Klomp rilde bij de gedachte aan den omvang, welke de ramp had kunnen nemen.

„Wat een geluk,” ging zij voort, „dat de hond zoo te keer ging. Het beest heeft den heelen boel gered.”

„Dat heeft hij,” zei de boer en hij kreeg daarbij een gevoel van schaamte over de ruwe behandeling, welke hij den trouwen hond had aangedaan. „Kobus, ga jij Hector zijn eten geven, maar niet te weinig hoor!”

Kobus ging naar den stal en maakte voor Hector een bak met eten klaar, die klonk als een klok. Het speet hem, dat hij het beest den vorigen dag zijn eten onthouden had.

Toen Kobus weer terugkwam, riep hij verwonderd uit:

„Vader, de hond is erg kreupel en hij kreunt van pijn, als hij loopt. Daar heb ik gisteren toch niets van gemerkt!”

„Dat is mijn schuld, jongen, en het spijt me nu wel, maar ik kan het niet veranderen. Als zoo'n hond je 's nachts uit je bed laat komen, ben je niet in je humeur.”

„Toen de hond de eerste keer blafte, is er bepaald al onraad bij den berg geweest,” meende vrouw Klomp. „Er zal van nacht wel een landlooper in den berg gelegen hebben, die z'n pijp opgestoken heeft, eer hij heenging en de lucifer maar heeft neergesmeten. Heb je van nacht wel goed in het gat van den berg gekeken, baas?”

„Goed niet,” antwoordde Klomp, „want in het gat was het donker. Maar je kunt best gelijk hebben, vrouw!”

En vrouw Klomp had gelijk, want precies zoals ze het dacht, was het ook gebeurd. Het bewijs er van werd bovendien geleverd door vier afgestreken lucifers, die Kobus, toen het licht geworden was, bij den berg vond.

Toen Klomp de melk bij de klanten in het dorp rondbracht, vertelde hij hier en daar het gebeurde. Het nieuws ging als een loopend vuurtje van huis tot huis en zooals gewoonlijk werd de vlam hoe langer hoe grooter.

Oom Karel hoorde om half negen van den tuinjongen, dat de hooiberg bij Klomp totaal afgebrand was.

„En het vee,” vroeg Van de Horst, „is dat gered?”

„Dat weet ik niet, baas,” zei de jongen, „maar de koeien zijn zeker niet allemaal verbrand, want Klomp heeft van ochtend nog melk rondgebracht.”

Vijfde Hoofdstuk.

Voor Hector breekt een betere tijd aan. — Kobus z'n verstand staat stil.

om Karel ging dadelijk naar binnen en vertelde het verschrikkelijke nieuws aan zijn vrouw en de neefjes.

„Jongens,” zei oom, „we eten gauw een boterham en dan gaan we eens bij Klomp kijken.”

Een klein uur later zat ons drietal bij Klomp en hadden ze al gezien en gehoord, dat men de zaak sterk had overdreven.

„Het is gelukkig niet erg, maar het had zeer erg kunnen worden,” zei oom Karel, toen Klomp hem alles haarfijn had verteld. „Dat was hier maar om een minuut of tien te doen. Was je iets later gekomen, dan had

stellig de heele berg van onder tot boven in brand gestaan, en dan waren stal en huis er ook mee gegaan. Man, man, wat ben je voor een ontzettende ramp bewaard gebleven!”

„En dat is nu allemaal te danken aan de waakzaamheid van Hector,” merkte Wim op.

„Dat is het,” zei Klomp, „en ik heb dan ook tegen Kobus gezegd, dat hij den hond voortaan eten en drinken op tijd moet geven, en genoeg ook.”

Eten en drinken op tijd, en genoeg! Dat vond Wim nu niet zoo'n buitengewone belooning, want daar had het beest immers altijd recht op!

Karel kwam dan ook met de zeer natuurlijke vraag voor den dag: „Maar Klomp, kreeg Hector dat dan niet?”

De boer raakte wel wat in het nauw.

„Nu, om je de waarheid te zeggen, jongens, hij werd wel eens vergeten. Zoo'n hond doet niks dan eten en slapen. Je moet in het oog houden, dat hij geen werk verricht!”

„Geen werk verricht?” vroeg Karel met verbazing.

En hij staat nacht en dag op de wacht; dat is zijn werk. Als hij maar eenmaal zorgt, dat het huis niet afbrandt, heeft hij immers voor zijn heele leven zijn eten al verdiend?”

Klomp wist daarop niets te antwoorden en hij keek oom Karel aan alsof hij zeggen wou: kom jij me nu eens te hulp, want die kwajongens praten me vast.

Maar als hij op hulp van oom Karel rekende, dan rekende hij geheel mis.

„Ik kan mijn neefje geen ongelijk geven, Klomp,” zei oom Karel met een ernstig gezicht. „Ik zeg ook altijd, als men een dier in zijn dienst neemt, dan moet men het geven, wat het toekomt. En niet alleen wat het eten en drinken betreft, men moet ook voor zijn gezondheid zorgen. Het dier heeft ook recht op een goed hok, waarin het behoorlijk kan uitrusten en beveiligd is tegen het ruwe weer. Wanneer je het recht neemt om den hond aan een ketting te leggen, dan neem je daarmee de plicht op je, om niet half, maar zoo goed mogelijk voor hem te zorgen.”

Klomp keek zijn vrouw aan, maar ook van dien kant kwam geen hulp.

„Baas,” zei ze, „ik geloof ook, dat we het beest niet mooi behandeld hebben. Hij heeft ons van nacht zoo'n grooten dienst bewezen, dat je nu wel eens voor hem in je zak mag tasten. Het oude hok is niet best meer.”

„Goed, hij zal een nieuw hok hebben. Ik ga vandaag nog naar den timmerman, want als we dat zelf maken, wordt het weer niet veel bijzonders.”

„En een nieuwen halsband en de ketting wat langer,” meende Wim.

„We zullen hem eens flink inspannen, jongens,” zei Klomp, die zich nu met de zaak vereenigd had, en dan komen jullie over een paar dagen eens kijken, of het naar je zin is,” voegde hij er lachend bij.

Wim en Karel lachten van innig genoegen over de overwinning, die zij met de hulp van oom op Klomp hadden behaald.

En oom Karel was niet minder blij, dat uit het ongeluk van dezen nacht toch nog weer wat goeds was voortgekomen, namelijk een betere toekomst voor Hector.

„Nu gaan we weer opstappen, jongens,” zei oom, terwijl hij opstond en zijn jas dicht knoopte. „Hebben jullie Kobus al gesproken over de plannen voor vanmiddag?”

„Dat is waar ook,” riep Karel, „dat zouden we heelemaal vergeten! Zeg, Kobus, we gaan vanmiddag een voederplaatsje maken op de Vijverlaan bij oom; kom je er aan meehelpen?”

„Een voederplaatsje,” vroeg Kobus, „wat bedoel je?”

„Een afdakje om vogels onder te voeren. Er zitten al wel honderd vogels op te wachten!”

„En komen ze daar dan onder,” vroeg Kobus verder, die van de zaak nog niet de rechte voorstelling had.

„Asjeblieft,” riep Wim uit. „Oom doet het elk jaar als er sneeuw ligt. Dan ziet het zwart van de vogels.”

De oogen van Kobus begonnen te glinsteren.

„Dan moest ik een paar kooien mee brengen en steenen om knippen te zetten.”

„Dat zal oom niet goed vinden, niet waar oom!” merkte Karel op.

Oom Karel schudde het hoofd.

„Dat vind ik zeker niet goed, want de bedoeling van

het voederplaatsje is alleen, om de vogels in het leven te houden, als ze niet veel voeder kunnen vinden. En als jij ze gevangen hebt, Kobus, dan maken ze het niet lang meer.”

Het verstand van Kobus stond stil.

Dat was duidelijk op zijn gezicht te zien.

Met groote verwonderde oogen keek hij beurtelings oom Karel en de jongens aan.

Vogels voederen onder een afdakje, . . . en dan niet vangen . . . dat ging boven zijn begrip.

Hij begon te lachen, want hij dacht stellig, dat men hem voor den gek hield.

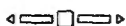
Oom merkte dat en zei daarom tegen Kobus:

„Het is geen gekheid, Kobus. Kom jij van middag maar helpen, dan zul je eens zien, wat een aardigheid zoo'n voederplaatsje is. Laat je kooien en knippen maar thuis, want die kunnen we niet gebruiken.”

„Ik zal maken dat ik zoowat om één uur op Vijverhoek ben, maar van de aardigheid begrijp ik nog niet veel. Ik zou je ten minste bedanken om vogels te voeren, als ik ze dan niet vangen kan.”

„En ik wed, dat je over een paar dagen in den boomgaard van je vader ook een voederplaatsje gaat maken,” hernam oom Karel lachend. „We zullen je van middag wel vertellen, waarom wij het eigenlijk doen.”

Van de Horst en zijn neefjes namen afscheid van de familie Klomp en gingen op weg naar huis.

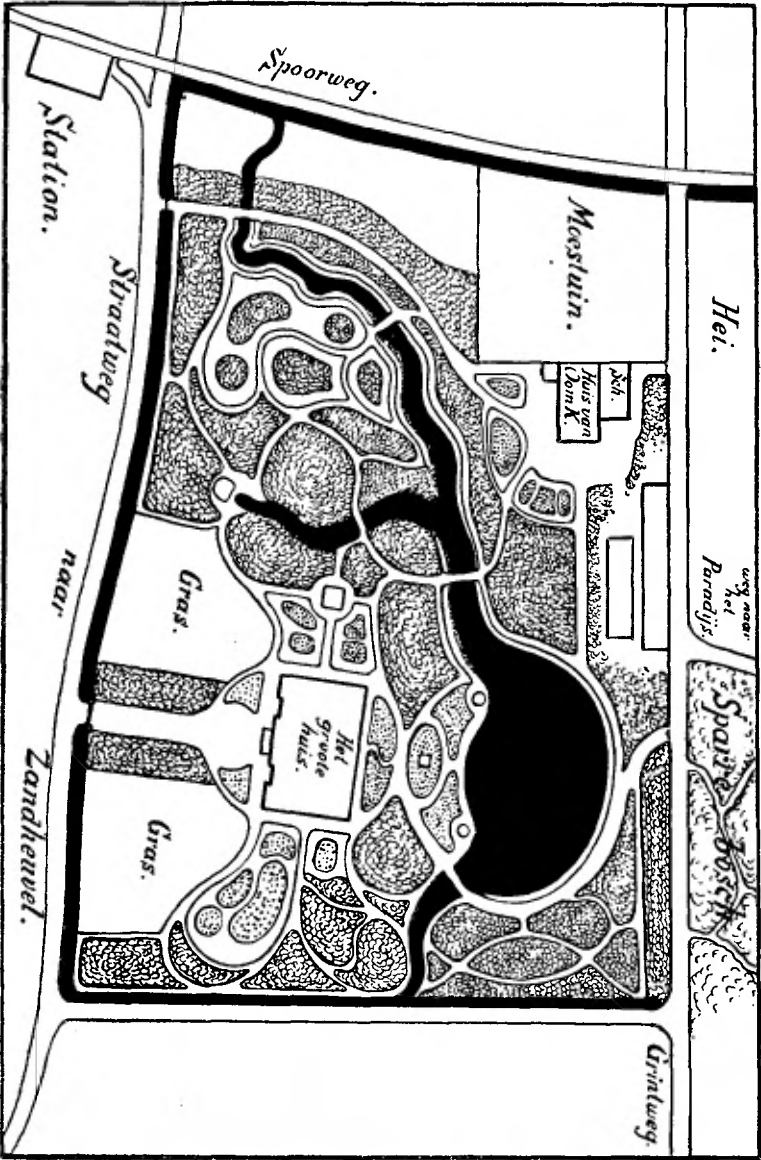
Zesde Hoofdstuk.

**Karel vangt den snoek met een kruitwagen.
Het voedsel der visschen.**

De buitenplaats Vijverhoek droeg haar naam van pas, want zij lag in den hoek, die gevormd werd door spoorweg en straatweg en zij werd door een grooten vijver in twee bijna gelijke deelen verdeeld.

Van den spoorweg was de plaats gescheiden door de spoorvloot; langs de voorzijde, dus tegen den straatweg en langs de rechterzijde bevonden zich ook flinke slooten, en aan den achterkant was Vijverhoek begrensd door een grintweg, die ongeveer evenwijdig met den straatweg door het bosch en de hei liep. De plaats was van dezen weg afgesloten door een beukenhaag, waarachter

zich nog ijzergaas van ruim een meter hoogte bevond.

In deze afsluiting bevonden zich twee ingangen, een klein hekje aan de linkerzijde tegenover het huisje van den tuinbaas en een inrijhek tegenover den vijver.

In den rechterhoek aan de voorzijde stond het fraaie groote huis van den heer Trommelman en in den linkerhoek aan den achterkant, dus bij den grintweg, bevonden zich de groote moestuin, het huisje van oom Karel en daar tegenaan gebouwd een schuur voor tuingereedschappen.

De vijver bestond uit een groot komvormig gedeelte, dat achter het groote huis lag, een korten smallen zijtak naar de rechtersloot en een breederen, langen kronkelenden zijtak naar de spoorloot. Deze zijtakken waren door fijn gaas van genoemde slooten afgescheiden, zoodat de visschen, die zich in den vijver bevonden, er niet uit konden.

Over een vijftal fraaie schilderachtige bruggetjes van natuurhout, op verschillende punten aangebracht, konden men het water passeeren.

Van de Horst en zijn neefjes waren het kleine hekje doorgegaan en volgden het pad, dat over de eerste brug liep, druk pratende over het voederplaatsje, dat ze na het eten zouden maken.

Het pad liep op een korten afstand van het water en dicht langs de tweede brug.

Juist toen zij bij de tweede brug gekomen waren, hoorden ze plotseling een zwaren plomp in het water.

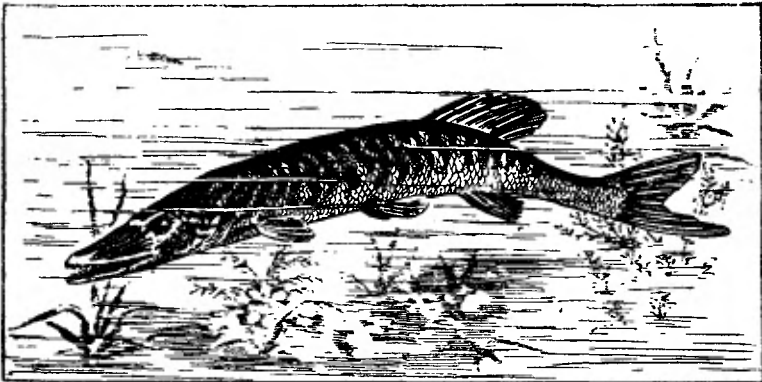
Wim schrikte er van.

„Zoo jongenheer, zit jij hier,” zei oom en hij liep naar het water.

Het water golfde nog, maar overigens was er niets te zien.

„Wie zit daar, oom?” vroeg Wim.

„Dat is een groote snoek; hij huist gewoonlijk in de kom, maar ik ben blij, dat ik hem nu hier aantref.

We zullen den knaap zien te vangen, want hij heeft ons al heel wat nadeel berokkend. Als hij in de kom is, gaat het niet gemakkelijk, maar hier in het smalle water kunnen we hem misschien te pakken krijgen.”

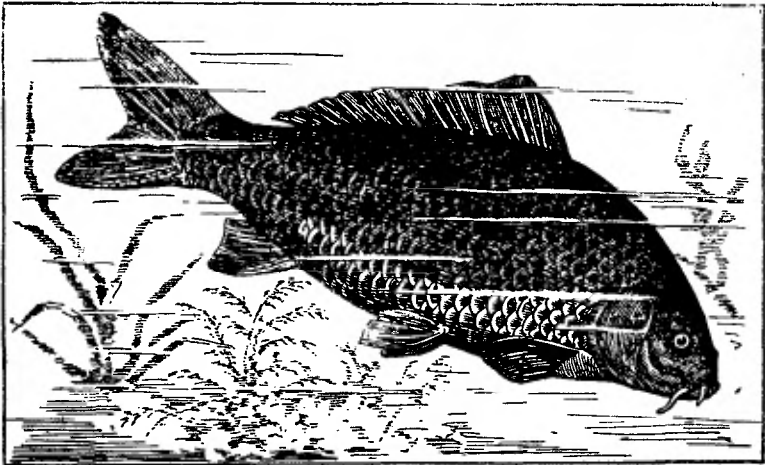
„Welk nadeel doet die snoek dan?” vroeg Karel.
„Ik dacht niet, dat een visch ook nog ergens nadeelig voor wezen kon!”

„Dat zal ik je vertellen, maar laten we meteen doorloopen naar huis om de schakels te halen; we kunnen

hem dan nog hebben eer tante met het eten klaar is.”

„Hoe weet u, dat het een groote snoek is, oom?” vroeg Wim.

„Ik heb hem eens gezien, toen hij achter de karpers joeg. Mijnheer Trommelman heeft er liefhebberij in, om elk jaar een aantal karpers in den vijver te telen. Hij koopt edelkarpers van een half pond zwaar; we zetten

die in den vijver en dan groeien ze in een zomer een aardig stukje aan. In het najaar worden ze gevangen en verkocht, en in het volgende voorjaar komen er weer nieuwe in.”

„Maar die snoek, oom, waarom heeft men die dan ook niet gevangen?” vroeg Karel.

„Die heeft het ongeluk tot nu toe altijd weten te ontkomen. Groote snoeken schuilen dikwijls weg in een

kuil op den bodem van het water, of zeer dicht aan den kant en dan gaat het net over hen heen en ze blijven vrij.”

Ze waren nu juist bij huis en oom Karel ging even naar binnen, om tante Anna gerust te stellen over den brand bij Klomp en om haar te zeggen, dat ze even moesten probeeren om den snoek te krijgen.

Oom ging daarop in de schuur naast het huis en haalde vier schakels en twee lange stokken voor den dag.

Wim en Karel droegen de stokken op hun schouders, ieder aan een einde en oom hing er de netten overheen. Zoo trokken ze weer terug naar de tweede brug, waar ze den snoek hadden gehoord.

„Maar welk nadeel doet die snoek nu eigenlijk, oom?” vroeg Karel, die het fijne van de zaak nog niet begrepen had.

„Dat zal ik je zeggen. Die snoek eet onze karpers op. Eenige kleine snoekjes in den vijver zijn altijd gewenscht, maar dan moeten ze de helft kleiner zijn, dan de karpers, zoodat ze deze niet baas kunnen. Zulke kleine snoekjes maken dan weer jacht op de talrijke vorens en andere visschen, die niet veel waarde hebben. En ook die laatstgenoemde visschen zijn schadelijk.”

„Eten die dan ook de karpers op?”

„Nee, dat doen ze niet, maar ze doen iets, wat al even erg is. Ze eten mee van het voeder van de karpers. Daar komt nog bij, dat de karpers nog al traag en langzaam in hun bewegingen zijn en die andere visschen zeer vlug. Ze snappen dus altijd het beste voeder weg

en we zouden vette vorens en magere karpers krijgen, wat de bedoeling niet is. Maar hier zijn we bij de brug. Leg nu de stokken maar neer en help me eens een handje aan de schakels.”

Oom nam een schakel en een stok en liep er mee naar een punt, dat zich op een vijftig meter afstand van de brug bevond, in de richting van de kom.

De schakel was een rechthoekig net van tien meter lang en ruim een meter breed. Aan de eene lange zijde waren een aantal stukken kurk bevestigd en aan de andere lange zijde op gelijke afstanden een aantal stukken lood.

Met zulk een net kan men dus een niet al te diep water afsluiten. De loodjes zakken op den grond, de kurken drijven, dus het net staat recht op als een muur in het water.

Zwemt een groote visch er tegenaan, dan gaat de kop door de mazen en het garen blijft dan achter de kieuwen zitten, zoodat hij gevangen is, want hij kan niet meer terug.

Aan de beweging der kurken drijvers ziet men gemakkelijk of er wat in het net zit.

Oom Karel nam nu den stok, waaraan zich een groote houten knop bevond. Voor in dien knop was een nagel zonder kop geslagen. Aan den bovenhoek van de schakel was een lus van touw. De nagel werd door deze lus gestoken en nu duwde oom het net naar den overkant van het water, waarna hij den stok terugtrok.

„Zie zoo,” zei hij, „nu is hier het water afgesloten. Nu gaan we aan den anderen kant van de brug ook een schakel zetten, dan zit sinjeur op een klein stukje opgesloten.”

Terwijl ze er heen liepen vroeg Karel:

„Heeft een snoek nog waarde, oom?”

„Zeker jongen, een snoek is zelfs een vrij dure visch. Als we in den vijver niets anders hadden dan vorens en dergelijke visschen, dan zou het voordeelig zijn om er snoeken in te zetten. De snoeken eten dan die visschen en worden er groot van. Op die wijze verandert dus het vischvleesch van weinig waarde in vischvleesch van grootere waarde.

Maar mijnheer Trommelman wil bepaald karpers telen en dan moeten we de groote snoeken er zooveel mogelijk uithouden, anders komt er van onze karpers weinig terecht. Een snoek is bovendien vreeselijk vraatzuchtig, want hij heeft veertig pond visch noodig om zelf één pond te groeien.”

Onze vrienden waren nu op het punt gekomen, waar oom Karel wezen wilde, en deze zette ook hier een schakel uit.

De twee schakels stonden ongeveer honderd meter van elkaar en hoogstwaarschijnlijk bevond de snoek zich er tusschen, want een snoek blijft meestal geruimen tijd op een klein plekje heen en weer schieten.

„We hebben nu nog twee schakels over,” zei oom, „en daarmee moeten we den knaap zien te krijgen.”

De derde schakel werd uitgezet op tien meter afstand van de tweede naar de brug toe en de vierde schakel weer tien meter verder.

Hierdoor waren dus twee vakjes van tien meter water ontstaan.

„Karel, neem jij dezen stok en loop de brug over. Je moet dan maar eens goed kijken, wat ik met den anderen stok doe en exerceer er dan net mee, als ik.”

Karel liep om en oom begon nu met zijn stok in het water te plompen en te stooten tusschen de twee schakels in.

Karel deed van den anderen kant af precies hetzelfde.

„Weet je nu, wat we doen?” vroeg oom.

„Plompen!” antwoordde Karel lachend.

„Juist, maar nu trachten we daardoor den snoek naar links of rechts in een schakel te jagen.”

Karel weerde zich geweldig.

„Wil jij nu ook eens plompen, Wim, dan kan ik mijn pijp eens stoppen.”

„Graag, oom!” en Wim plompte van geweld.

„Kijk, oom, kijk,” riep Karel en hij wees naar de drijvers van de achterste schakel.

Deze werden heen en weer getrokken en de kleinste dook van tijd tot tijd onder water.

„Dat is de snoek niet, want die zou er anders mee van door gaan. Er zitten waarschijnlijk een paar vorens of brasempjes in.”

Ze bleven nog een poosje doorplompen, maar de drijvers vertoonden geen extra-bewegingen.

Oom haalde daarom de achterste schakel in en nu bleek zijn vermoeden juist te zijn, want aan het net hingen twee brasems. Ze werden voorzichtig los gemaakt en weer in het water geworpen.

Van de Horst bracht nu deze schakel een eind verder naar de brug en zette er weer een stukje water van tien meter mee af.

Nu begonnen de jongens in het tweede vak te plompen, maar geheel zonder enig resultaat. Zelfs geen brasem of voren kwam hier op het net.

„Hier is geen mensch thuis,” zei oom. „Ik denk, dat de snoek bij de brug is gebleven.”

De achterste schakel werd weer opgehaald en naar voren gebracht, en de jongens begonnen in het derde vak te plompen, maar een wonderbare vischvangst werd het hier ook al niet.

In het vierde vak liepen er eenige brasems en een paar vorens op het net, die echter de vrijheid weer kregen.

De achterste schakel werd nu opgehaald en oom zette die voorbij het bruggetje.

In de nabijheid van het bruggetje stond een groote bakkruiwagen met mest vlak aan den waterkant.

Karel weerde zich geducht met zijn stok. Hij plompte en stootte, alsof hij z'n geheele leven geschakeld had, en ook de dikke Wim deed zoo zijn best, dat hij er warm van werd.

Maar van den grooten snoek kwam niets te zien.

Oom Karel nam den stok van Wim eens over en plompte het vak flink af. Karel wilde zijn oom evenaren en stak gaten in den bodem van de sloot, met het gevolg, dat op een gegeven oogenblik de stok vast bleef zitten.

Bij het terugtrekken, waarvoor hij al zijn krachten moest inspannen, raakte het boveneinde van den stok tusschen de boomen van den kruiwagen vast, zonder dat hij er erg in had. Hij meende, dat de stok nog steeds in den grond vast zat, en trok uit alle macht.

Het gevolg was, dat de kruiwagen, die op den schuinen kant niet zoo heel vast stond, kantelde en met een zwaren plomp in het water viel. Gelukkig dat Karel nog juist bijtijds het onheil zag, dat hij had aangericht en den stok losliet, anders was hij bij den kruiwagen en den mest in het water terecht gekomen.

Karel stond ontsteld te kijken.

Maar geen ongeluk zoo groot, of er is een geluk bij.

„Oom, oom,” schreeuwde Wim plotseling, „kijk, de schakel, de snoek, o, wat een dier!”

De schakel achter de brug schoot op hetzelfde oogenblik een eind weg en de drijvers werden wild op en neer getrokken en plompten in het water.

„Hij zit er in,” zei oom, terwijl hij met den stok in de hand naar het net ging. „Nu is het zaak, om hem op den wal te krijgen.”

De schakel had een oogenblik stil gelegen, want een snoek beweegt zich met rukken.

Doch daar plompten de middelste drijvers weer naar beneden en de schakel liep geheel in elkaar, zoodat de beide einden naar elkaar toe kwamen.

De jongens stonden met ingehouden adem te kijken.

Oom Karel haalde met den stok voorzichtig de beide einden van het net naar zich toe, zoodat de snoek geheel ingesloten zat, en begon nu te trekken. De roover had nu niet veel kans meer om te ontsnappen, maar sloeg en plompte, dat het water den drie visschers om de ooren spatte.

De jongens konden den visch duidelijk zien en stonden verbaasd, want met zoo'n groote hadden ze nog nooit van nabij kennis gemaakt.

Eindelijk kon oom hem met de hand bereiken en hij lichtte hem met het net op den wal.

„Zie zoo,” sprak oom in de handen wrijvende, „daar zal mijnheer Trommelman plezier van hebben. Ik zal het hem vandaag nog schrijven. Hij heeft wat van onze karpers geroofd.”

Van de Horst haalde nu al de netten in en hing ze weer over de stokken. De stokken legde hij over de leuning van de brug. Hij pakte daarna den snoek met de beide handen op en nu gingen onze vrienden naar huis.

„Ik geloof altijd,” zei oom, „dat Karel eigenlijk de meeste eer van het werk heeft, want toen hij den kruiwagen in het water smeed, schoot de snoek in het net. De sinjeur was zeker bang, overreden te worden, en hij

wilde toen de vlucht nemen naar de kom, maar in zijn haast zag hij het net niet en liep toen vast."

Wim lachte, maar Karel keek een beetje bedremmeld.

„'t Was erg dom van me, oom, maar het gebeurde heusch bij ongeluk. De kruiwagen is wel op te visschen, maar de mest, dat is jammer. Hoe krijgen we die er uit."

„Je hoeft er niet over in angst te zitten, Karelkje. Ik ben blij, dat je zelf niet bij den kruiwagen terecht ben gekomen. De mest moest toch in het water. Het had daarmee wel zoo'n haast niet, maar of dat hoopje er nu wat eerder in ligt, is niet zoo heel erg."

„Moest die mest in het water?" vroeg Karel, terwijl hij zijn oom met groote oogen aankeek, waaruit het ongelooft met dikke stralen te voorschijn kwam. „Op het land en in den tuin moet mest gebracht worden, dat weet ik wel, maar in het water! Dat heb ik nog nooit gehoord!"

„Waarom brengen we mest op het land en in den tuin?"

„Daarin zit voedsel voor de planten, die we er willen laten groeien," antwoordde Wim. „Als de bloemen in de potten niet meer willen groeien, moet er ook een beetje mest bij."

„Juist. Maar wanneer we nu in den vijver een aantal karpers willen laten groeien, moeten we evengoed zorgen, dat de dieren voedsel hebben, anders blijven ze klein en mager."

„Eten de karpers dan mest, oom?" vroeg Karel.

„Vroeger meende men dat werkelijk, maar de geleerde menschen hebben die zaak eens goed onderzocht

en toen gevonden dat het anders ging. De meeste vischen leven van zeer kleine diertjes en buitengewoon fijne plantjes, welke zich in het water bevinden. Die diertjes en plantjes zijn zoo klein en fijn, dat men de meeste met het bloote oog niet zien kan.”

„Hoe weet men dat dan, oom?” vroeg Karel.

„Men heeft het water onderzocht met sterke vergrootglazen. Soms kan men de plantjes wel zien, wanneer ze zich in groote massa bij elkaar bevinden. Het water krijgt er dan een blauwe of groene kleur van. Van die kleine diertjes zijn sommige soorten zoo groot als een kleine speldeknoop, zoodat men die grootste wel zien kan. Die kleine diertjes en plantjes vormen het voedsel voor de visschen en men noemt dat voedsel plankton. Men heeft dus plankton van plantjes en plankton van diertjes. Hoe meer plankton er in onzen vijver is, hoe rijker onze karpers te eten hebben en hoe vetter ze dus zullen worden. Als we straks thuis zijn, zal ik je een paar plaatjes laten zien, waarop dat plankton is afgebeeld, in het groot natuurlijk. Je zult dan zien, dat de kleine plantjes soms op hoopjes loopen en dan groene sterren in het water vormen, die soms vrij groot zijn.”

„Jawel, oom, dat begrijp ik nu wel, maar die mest; hoe komt . . . .”

„Geduld Kareltje, dan kom je er van zelf achter.”

„Oom,” vroeg Wim, „weet u ook, waar die kleine plantjes en diertjes weer van leven? Die moeten op hun beurt toch ook wat hebben.”

„Die vraag is goed, jongen, want die brengt ons meteen op den mest. De planktondiertjes bestaan weer uit drie soorten. De eerste soort leeft van allerlei rottende stoffen, dus van den mest en we zouden ze mesteters kunnen noemen. De planktonplantjes of algen, zooals de naam luidt, leven ook van stoffen, welke door den mest in het water komen. De tweede soort der diertjes leeft weer van de algen en zijn dus planten-eters. De derde soort zijn vleescheters, want ze eten de diertjes van de beide andere soorten op, maar dat hindert niet, want er zijn er genoeg.

Van dat plankton leven de meeste visschen, ook de roofvisschen, maar die zouden er niet zijn, als er geen plankton was.”

„Wat zit dat toch mooi in elkaar, oom,” zei Karel, terwijl hij onwillekeurig stil bleef staan. „Nu begrijp ik iets van dat water. Ik dacht eerst.... ik dacht altijd.... ja, ik dacht....”

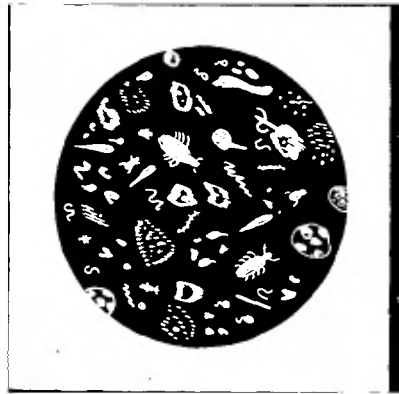
„Nu, wat dacht je wel?” vroeg oom lachend.

„Ik dacht eigenlijk niets, want ik heb er nog nooit over gedacht. Maar niemand heeft ons er ook ooit iets van verteld.”

„Één ding begrijp ik toch nog niet, oom,” zei Wim, toen Karel weer gang in zijn beenen maakte en doorliep.

„En dat is?”

„Men ziet bijna overal in alle water visch zwemmen, in de slooten buiten de stad, in de singels en de grachten, overal. Maar ik heb toch nooit gehoord of gezien, dat

in dat water mest gebracht wordt. Hoe komt daar nu plankton in."

„Er komt meer meststof in, dan je denkt, mannetje. Vooreerst loopen er tal van goten en putten in uit, ten tweede wordt er, al is het ook verboden, allerlei afval en vuil in geworpen, dat langzamerhand in meststof overgaat. Het zal er dus nooit geheel aan plankton, dat is het natuurlijke voeder voor de visschen, ontbreken. In onzen vijver is de toestand minder gunstig. Daar komt niet veel meststof in, maar toch altijd wat. Er waait in het najaar wat blad van de boomen in en de afgestorven waterplanten zakken op den bodem en leveren meststof. Misschien zouden nu van het aanwezige voeder vijfhonderd karpers kunnen leven. Maar mijnheer Trommelman wil er twee duizend in kweeken. Je begrijpt dus wel, dat we dan voor meer voeder moeten zorgen en we krijgen dat door bemesting. Snap je de zaak nu?"

„Heel goed, oom," antwoordde Wim; „Het is dus precies zoo als in den tuin of op het land. Zonder bemesting trekt men er weinig van en met bemesting veel meer."

„Juist. Daar slaat de Zandheuvelsche toren twaalf uur, dus we zijn net op tijd thuis."

Tante sloeg de handen in elkaar over den grooten snoek.

„Dien moet je aan mijnheer zenden; daar zal hij blij mee zijn."

„Dat was mijn plan ook," zei oom Karel, „en ik zal
Op Vijverhoek. 5

er een briefje bij schrijven met de lengte en het gewicht.”

De snoek bleek 81 centimeter lang te zijn en een gewicht te hebben van $5\frac{1}{4}$ kilogram. Van de Horst doodde het dier en pakte het netjes in om het des middags met den trein te verzenden.

Een kwartier later zaten onze vrienden gezellig aan het middagmaal.

Zevende Hoofdstuk.

Kobus begint de zaak te begrijpen. — De Kerstboom. —
De voederplaats.

„Dag boerrr! Dag boerrr!” riep Gerrit, terwijl hij voor het windhok, dat oom Karel voor de huisdeur had staan, heen en weer trippelde.

„Daar heb je Kobus al, jongens,” zei oom, door het raam kijkende. „Karel, jij kan hard loopen, ga jij even Piet halen.”

Karel vloog als de wind het pad langs naar het station.

„Lieve mensch!” riep tante Anna, terwijl ze met verbazing de handen in elkaar sloeg, „als ik zoo kon loopen, ging ik nooit met den trein.”

Kobus trad binnen en nam met een kort „goeien middag samen” op een stoel naast de kachel plaats.

Hij was een echte boerenjongen, een beetje lomp en ruw, maar niet kwaad. Z'n klompen had hij in het windhok uitgetrokken. Z'n zwarte glimmende broek was tot even onder de kniën omgeslagen, z'n grijze kousen waren hier en daar niet vrij van een beetje klei en de leeren klep van z'n pet bedekte z'n rechter oor. Z'n bovenste helft zat in een blauwen kiel, waarvan de knopen alleen schenen te dienen om ze niet te gebruiken.

„Je ben precies op je tijd, Kobus,” zei Van de Horst. „Je was zeker nieuwsgierig, wat dat met die voederplaats moet worden!”

„Zeker baas, want wat je daar aan hebt, als je de vogels toch niet vangt, begrijp ik niet.”

„Maar evenmin begrijp ik, wat je er aan hebt, als je die arme diertjes vangt, omdat ze immers toch dood gaan!”

„Hindert dat dan zooveel, baas? Vader zegt altijd: ruim ze maar op, want ze eten in het voorjaar al het zaad in den tuin op en als je niet oppast hou je geen erwten over. Ze doen anders niks dan schade en last.”

„Zoo Kobus, denk je dat; maar ik heb ook een beetje verstand van den tuin. Het is waar, dat ze in den tuin wel eens lastig zijn, maar het is ook waar, dat het voordeel van de vogels veel grooter is, dan het nadeel. Het is er net mee, als met de koeien. Die geven melk en dat is voordeel, maar ruimt je vader nu de koeien op, omdat hij ze te eten moet geven en hem dat geld kost?”

„Neen baas, dat spreekt van zelf. Maar wat voor

voordeel hebben we dan van al die koolmeezen en vinken? Die geven toch geen melk!”

Wim lachte luid om de grappige opmerking van Kobus.

„Nee, dat doen ze niet, maar ze doen iets anders, wat ook geld waard is,” antwoordde oom Karel. „Hebben jullie dezen zomer veel wormstige appels gehad, Kobus?”

„Nou, of we. We hadden twee boomen, waar bijna geen gave appel van geplukt is.”

„Is dat voordeel of schade?”

„Vader zei, dat het wel vijftig gulden schade was. Maar wat moet je daaraan doen?”

„Dat zal ik je nu zeggen en luister dan maar eens goed. Hoe meer koolmeezen en andere vogels jij in den boomgaard vangt, hoe meer wormstekige appels je aan de boomen krijgt.”

Kobus zette een grappig verwonderd gezicht, want hij begreep niet, wat de vogels met de wormstekige appels te maken hadden.

„In den zomer,” ging oom Karel voort, „vliegt een vliedertje rond, dat op de onrijpe appels en peren een eitje legt. Een week later komt uit dat eitje een rupsje, dat zich in de appel eet, om bij de pitten te komen. De vrucht is dan bedorven en geen geld meer waard. Valt de vrucht af, dan komt de rups naar buiten en zoekt dan dikwijls een schuilhoekje onder de losse schilfers van de boomen. De rups verandert daar in een pop en komt den volgenden zomer weer als vlinder voor den dag, om opnieuw aan je vruchten te beginnen. En wat doen nu

de vogels? Ze zoeken onophoudelijk de boomen af en eten alle rupsen en poppen en torren op die ze maar vinden. Is dat voordeel of niet?"

Daar ging Kobus een licht op.

„En behalve dat vlindertje, is er zooveel van dat gespuis, dat onze boomen bederft. Zoo heb je bijvoorbeeld nog een klein bruin torretje, dat zijn eieren in de knoppen legt. Uit het ei komt een rups, die de knop uitvreet; de knop verdroogt en weg is je appel. Als de vogeltjes die toren opeten, is dat dan voordeel of niet?"

„Daar wist ik niks van, baas," zei Kobus op een benepen toon. „Maar ja, als het zoo is, dan is het wat anders!"

„Juist Kobus, het is anders dan jij dacht. Ik lok de vogels en jij verjaagt ze en roeit ze uit. Daarvoor hebben jullie de wormstekige vruchten of heel geen vruchten en mijn boomen zitten vol met prachtige appelen en peren, waarmee ik in den herfst op de Zandheuvelsche vruchten-tentoonstelling den eersten prijs behaald heb."

Kobus had niet veel geleerd en nooit iets gelezen, maar dom was hij eigenlijk niet, want wanneer men hem iets uitlegde, begreep hij de zaak vrij spoedig.

Hij zat eenige oogenblikken voor zich heen te kijken en begon hoe langer hoe beter in te zien, hoe vreeselijk verkeerd hij tot nu toe had gedaan met het vangen van die vogels.

Daar kwamen Piet en Karel aanstuiven.

„'t Lijkt wel of er een automobiel aankomt," zei tante

Anna, en Gerrit vloog er van in een boom, hoewel hij anders niet verlegen was.

Maar die jongens gingen hem te hard.

Piet was een aardige, vroolijke knaap, ongeveer zoo lang en zoo breed als Karel en een kranige hardlooper; dat had Karel al ondervonden.

Het plan om een voederplaats voor de vogels te maken, had dadelijk bijval bij hem gevonden, niet omdat hij het zoo nuttig vond, want daar had hij nooit over gedacht, maar hij hield veel van vogels en kende de meeste, die in den omtrek rondvlogen, vrij goed.

„Komaan, nu aan 't werk, jongens! We gaan eerst naar de schuur om gereedschap te halen, onder de hand maakt tante den vetpot voor den kerstboom klaar, niet waar vrouw?”

„Zeker,” antwoordde tante Anna, „het wordt hoog tijd, want de beestjes zouden gaan denken, dat ze van 't jaar geen kerstboom krijgen. Het is al een paar dagen na Kerstmis,” voegde zij er met een ernstig gezicht bij.

„Een kerstboom voor de vogels!” riep Wim, „Dat is toch zeker maar een grapje, oom!”

„Nee, nee, ze krijgen een kerstboom en goed gevuld ook. Er komen geen kaarsjes op, want de vogels houden niet van avond- of nachtwerk.”

„De kerstgeschenken heb ik al klaar staan,” zei tante, terwijl ze een steenen pan uit de kast nam en den jongens liet zien.

Nieuwsgierig keek het viertal in de pan, maar waar-

uit het grauwe, kruimelige rommeltje bestond, konden ze niet dadelijk ontdekken.

Tante gaf echter opheldering.

„Dat is een mengseltje van oud, fijn gewreven brood, fijn gemalen vleesch en velletjes, gekneusd hennepzaad, gemalen maanzaad, gewoon vogeltjeszaad, gierst, haver, gedroogde vlierbessen, en die ronde gele dingetjes zijn miereneieren. Oom heeft sommige van die dingen natuurlijk van den zomer al bij elkaar gezameld, want nu is er niet veel meer te vinden.

Nu neem ik straks als de boom gereed staat een pan en smelt daarin wat vet. Dan doe ik dit mengsel in het vet, zoodat het er een paar vingerbreedten onder staat en dan wordt alles goed door elkaar geroerd.”

„En dan wordt de kerstboom er mee versierd,” zei oom.

„Hangt u den pot dan aan den boom?” vroeg Piet.

„Nee jongen. Maar laten we nu gaan, dan zul je het straks zien.”

De jongens kregen schik in het zaakje en liepen naar den schuur.

Oom gaf Wim een hark en aan Piet en Karel ieder een schop.

„Luister nu goed en voer mijn bevelen netjes uit. Kobus gaat met mij mee het bosch in om een kerstboom te halen. Jullie driën gaat naar de vijverlaan, en bij den eersten boom op het midden van het pad teeken je op de sneeuw een vierkant vak af van ongeveer twee harken

lang en breed. Dat vak maak je schoon, ten minste zoo, dat de grond goed zichtbaar wordt.”

Piet en Karel draafden weg en Wim, op zijn hark stokpaardje rijdende, hobbelde hen achterna. Halverwege was het net of de steel van de hark met de beenen van Wim in den knoop raakte en hij buitelde zoo lang als hij was in de sneeuw.

Hij stond haastig op en wilde de andere jongens inhalen, met het ongelukkig gevolg echter, dat hij tien passen verder weer in de sneeuw lag, precies tusschen de hark en zijn ijsmuts in.

Wim bleef een oogenblik zitten alsof hij zijn toestand wilde overzien.

„Als dat zoo doorgaat, kan ik nog driemaal liggen, eer ik aan den eersten boom op de laan ben,” mopperde hij in zich zelf.

„Dag boerrr! Dag boerrr! Lekkerrr!”

Wim keek om en daar zag hij Gerrit, die in de ijsmuts pikte, of het een versche appelbol was. Het wollige ding scheen hem echter niet te bevallen, want hij streek zijn snavel op den grond af en huppelde weg.

Wim stond op, nam muts en hark weer in bezit en liep toen bedaard naar het aangewezen punt, waar de andere jongens hem reeds stonden te wachten.

„Je blijft lang weg,” zei Karel, en we hebben jou juist noodig om het vierkant af te meten met de hark.”

Wim zweeg maar over de ervaring, die hij onderweg met stokpaardje-rijden had opgedaan, en begon dadelijk

in de sneeuw een vierkant van twee harken lang en breed af te teekenen.

Hij harkte toen binnen de lijnen de sneeuw bij elkaar en Karel en Piet werkten die met de schoppen er uit.

Juist toen ze klaar waren, kwamen oom Karel en Kobus met een sparreboom aandragen.

Oom had het boompje in het bosch op een plek, waar er toch te veel bij elkaar stonden, bij den grond afgehakt en de onderste takken weggesneden.

„Je hebt het werk goed gedaan,” zei oom Karel. „Nu gaan we dezen boom weer planten. Neem jij je schop mee, Piet!”

Ongeveer vijftig passen verder de laan in maakte het gezelschap halt en werd de spar op den grond gelegd.

Aan beide kanten van de laan stonden hooge boomen en daartusschen lager struikgewas, dat nu natuurlijk niets dan kale takken vertoonde.

Dat struikgewas vormde een onafgebroken rij, de geheele laan langs.

„Nu zullen we hier den kerstboom neerzetten,” zei oom, terwijl hij de schop nam en aan den kant bij de struiken een gat begon te graven. De meezen, de basterdnachtgalen, de boomklevers, de winterkoninkjes en meer van die vogeltjes hebben de gewoonte, om zulke rijen van struiken langs te vliegen. Ze springen dan van tak op tak en zoeken overal naar insecten. Maar nu alle reten en spleten door sneeuw of ijzel afgesloten zijn, vinden ze nagenoeg niets en lijden ze honger. De teere

diertjes kunnen echter niet veel verdragen en als dit weer lang aanhoudt, gaan er een massa dood. Daarom zetten we nu hier hun kerstboom neer, die straks met de heerlijkste geschenken wordt opgetooid en waaraan ze verscheidene dagen genoeg hebben.”

Onder het praten door had oom den boom geplant.

„Ziezoo, jongens, nu gaan we tante halen om bij het opsieren van den boom te helpen, want dat moet voorzichtig gebeuren.”

De jongens liepen vooruit om tante te waarschuwen.

Tante zag hen al aankomen en kwam met een grooten steenen pan, waarin een houten lepel stond, naar buiten.

Oom nam de pan van haar over en allen liepen naar den boom terug. De pan was ruim half vol met kokend vet, waarin zich het mengsel van eetbare waar bevond, dat de jongens hadden gezien.

Bij den boom gekomen, roerde tante met den lepel in de pan, nam er toen een schep uit en liet het op een der takken loopen. Wat er afdroop, werd door oom weer netjes in de pan opgevangen.

Het vet liep langs den tak tusschen de sparrenaalden en stolde daar vast.

Vervolgens deed tante bij een anderen tak hetzelfde, tot de pan leeg was.

De boom zag er nu op eenigen afstand uit of er een laag geelgrauwe, vuile sneeuw op lag en Kobus vond, dat hij er niet mooier op geworden was.

„Dat is waar,” zei tante Anna, „maar aan een mooien boom zonder meer hebben onze vogeltjes niets.”

En daarin moest Kobus haar gelijk geven.

Tante ging met de pan weer naar huis en de jongens liepen met oom naar de schuur, om de werkzaamheden voort te zetten.

Oom zocht vier lange en vier korte boonstaken uit benevens een pothout. Het laatste was een kort stevig stuk stok met een punt, om gaten in den grond te steken.

„Nu draag je ieder twee staken en Kobus bovendien het pothout,” zei oom, „en op het schoongemaakte vak zet je de lange staken in een vierkant in den grond, omtrent een harklengte van elkaar. Kobus zal de gaatjes maken. Ik kom zoo kijken.”

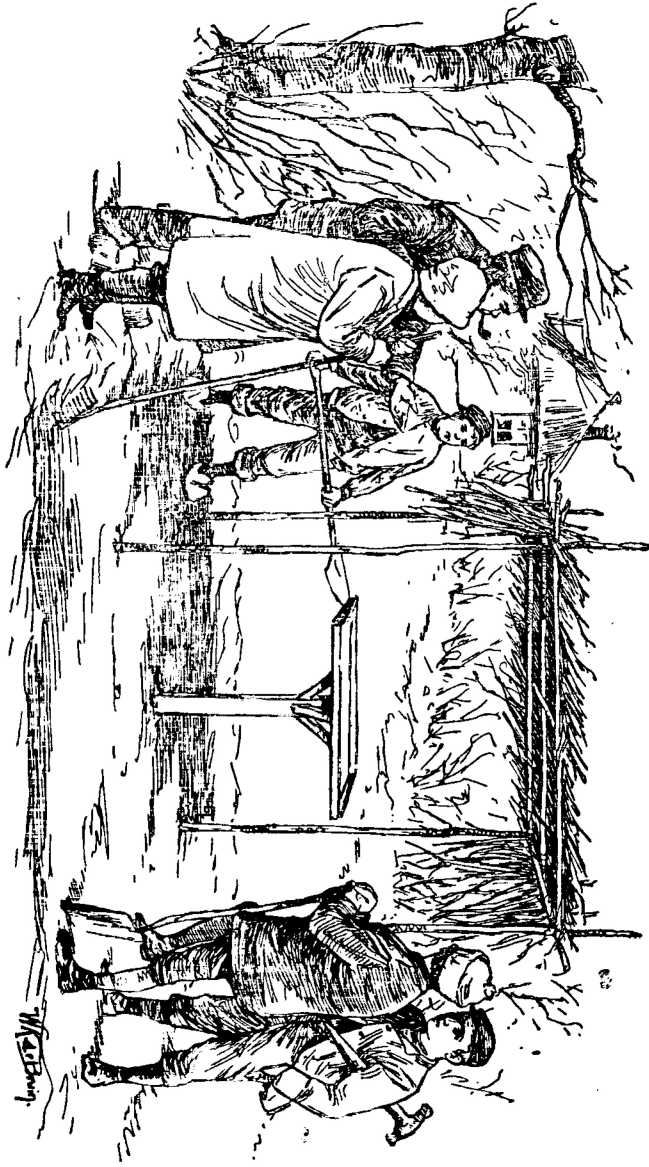
De jongens trokken er op uit en tien minuten later stonden de staken netjes overeind.

Daar kwam oom Karel aan, belast en beladen. Onder den arm droeg hij een soort van tafeltje op één poot en op den rug een grooten takkebos, waardoor nog twee boonstaken waren gestoken.

„Dat heb je er goed afgebracht. Nu zullen we de stokken verbinden,” zei oom.

Hij nam een eind touw uit den zak en bond toen op manshoogte een der korte boonstaken tusschen twee lange vast. Evenzoo deed hij met de andere korte staken in het rond.

De jongens hielpen daarbij door het vasthouden der staken zoo goed mogelijk.

De vier korte staken vormden dus nu een vierkant en oom legde daar kruiselings overheen de twee staken, die hij zelf had meegebracht.

Daarna zette hij precies in het midden het tafeltje in den grond, dat uit een vierkante plank met een opstaand randje en een rechte poot met een punt er aan, bestond.

Vervolgens maakte oom den takkebos los en de jongens legden de takken over de dwarse staken boven het tafeltje, zoodat een soort van dak ontstond. Aan twee zijden werden nog wat ongeregeld afhangende takken aangebracht, zoodat het tafeltje min of meer beschut was.

Op dit oogenblik klapte iemand in de handen. Allen keken om en zagen tante Anna, die het gezelschap wenkte, om thuis te komen.

„Dat is het sein voor koffiedrinken,” zei oom. „Straks zullen we het voeder op de tafel brengen.”

Achtste Hoofdstuk.

Kobus kijkt strak in den kolenbak. — De tafel wordt gedekt. — Gerrit z'n nek in gevaar.

Tante Anna zat al met de koffie te wachten. Op het theeblad stonden de kopjes reeds ingeschonken en in elk schoteltje lag een klontje, want tante hield zich nog steeds aan de oude gewoonte.

„Heb je het voer al klaar staan, vrouw?” vroeg oom.

„Het staat in het kleine emmertje. Ik heb alles maar vast door elkaar geschud, hennepzaad, raapzaad, kalabas- en komkommerpitten, een stuk of wat gekraakte noten, een paar oude broodkorsten en nog een paar gekookte aardappelen. Bovenop ligt een flink been, waar nog iets aan zit en een groot stuk spekzwaard.”

„Mooi zoo, dan zullen we ze straks eens trakteren.”

„Ik begrijp van de vogelbescherming nog niet alles, oom,” zei Karel, die een poosje in diepe gedachten verzonken in zijn kopje had zitten turen.

„Wat begrijp je dan niet?”

„Waarvoor het nu hier zoo noodig is. Ik vind het wel heel goed, want ik gun de dieren graat wat eten.”

„'t Kan in elk geval geen kwaad,” merkte Piet op.

„Dat is wat anders. Maar oom zegt, dat het noodzakelijk is. De vogels, die 's winters hier blijven, kunnen toch in Italië niet gevangen worden. Er worden er hier ook wel gevangen, maar toch niet zooveel als daar.”

Oom knikte Karel goedkeurend toe.

„Je denkt over de zaak goed na, en ik begrijp je bedoeling heel goed, Karel'tje. Wat ik je gisteravond verteld heb, is echter nog lang niet alles van de rampen, waardoor de vogelwereld wordt getroffen!”

„Mij dunkt, dat het toch al erg genoeg was, oom,” zei Wim.

„Dat is het zeker, maar er is toch nog meer. De vogels worden getroffen door twee zware rampen:

- a. ze worden bij duizenden gevangen,
- b. men heeft hen een zeer groot aantal gelegenheden om te broeden ontnomen.

Het mes, dat tegen de vogels gericht is, snijdt dus van beide kanten, want door het steeds grooter wordende gebrek aan broedplaatsen kunnen de vogels ook nooit het verlies door het vangen veroorzaakt, weer goed maken.”

„Dat begrijp ik niet goed, oom,” zei Karel.

„Ik ook niet,” merkte Wim op.

„En ik ook niet,” verzekerde Piet, „want ze kunnen toch broeden, zooveel als ze maar willen; de heele wereld staat vol boomen, tenminste hier op Vijverhoek.”

„Juist Pietje; op Vijverhoek en dergelijke plaatsen, maar dat is de heele wereld niet. Ik zal eens een paar vragen doen, dan kom je vanzelf tot het antwoord. Je hebt zeker wel eens gehoord op school, hoe ons land er vroeger uitzag, b.v. een paar duizend jaar geleden.”

„Toen was alles bosch en water,” antwoordde Karel.

„Is dat nu nog zoo?”

„Neen, lang niet. De meeste bosschen zijn weg.”

„Waarom?”

„Men heeft er weiland en bouwland van gemaakt,” antwoordde Karel.

„Juist. En onze nuttigste vogels hebben de gewoonte, om altijd in holle boomen te nestelen en zeer vele van de andere vogels doen dat bij voorkeur. Nu gaat dat uitroeien van bosschen en boomen maar altijd door, zoodat we volstrekt niet meer kunnen zeggen, dat de heele wereld vol boomen staat, Pietje.”

„Dat is zoo, baas; daar had ik niet aan gedacht.”

„Hoe meer land- en tuinbouw we krijgen, hoe grooter dus ook onze behoefte aan vogels wordt, om onze bouwerij tegen het ongedierte te beschermen, en... we jagen de vogels weg, door de boomen uit te roeien.”

„Dat wordt toch erg lastig, oom,” meende Karel.

„We kunnen toch geen bouw- en weiland en tuingrond maken, als we de bosschen niet omhakken. En we kunnen toch ook om de vogels niet alle bosschen laten staan en zoo de heele wereld weer laten veranderen in een wildernis!”

„Nee, dat gaat zeker niet. We moeten hier dus een middenweg kiezen, en vooral niet handelen, alsof er geen vogels waren, maar er steeds aan denken, hoe we weer kunnen goedmaken, althans zooveel mogelijk, wat we voor de vogels hebben bedorven. En dat willen de vogelbeschermers.

Wanneer we doorgaan met het vangen der vogels en met het ontnemen van broedplaatsen, dan komt er stellig een tijd, dat we ons daarover vreeselijk zullen beklagen, want de vogels nemen sterk af.”

„Dat zou toch verschrikkelijk zijn, baas,” zei Piet. „Dan moeten we doen, wat we kunnen, maar... wat kunnen we er aan doen?”

„Dat zal ik je zeggen. We moeten nooit struiken of boomen omhakken, die niemand in den weg staan. Waar gelegenheid is, moeten we struiken en boomen aanplanten. Hier in den omtrek is dat nu niet noodig, want hier zijn struiken en boomen genoeg. Alle oude holle boomen moeten niet altijd opgeruimd worden. En wanneer het niet anders kan, dan moet men nestkastjes ophangen.”

„Wat zijn dat?” vroeg Wim.

„Dat zijn uitgeholde stukjes boomstam. De vogels

maken daarin gaarne hun nest als ze geen betere plaats vinden. Verder moeten we de vogeltjes beschermen tegen hun vijanden, b.v. tegen katten, tegen roofvogels en... soms ook tegen jongens, die nesten uithalen of in den winter vogels vangen."

Kobus keek strak in den kolenbak en wat hij daar zag, scheen iets heel bijzonders te zijn, want hij sloeg de oogen niet op en bleef maar in den bak kijken.

„En ten slotte," ging oom Karel verder, „kunnen we de vogeltjes door een harden winter helpen, met wat voeder te geven. We houden daardoor menig vogeltje in het leven, dat anders door gebrek omkomt. Elke jongen kan dat natuurlijk doen, want als ze gebrek hebben, zijn ze niet meer zoo schuw als anders en bezoeken ze zelfs de kleinste tuintjes in de stad."

„We moesten nu maar gaan voeren," zei Kobus, „anders wordt het misschien te laat, want het is al vroeg donker."

Oom en tante keken elkaar glimlachend aan.

„Kobus heeft gelijk," zei tante. „Neem meteen het voederhuisje mee, dat bij den vijver moet staan."

Allen stonden op. Oom ging naar de schuur en haalde het aardige voederhuisje voor den dag, dat hij zelf had getimmerd, en dat met zaad, aardappelen en broodkruimels werd gevuld.

Kobus pakte het emmertje met voeder op.

Wim vroeg onderweg nog een en ander over de nestkastjes, hoe duur ze waren, hoe ze moeten opgehangen worden, enz.

„De echte, goed ingerichte nestkastjes worden in een fabriek gemaakt en zijn goedkoop, maar voor een jongensgeldbeurs toch nog al prijzig; ik meen zoo tusschen de dertig en zestig centen per stuk.

Maar deze week las ik in mijn vogelkrant juist een stuk van iemand, die ze van plankjes zelf maakte, en dat scheen goed te gaan, want de vogels kwamen er trouw in nestelen. Je moet zorgen, dat ze goed vast hangen, want als de wind ze in beweging kan brengen, komt er niemand in. Ook moet het er niet in kunnen regenen.”

Onze vrienden waren nu bij de voederplaats gekomen en oom Karel gaf zijn bevelen weer.

„Kobus, neem jij nu dit voederhuisje, en breng het eens naar het einde van de laan. Neem de hark mee en maak dan bij den vijver een schoon plekje, om het neer te zetten.”

Kobus nam het voederhuisje op den schouder en ging heen om het bevel uit te voeren.

Daarop nam oom het been en legde het midden op het tafeltje. Het stuk spekzwaard legde hij er naast, maar drukte er met zijn duim een klein spijkertje door, zoodat het vast lag en de vogels het niet weg konden slepen.

Piet en Karel strooiden het meegebrachte voeder op het tafeltje uit en ook een gedeelte op den grond onder de tafel.

Toen Kobus terugkwam en alles gereed was, ging men weer naar huis terug.

„Ziezoo jongens,” zei oom, „gaan jullie nu maar een poosje binnen zitten, dan kun je door het raam zien, of

we de vogels een plezier gedaan hebben of niet. Ik moet

nog even naar den tuin, want ik heb een en ander in de plantenkas te verrichten.”

De jongens behoeften niet lang te wachten.

Bij het voederhuisje aan den vijver scheen al heel wat bedrijvigheid te heerschen, maar dat stond ook op een open plek en moest dadelijk in het oog vallen.

Piet kon echter op dien grooten afstand niet zien, wat het voor vogels waren.

„Het schijnen musschen te zijn, want die maken altijd zoo'n drukte,” zei hij. „Kijk eens, daar komt een heele troep aan. Je kunt ze hier hooren. Het zijn bepaald musschen.”

„Kijk, kijk, jongens!” riep Wim met gedempte stem, „op den kerstboom zit ook wat! Een, twee; je kunt ze op dat vet goed zien! Nog een, nog een! Wat een kleintjes!”

Tante Anna zette haar bril op, maar ze zag nog niets.

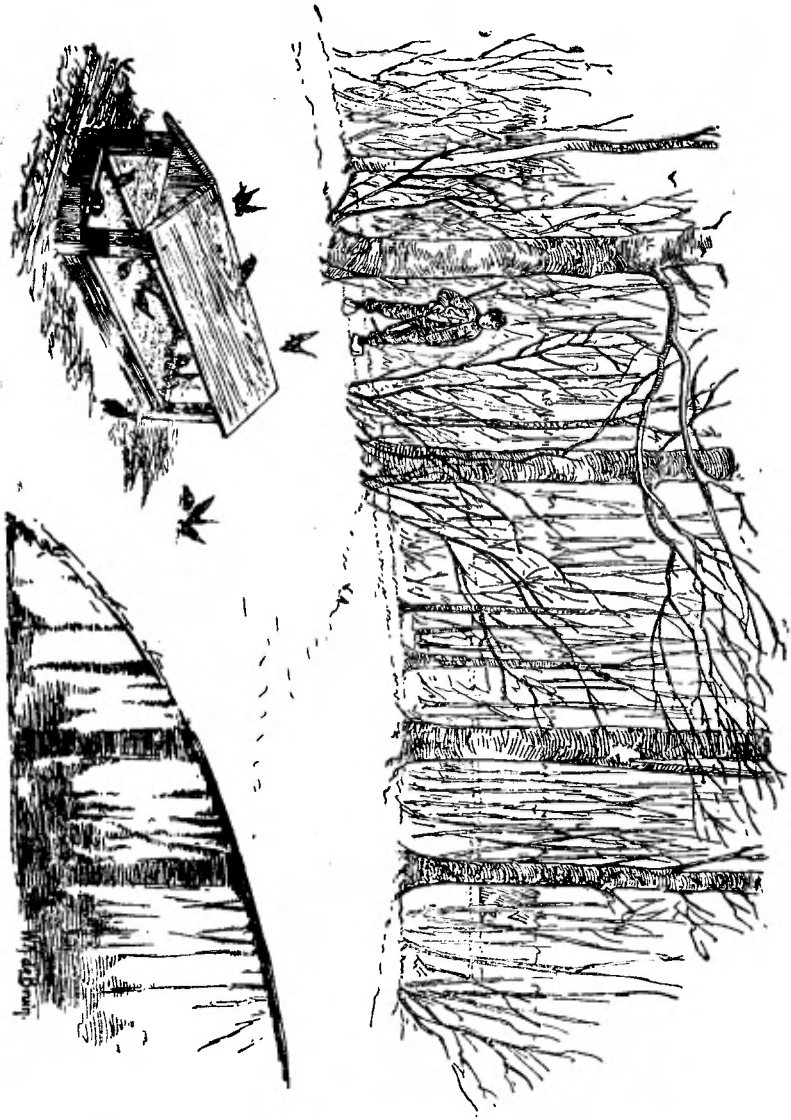
„De boom zie ik heel goed, maar de vogels niet. Ja, wacht, die zwarte spikkeltjes.”

Er kwamen er hoe langer hoe meer op. Piet onderscheidde vinken, meezen, een boomklever en een paar winterkoninkjes.

„Op de tafel zit nog niets,” zei Kobus, „maar kijk ze zitten al op de toppen van de boonstaken. Ze durven er zeker nog niet onder.”

Het duurde echter niet lang, of een paar brutale musschen gaven het voorbeeld en toen zat in een oogenblik de tafel vol.

Het was een gepink en een gesjilp van belang.

Plotseling viel een kraai midden tusschen de vogels bij de tafel. Hij sloeg met de vleugels, joeg en pikte in het rond en al de kleine vogeltjes namen de vlucht in de boomen.

„Krra, krra, lekkerrr, lekkerrr!” riep de deugniet en hij trok met geweld aan het speکزwoord.

„Dat is Gerrit,” zei Karel, „tante, wat moeten we nu beginnen? Hij schopt de heele boel in de war. Hoor 'm eens op de tafel pikken! De andere vogeltjes durven niet meer te komen!”

„Ik zal dien zwarten rakker eens even den nek omdraaien,” zei Kobus, terwijl hij opstond en naar de deur ging om zijn plan uit te voeren.

„Maar Kobus, dat moest je me eens probeeren,” riep tante verschrikt uit. „Gerrit z'n nek omdraaien! Wel foei! Daar kan het beest heel niet tegen!”

Kobus keek op z'n neus. Hij bedoelde het goed, want de kleine vogels kregen nu geen kruimel meer en daarvoor was toch de heele zaak op touw gezet.

Juist kwam oom binnen.

„Hoe gaat het met onzen winkel? Komen er al klanten? Maar wat is dat!” vervolgde oom, toen hij door het raam keek. „Heb ik ooit van mijn leven! Zoo'n ondeugende zwartkop! Dat gaat zoo niet!”

Oom ging terug en liep regelrecht naar de voeder-tafel, en Kobus dacht, dat nu toch met nekdraaien zou begonnen worden.

Dat was echter niet het geval.

„Dag boerrr! Dag vrouw!” riep Gerrit, toen Van de Horst naderde.

Van de Horst pakte de kraai op, die volstrekt geen moeite deed om te ontkomen, want hij wist wel, dat hem geen kwaad geschieden zou.

De kraai werd in het kippenhok gezet en kreeg een handvol mais en toen ging het deurtje dicht.

Een oogenblik later zat de tafel weer vol vogels.

„Hoe vinden jullie dat nu, jongens? Heb je daar geen schik van? En nu morgen! Dan zijn er nog veel meer, want deze gaan het heele bosch rond, om aan alle vrienden en kennissen te vertellen, wat hier te halen is!”

„Zou 't bij ons in den boogerd ook wat geven, baas?” vroeg Kobus.

„Natuurlijk,” antwoordde oom, „waarom niet! Maar je moet er om denken Kobus, dat je alles met verstand doet. Als de sneeuw weg is en het weer zacht of regenachtig wordt, moet je niet voeren, want dan houdt je ze van hun werk af, en dat werk is het schoonhouden van de vruchtboomen. Maar zoolang er sneeuw ligt en het vriest, kunnen ze het ongedierte niet te pakken krijgen. Dan doe je heel wijs, als je zorgt, dat ze door dien schralen tijd heen komen.”

„Dan maak ik ook zoo'n ding,” verzekerde Kobus.

„Ik ook,” riep Piet. „Ik was het al dadelijk van plan, toen ik het zag. Is het moeilijk om nestkastjes te maken, baas?”

„Och neen. Als je een paar plankjes hebt en verder een zaag, een hamer en wat draadnageltjes, dan timmer je ze gemakkelijk in elkaar. Ik zal jullie eens even zoo'n kastje laten zien!”

Van de Horst ging naar de schuur en kwam spoedig met twee kastjes terug.

„Dit ronde is van een stukje boomstam. Zoo worden ze in een fabriek gemaakt, en dit vierkante heb ik zelf gefabriceerd van plankjes. Ik hang ze hier aan het huis onder de goot, want je moet altijd zorgen, dat het regenwater er niet in kan komen. Veel heb ik er hier niet noodig, want we hebben genoeg boomen en struiken op Vijverhoek.”

De jongens bekeken met aandacht het vierkante broedkastje en Kobus meende, dat het een klein kunstje was, om er een stuk of tien in elkaar te slaan.

„Daar zal je heel wijs aan doen,” zei oom, „en het is zeker, dat je het aan de appels en peren zult merken, want hoe meer vogels, hoe minder ongedierte. En als je ze klaar hebt, waarschuw me dan maar eens, dan kom ik je helpen, om ze in de boomen op te hangen.”

Onder het praten door was het schemeravond geworden en toen de jongens weer eens naar buiten keken, zagen ze geen enkelen vogel meer. De voederplaats en de kerstboom stonden eenzaam en verlaten op de laan. De vogels waren naar bed.

Kobus en Piet namen nu ook afscheid en Wim en Karel brachten de vrienden weg tot aan het kleine hek.

Bij hun terugkomst vroeg oom de neefjes of ze zin hadden om na de boterham mee te gaan naar Zandheuvel. Oom had een paar boodschappen te verrichten.

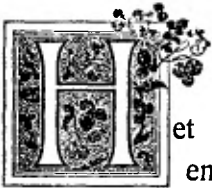
„Heel graag, oom,” riepen de jongens te gelijk.

Negende Hoofdstuk.

De straatverlichting van Zandheuvel. — Heiplaggen en Kneuters.
Een kiekje van Zandheuvel.

et was ongeveer zes uur, toen oom Karel en zijn neefjes van huis gingen.

De jongens vonden het zoo donker als de nacht, maar oom zei, dat het nog al schikte, doordat er een beetje sneeuw lag. In het najaar, als het blad nog aan de boomen zit, kan het er anders uitzien.

„En dan,” vervolgde oom, „we hebben tegenwoordig onze straatverlichting en dat is een heele verbetering.”

„Straatverlichting?” vroeg Karel, terwijl hij een oogenblik staan bleef en rondkeek, om de verlichting te ontdekken. „Ik zie niks!”

„Zie je dan daar ginds in de verte dat licht niet?”

„Noemt u dat straatverlichting? Ik dacht dat er iemand met een brandende sigaar aankwam!”

„Het is een van onze nieuwe lantaarns en nog lang de slechtste niet, want die waait tenminste nooit uit. Maar jullie zijn in de stad ook zoo verwend met al dat winkellicht en dan nog de electriche lantaarns.”

„Dat is waar oom, maar.... Wim pas op.... een boom.... ho!” riep Karel.

't Was te laat.

Wim liep tegen een telegraafpaal aan. Hij schrikte er van.

Gelukkig was de botsing niet sterk. Hij wreef zich even den linkerschouder en liep toen weer door. Maar voor alle zekerheid hielden de jongens elkaar nu bij den arm vast.

„'t Is eigenlijk mijn eigen schuld,” mompelde Wim, „want ik had even mijn oogen dicht gedaan om te kijken of ik dan nog minder kon zien, dan wanneer ik ze wijd open hield en 't scheelde niet heel veel.”

„'t Scheelde toch die paal, Wimpje,” lachte oom, „maar ik moet bekennen, dat iemand, die er niet aan gewend is, wel een paar straaltjes licht meer gebruiken kan. Een jaar of vijf geleden hadden we de straatverlichting nog niet, althans niet de tegenwoordige. De gemeenteraad van Zandheuvel bestaat voor het grootste deel uit boeren en die vonden het een buitensporigheid en geldverkwisting van belang. Onze wethouder Arie Heiplag is er nu nog zoo sterk tegen, dat hij nooit buiten

komt, als de lantaarns branden, want hij mag ze niet zien.”

„Hij kon 't anders gerust wagen, want van het licht zal hij nog niet blind worden,” merkte Karel spottend op.

„Er waren eerst drie leden van den raad voor de verlichting en vier voor de duisternis. Onder de vier behoorde Sijmen Kneuter. Nu heeft Sijmen Kneuter een zwager, die petroleum verkoopt. Die zwager was eerst ook tegen de verlichting, maar toen de burgemeester hem beduidde, dat hij de olie voor de lantaarns leveren kon, veranderde de zaak geheel, want nu werden Kneuter en zijn zwager plotseling sterke voorstanders.

Kneuter wilde eerst wel doordrijven, dat de lantaarns om acht uur uitgeblazen zouden worden, omdat hij dan toch naar bed ging, maar zijn zwager, die nu een beter gezicht in de zaak had gekregen, wist hem te bepraten, dat het licht zou schijnen tot tien uur in den nacht.

En zoo kwam onze verlichting tot stand.”

„Dat zal een feest geweest zijn, oom, toen al die lantaarns voor het eerst brandden,” meende Wim.

„Feest? Alles behalve! 't Was een ruzie van belang. De menschen trokken allemaal partij, de een voor 't licht en de ander voor den donker en zoo hadden we twee partijen, die de Heiplaggen en de Kneuters werden genoemd. Zelfs de schooljongens scholden elkaar voor Heiplag en Kneuter en drie Heiplagjongens bleven van de catechesatie weg, omdat ze toevallig achter twee Kneutermeisjes moesten zitten, en dat wilden ze niet.”

Wim en Karel lachten luid, maar Karel vond het

flauw van die jongens, omdat die meisjes er toch niets aan konden doen.

„Dat konden ze ook niet, maar 't zat 'm natuurlijk in de ouders, of eigenlijk zat het 'm in de olie, de lampenpitten, de glazen, enz., want allen, die wat aan de verlichting dachten te verdienen, voegden zich bij de Kneuters en die er niets aan konden verdienen of om acht uur naar bed gingen, waren op de hand van Heiplag.”

„Maar hoe liep dat den eersten avond af, oom?” vroeg Wim. „De Heiplaggen konden de verlichting toch niet tegenhouden?”

„Neen, maar ze hebben toch gedaan wat ze konden. 't Was op dien avond een oploop op het dorp, zooals ik nooit bijgewoond heb. Toen Piet Vonk, dat was de eerste lantaarnopsteker, op het vastgestelde uur met een leer en een doosje lucifers aan het werk toog, liep al het volk mee. En toen de eerste vlam in de eerste pit schoot, — ik zal het nooit vergeten —, toen werden allen door een zekere ontroering aangegrepen en stemden dadelijk in met den ouden veldwachter Harmen Knuppel, die met zijn krachtige stem aanhief:

— Aan den oever van een snellen vliet, —

In de verbouwereerdheid en onder den invloed van al het licht zongen de Heiplaggen de eerste paar regels uit volle borst mee, maar toen merkten ze zeker, dat ze op een verkeerd spoor waren en de een na den ander zweeg, zoodat Kneuters met halve kracht het eind moesten halen. — En juist, toen we flink adem stonden te halen

voor het tweede vers, daar in eens.... klets.... rinkel-dekink.... een steen vloog dwars door de splinternieuwe lantaarn, — daar stonden we weer in de diepste duisternis. Weg was het mooie licht en de ruiten en de lamp waren kort en klein. Al m'n opgehaalde adem ontglipte me weer.

Eerst heerschte er een oogenblik doodsche stilte, maar ik kon niet lang zwijgen en riep luid:

„„Dat hebben de Heiplaggen ons gebakken!””

„„Dat is niet waar!”” schreeuwde er een terug.

„„Jawel,”” schreeuwde een ander, „„Leve de lantaarns! Weg met de Heiplaggen!””

Nu kwam er beweging onder het volk. Het werd roepen, schelden en dringen en ik begon te vreezen, dat het op een vechtpartij zou uitloopen.”

„Maar was er dan geen politie, oom?” vroeg Karel.

„Zeker wel, jongen; Harmen Knuppel, die het vers ingezet had, was de politie. Maar de man was toen 70 jaar oud en kon met zijn bril al slecht zien, dus nu de lantaarn uit was, zag hij geen steek. Anders, ja, dan had hij de Heiplaggen gevangen genomen en het heele rommeltje achter slot en grendel gezet. Maar zooals ik zeg, het was stikdonker en misschien werd daarom met het vechten nog geen voortgang gemaakt, omdat niemand kon zien of hij een Kneuter of een Heiplag te pakken had, en daarvan diende je toch zekerheid te hebben om met slaan te kunnen beginnen.

Daar klonk op eens de stem van onzen burgemeester. Hij had alles door het raam gezien, want de nieuwe

lantaarn stond recht tegenover zijn huis, en hij kwam woedend naar buiten en begaf zich midden onder het volk.

Zien kon ik hem niet, maar hooren des te beter, want met daverende en van verontwaardiging trillende stem riep hij:

„Zandheovelaren en gij Heiplaggen in het bijzonder, gij brengt schande over ons dorp! Het nieuwe licht, dat ons ver, zeer ver....” boem! klonk op dat moment een doffe slag, waarin metaalklank was... „au, au!” schreeuwde de burgemeester.

Ik begreep dadelijk, dat de burgemeester, die bij het spreken altijd met de armen zwaait, door de duisternis misleid, tegen den lantaarnpaal had geslagen en omdat die niet van koek was, maar van klaar ijzer, behoef je niet te vragen, of 'm dat zeer deed.

„Knuppel,” riep de burgemeester, „de paal staat geloof ik een eindje te ver hierheen!”

„Met verlof, burgemeester, de paal staat goed, maar u staat geloof ik een eindje te ver daarheen!”

„'t Kan zijn. Ga naar mijn huis, Knuppel, en haal de stallantaarn en gij allen, burgers van Zandheovel, blijft staan en verroert u niet, want de dader moet nog in dit oogenblik opgespoord worden.”

We bleven allen staan, tenminste ik, want de anderen kon ik niet zien, maar de Kneuters behoefden niet te vreezen om voor het licht van de stallantaarn te komen. Ze hadden een vrij geweten, en dat geeft altijd zoo'n aangename gewaarwording, jongens.

Het begon op dat oogenblik juist te stortregenen. Een kwartier later kwam Harmen met de lantaarn terug en de burgemeester hield ons die nu één voor één onder den neus om de Heiplaggen uit te zoeken, maar wat denk je!... er was er niet één te vinden. De schavuiten hadden de klompen uitgetrokken en waren er op de sokken van door gegaan.

En zoo deden die voorstanders van de duisternis altijd. Met steenen gooien, dat konden ze, maar als ze hun zaak moesten verdedigen, dan kwam er niet veel van te recht."

„Dat is een leuke geschiedenis van die verlichting, oom," zei Karel, toen oom Karel even bleef staan, om zijn pijp aan te steken. „Ik hoor wel, dat u ook tot de Kneuters behoorde."

„Asjeblijft! En de burgemeester was de grootste Kneuter. Als hij z'n zin had gekregen, hadden we veel meer lantaarns gehad en grootere branders ook."

„Hoe liep het op dien avond verder af, oom, want de Kneuters konden toch niet in die stortbui blijven staan?"

„De bui moesten we nemen, zooals ie was, en hij was ouderwetsch, dat beloof ik je. We dropen. Maar we trokken welgemoed van lantaarn tot lantaarn, Harmen Knuppel met het stallicht voorop.

Den volgenden morgen kwam men tot de ontdekking, dat van al de mooie nieuwe lantaarns de ruiten stuk geslagen waren.

Dat hadden natuurlijk de Heiplaggen in den nacht gedaan, maar we konden het niet bewijzen. De burgemeester liet nieuwe ruiten inzetten, maar den volgenden morgen waren ze weer kapot en zoo bleef dat een week lang.

Toen vertelde Harmen hier en daar in het geheim, want hij mocht er eigenlijk niet over spreken, dat de burgemeester een brief van vier bladzijden naar Den Haag had geschreven, en kort daarop liep het gerucht, dat een groote troep huzaren met een stuk of wat kanonnen op Zandheuvel zouden ingekwartierd worden.

Dat hielp en de ruiten bleven nu heel.”

„En zijn die huzaren hier nog geweest, oom?” vroeg Wim.

„Wel neen, jongen! Toen ze onderweg hoorden, dat de Heiplaggen het opgegeven hadden, zijn ze weer teruggegaan. Maar toch bleven er nog lang allerlei onaangenaamheden bestaan. Daar had je bijvoorbeeld Arie Heiplag en Sijmen Kneuter, die in de kerk jaren lang naast elkaar in dezelfde bank hadden gezeten. Wat doet Arie? Hij huurt een andere plaats, vlak voor Sijmen z'n neus. Maar dat kon Sijmen niet uithouden en hij huurde de plaats vlak voor Arie z'n neus. Doch den volgenden Zondag zat Arie weer vlak voor Sijmen z'n neus. En daarop Sijmen vlak voor Arie z'n neus en zoo ging dat door, tot Sijmen Kneuter op 't laatst in de voorste bank zat, vlak voor Arie z'n neus. En omdat voor de voorste bank natuurlijk geen bank meer voor stond, moest Arie

Heiplag het opgeven, maar hij is na dien tijd nooit meer in de kerk geweest.

We hebben hier dus in het begin met de verlichting heel wat gesukkeld, vooral ook omdat Piet Vonk er heel geen slag van had om met de lampen om te gaan, en ze meestal te hoog opdraaide. De glazen waren het eerste halfjaar geregeld zoo zwart gebrand, dat het binnen in de lantaarn nog zwarter was dan in den donker er rondomheen.

Maar tegenwoordig gaat het vrij goed, tenminste voor Zandheuvel. Verscheidene Heiplaggen zijn tot de Kneuters overgaan en dat zit 'm daarin, dat voor twee jaar geleden een Heiplag tot lantaarnopsteker werd benoemd. Piet Vonk was namelijk bij het opsteken van de leer gevallen en had een arm gebroken, en de Heiplaggen namen deze gelegenheid te baat, om de schadelijkheid van de lantaarns weer eens op te halen.

Het was toen een uitstekend idee van onzen burgemeester, om een Heiplag in de plaats van Piet Vonk te benoemen. De tegenstand was toen voorgoed gebroken en er zijn nog slechts enkele Heiplaggen overgebleven, die nu niet meer bestreden, maar algemeen uitgelachen worden.

Ziezoo, jongens, we zijn in het dorp, en nu gaan we eerst naar dien kruidenierswinkel."

Wim en Karel keken vreemd op, dat ze er al waren, want het verhaal van oom had den tijd heel wat bekort.

Slinger, kruidenier en klompenmaker, kwam zelf in den winkel.

„Goeien avond, Van de Horst!”

„Goeien avond, Slinger! Ik heb hier een kleine commissie van m'n vrouw. Op dit papiertje staan een paar boodschappen. De jongens kunnen het zeker morgenochtend wel bijtijds bezorgen!”

„Zeker wel, baas, maar kom een oogenblikje binnen. Dat zijn zeker de neefjes!”

„Ja,” antwoordde Van de Horst, terwijl hij Slinger naar de achterkamer volgde. „Een oogenblikje dan, maar we hebben nog meer te doen.”

In de achterkamer zaten moeder Slinger en haar drie jongens bij de tafel.

Herman, de oudste, stond op en schoof stoelen voor de gasten bij.

„Dat is een heele reis, jongens, van Vijverhoek naar het dorp en dan in den avond,” zei vrouw Slinger.

„'t Viel me erg mee,” antwoordde Wim. „Ik had gedacht, dat het veel verder was. We waren er in een oogenblik.”

„Dan heb je zeker druk met je oom geredeneerd,” meende vrouw Slinger, „want het is toch een aardige wandeling.”

„Ik heb mijn neefjes onderweg de geschiedenis van de Zandheuveldsche verlichting verteld,” zei oom.

„Aha! dan wil ik wel gelooven, dat de tijd gauw om was, want dat is een mooi stuk. En heb je ze ook dat

mooie kiekje uit den burgeroorlog laten zien, waar we allemaal opstaan, rondom de uitgegooide lantaarn?"

„Neen,” zei oom Karel glimlachend, „heb je dat misschien bij de hand?"

„Staat u daar ook op, oom?" vroeg Wim, terwijl Slinger in de bovenste lade van de latabel naar het kiekje zocht.

„Ja zeker; ik sta vlak bij de lantaarn. Het kiekje is door den fotograaf genomen, juist toen de steen door de lantaarn was."

Slinger gaf den jongens een stukje carton, waarop echter niet veel meer te zien was, dan een geheel zwart gemaakte rechthoek.

Ze hielden het onder en boven en naast de lamp, draaiden het in verschillende standen, maar.... zagen niets dan een effen zwarten rechthoek.

„Oom, waar staat u dan? Ik zie niks," zei Karel.

„Vlak naast de lantaarn."

Al de Slingers zaten te grinneken.

„Maar.... ik zie de lantaarn ook niet!"

„Dat spreekt, want die was net uitgegooid!"

Karel en Wim merkten nu, dat ze voor 't lapje gehouden werden, en ze lachten maar mee.

Karel zei, dat het kiekje zeer goed geslaagd was, maar merkte er bij op, dat het evengoed Zandheuvel met de verlichting kon voorstellen, want dat het verschil nu niet zoo ijselijk groot was.

Van de Horst en Slinger begonnen daarop een ge-

sprek over kippen- en varkensvoer, waarin de jongelui bitter weinig belang stelden. Wim en Karel vertelden aan de drie jonge Slingers van de voederplaats en den kerstboom en noodigden hen uit den volgenden morgen eens te komen kijken, welke uitnoodiging volgaarne werd aangenomen. De Slingers beloofden zelfs, nog eenige vrienden te zullen meebrengen.

Oom Karel en de neefjes namen daarop afscheid van de familie Slinger, en na nog even bij den slager en den bakker geweest te zijn, begaven onze vrienden zich weer op weg naar huis.

Tiende Hoofdstuk.

Een slecht hoekje voor planten. — Karel verveelt zich.
Insectenetende planten.

Toen ze buiten het dorp waren hielden Karel en Wim elkaar weer vast, want het was nu nog donkerder dan op de heenreis.

„Ik vind de duisternis toch eigenlijk een onaangenaam iets,” zei Wim, terwijl hij plotseling staan bleef, want hij meende weer tegen een telegraafpaal te zullen aanloopen.

Het was echter niets.

„Daar heb je zeker gelijk in,” antwoordde oom, „en om die reden heeft men dan ook het slapen uitgevonden, want daarmee kom je den nacht nog het beste door.”

„De planten hebben ook licht nodig, nietwaar, oom?”

„Dat zal waar zijn! Er is geen plant die het op den duur in de duisternis uithoudt.”

„Daarover wilde ik u juist iets vragen. U weet wel, dat bij ons in de huiskamer in den hoek tegenover het raam een tafeltje staat. Nu had ik voor moeders verjaardag moeder willen verrassen met een plant op dat tafeltje, maar vader zei, dat ik er niet aan behoefde te beginnen, omdat die hoek te donker is. Vader zei, ik moest het u maar eens vragen. Wat denkt u er van, oom?”

„Ja, jongen, ik ken dat hoekje wel, en het is voor een plant geschikt als een kelder voor jullie. Aan een bloeiende plant behoef je in het geheel niet te denken, maar onder de zoogenaamde bladplanten heb je er eenige, die het in zoo'n hoek een geruimen tijd uithouden. Niet, dat ze daar bij voorkeur graag staan, maar ze houden het er een poos uit.

Het best is misschien geschikt de *Aspidistra* of het kwartjesblad, zooals de plant wel eens genoemd wordt.

Die plant is een toonbeeld van tevredenheid en de behandeling is in zomer en winter altijd dezelfde. Vergeet je het gieten eens, de plant zal zijn bladen niet laten hangen. Laat je de bladen wat dikwijls onder een laagje stof zitten, zij groeit maar door en trekt er zich weinig van aan. Zet je de plant in een koude kamer, als het er maar niet vriest, de plant vindt het goed; staat zij in de huiskamer, als het maar niet bovenop de kachel is, de plant vindt het ook goed. In het licht,

het gaat best; in het halfdonker, dat kan ook nog.

Nu bedoel ik niet, dat je de plant bij voorkeur slecht moet behandelen, want dan heb je er zelf weinig

plezier van. Ik wil alleen maar zeggen, dat voor zoo'n ongunstig plaatsje de Aspidistra te gebruiken is, want zij kan veel verdragen. Je moet steeds zeer matig gieten, b.v. eenmaal per week en verplanten als de pot geheel

volgeworteld is. Wanneer je de plant even uit den pot neemt en je ziet dan bijna niets dan wortels, dan moet zij verschen grond hebben en die moet bestaan uit een mengsel van bladgrond met zand."

„Zijn er misschien nog meer planten voor zoo'n hoekje geschikt, oom?"

„Je zoudt er een pot met klimop kunnen zetten en die aan een hekje opbinden of langs het tafeltje laten hangen. Maar het is nog al een heel werk, om al die blaadjes stofvrij te houden, en dat moet gebeuren, anders wordt de hoek er niet buitengewoon mee versierd."

Ook zou er een *Aucuba* kunnen staan, je weet wel, met die lichtgroene geelgespikkelde bladeren. En ook een goudbonte of een zilverbonte *Evonymus*. Die planten houden niet van de kachel, maar de hoek is er nog al ver van daan, dus je kunt het probeeren."

De wandelaars waren juist bij een lantaarn en Wim nam z'n zakboekje, om even de door oom Karel genoemde planten te noteeren.

Maar het licht bleek daarvoor niet voldoende en hij besloot dus, om het thuis te doen.

„Het schijnt wel, of de weg veel langer is, dan toen we gingen," zei Karel. „Zijn we al dicht bij huis, oom?"

„We zijn nog niet op de helft, maar ik denk, dat de weg je wat langer valt, omdat ik nu geen geschiedenis van de Zandheuveldsche verlichting te vertellen heb. En dat gesprek over kamerplanten begint je misschien te vervelen. Je houdt zeker niet erg van planten!"

„Niet zooveel als Wim, oom. Ik vind ze wel mooi om er eens naar te kijken, b.v. in een bloementuin, maar om me nu altijd druk te maken met planten, die nooit bloeien, daar heb ik geen zin in.”

„Karel is net als vader en ik ben net als moeder,” zei Wim. „Als moeder en ik de planten geen water geven, dan krijgen ze stellig nooit een druppel. Karel en vader vinden de goudsbloemen en Afrikaantjes en asters, die ik elk jaar zaai, heel mooi, maar ze kijken er pas naar, als de knoppen opengaan.”

„Ja jongens, wat zal ik daarvan zeggen. Dat is verschil van liefhebberij. Ik heb mijn heele leven tusschen de planten doorgebracht en ik kan er altijd met plezier over praten. En hoe meer men er van te weten komt, hoe mooier dat men de plantenwereld vindt.”

„Ik houd meer van de dieren,” antwoordde Karel, „die leven beter en bewegen zich meer en ze doen wat, waar je naar kijken kunt. Zoo'n plant staat altijd stil en doet nooit iets.”

„Dat is waar,” antwoordde Wim, „maar ze doen je dan ook geen kwaad, wat de dieren soms wel doen. Mijn planten zullen je nooit bijten of steken of zoo iets.”

„Zoo geheel zonder beweging, als Karel meent, zijn de planten toch niet altijd, en zoo heel onschuldig, als jij denkt, Wimpje, zijn ze ook niet. Heb je wel eens gehoord van insectenetende of insectenvangende planten?”

„Neen, oom!”

„En die zijn er toch!”

„Maar hoe gaat dat dan?” vroeg Karel. „Vangen ze zelf die insecten? Dat begrijp ik niet!”

„Zeker, ze vangen ze zelf. Ze grijpen ze en houden ze vast, en eten ze op.”

Karel zette een zeer ongeloovig en Wim een zeer verwonderd gezicht, maar door de duisternis kon oom dat niet zien.

„Dat zijn zeker weer planten uit verre landen, oom, want bij ons heb ik tenminste nooit van zoo iets vreemds gehoord,” meende Wim.

„In verre landen, dat is waar, komen de mooiste en vreemdste voor, maar in ons land hebben we er toch ook. Die planten vangen de insecten op verschillende wijzen. Bij sommigen zijn de bladeren of stengels bedekt met een kleefstof, waaraan de insecten blijven vastzitten. Men zou dus kunnen zeggen, dat deze planten met lijm-stokken werken.

Bij andere planten staan haren op de bladeren, die het insect grijpen en vasthouden.

Weer andere planten werken met een muizenval. Als het insect er in is gaat het deurtje dicht en het is gevangen.

Een zeer mooie en vreemde plant is de bekerplant. Zoo op het oog zou men zeggen, dat deze plant lange breede bladeren heeft, waarvan het uiteinde overgaat in een dunnen steel. Aan dien steel hangt een bekertje. Als we straks thuis zijn, zal ik je er een mooie afbeelding van laten zien.

Dat bekertje is van boven open en rondom de opening

staan haren met de punten naar binnen in den beker gericht. Het insect kan er gemakkelijk inkomen, maar

o wee, als het er in is; dan kan het er niet weer uit, want overal houden de haren het tegen.

Eindelijk valt het vermoeid naar beneden en onderin den beker bevindt zich een kleverige vloeistof, waarin het spoedig sterft.

Die beker is eigenlijk het blad van de plant en wat we op het oog voor het blad houden, is de bladsteel."

„Zijn die bekers groot, oom?" vroeg Wim.

„Er zijn soorten met kleine bekertjes, maar er zijn er ook met bekers, waarin een duif gemakkelijk kan wegkruipen."

„U zei straks, dat we in ons land ook zulke planten hebben. Zijn die hier in de buurt, oom, en heeft u ze gezien?" vroeg Karel.

„Ja jongen; ik heb verleden jaar zomer nog eens omtrent een uur op mijn knieën in de hei gelegen, om te zien, hoe het vetkruid een klein insect ving. Ongeveer een kwartier hier vandaan, recht achter Vijverhoek, vormt de heide een grooten vlakken kuil, waarin het water van den omtrek afloopt. In dien kuil is de grond altijd vochtig en veenachtig en daar groeien twee soorten van insectenvangende planten, het vetkruid en de zonnedauw.

Ik heb verleden jaar die plantjes allebei zien werken en dat is de moeite waard. Het vetkruid is een klein plantje met dikke langwerpige blaadjes, die alle plat op den grond blijven liggen. De randen van de blaadjes staan een weinig omhoog, zoodat ze ondiepe schaaltes vormen, die een geelachtig groene kleur hebben.

Ik voelde eens met mijn vinger aan de glimmende blaadjes en merkte toen, dat ze met een laagje kleefstof waren bedekt.

Door een vergrootglas, dat ik op mijn wandelingen altijd meeneem, zag ik, dat op de blaadjes een groot

aantal fijne haartjes, in het midden van het blad meer dan aan de kanten. Elk haartje had een klein knopje, waaruit de kleefstof komt.

Toen ik een poosje had liggen kijken, gingen plotseling twee kleine vliegjes elk op een blaadje zitten, en

dat was het juist, waarop ik had gehoopt. Het eene vliegje zat op het midden van het blad en ik zag, hoe het beestje allerlei vergeefsche pogingen deed om los te komen, maar spoedig lag het geheel weerloos in de kleefstof.

Het tweede vliegje zat meer aan den kant en ik
Op Vijverhoek. 8

dacht eerst, dat het nog aan het ongeluk zou ontkomen; maar de rand van het blad begon zich op te rollen en drong het dier naar het midden, waar meer haren staan en dus ook meer kleefstof is. Het blad voerde dus werkelijk een beweging uit, welke ten doel had, het vliegje te vangen."

„Dat is zeker merkwaardig oom," riep Karel verbaasd uit, „maar u sprak van opeten; hoe ging dat opeten nu verder in zijn werk, want het blad heeft toch geen mond of iets dergelijks!"

„Dat opeten gaat ook geheel anders, dan bij de dieren. Wanneer het vliegje gevangen is komt uit de haartjes een zure vloeistof, waarin het insect langzamerhand opgelost wordt en de ontstane oplossing wordt door het blad ingezogen. Het vetkruid gebruikt dus werkelijk dierlijk voedsel."

„Ik zou dat ook wel eens willen zien, oom," zei Wim.

„Ik ook," sprak Karel, „want ik had nooit gedacht, dat zoo iets bij de planten gebeurde."

„Wanneer jullie hier in een zomervacantie weer eens komt, is er misschien wel gelegenheid om het te zien. En wanneer je dan de rondbladige zonnedauw in werking ziet, zal je verbazing nog veel grooter zijn, want dat plantje grijpt de insecten en houdt ze vast.

Op dezelfde plaats waar het vetkruid stond, vond ik de zonnedauw ook. Dat is ook een klein plantje met ronde blaadjes, die aan lange steeltjes zitten en die blaadjes liggen eveneens op den grond.

Op de bovenzijde van elk blaadje staan een paar honderd haartjes en aan den top van elk haartje neemt men een druppeltje kleverig vocht waar.

Komt nu een vliegje of mugje op zoo'n blaadje, dan kleeft het terstond vast en bij de pogingen om los te komen slaat het met de vleugels tegen andere haartjes, waardoor het hoe langer hoe meer vast raakt.

Doch wat gebeurt er nu! De haren buigen zich over het gevangen dier heen en houden het zoo in bedwang. Uit de haren loopt nu weer een zure vloeistof, waardoor het dier verteerd wordt en dan wordt alles weer door de haren opgezogen.

Heel aardig is het om te zien, wanneer zich twee insecten te gelijk op het blad zetten. Dan verdeelen de haren zich ook in twee groepen en elke groep buigt zich over een insect heen, zoodat dan de beide dieren gevangen worden. Is de prooi geheel verteerd en opgezogen, dan gaan de haren weer overeind staan en de plant wacht op nieuwen buit.”

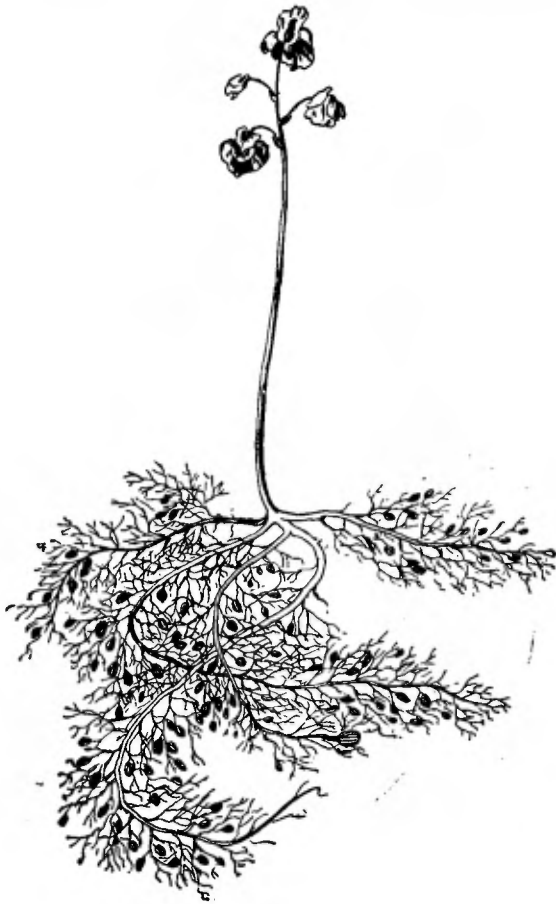
„’t Is wonderlijk oom,” riep Karel uit. „Er zit toch meer achter die planten, dan ik dacht.”

„Dat is zoo en ik weet zeker, dat je de handen van verbazing in elkaar zoudt slaan, als ik je alles vertelde, wat ik er van heb gelezen, want het aantal dierenvangende planten is vrij groot en ze voeren het bedrijf op zeer verschillende wijzen uit.

In ons land komt ook nog voor het waterblaaskruid. Dat plantje zweeft vrij in het water rond. Er bevinden zich een groot aantal kleine blaasjes aan, die twee millimeter middellijn hebben, maar er is ook nog een soort met blaasjes van vijf millimeter middellijn.

Het blaasje heeft een opening, welke met een klepje of deurtje, dat naar binnen gemakkelijk open gaat, is gesloten. Het deurtje is echter zeer veerkrachtig en sluit zich dadelijk weer, als de drukking er tegen ophoudt.

Duwt nu een klein waterdiertje tegen het deurtje, dan komt het heel gemakkelijk binnen, maar is het eenmaal

in den val, dan slaat het klepje dicht en het diertje kan er niet meer uit. Het blijft soms nog één of meer dagen in leven, maar eindelijk sterft het van honger of door

verstikking. Het gaat over tot rotting en de daardoor ontstane sappen worden door den binnenwand van het blaasje opgezogen en dienen de plant tot voedsel.

Maar hier staan we voor het groote hek van Vijverhoek en we zijn dus zoo goed als thuis."

Karel keek er vreemd van op, want de tweede helft van den weg kwam hem veel korter voor dan de eerste.

Van de Horst en zijn neefjes liepen langs het groote huis en volgden toen het zijpad, dat over den grooten brug voerde. Van den grooten brug kwamen ze langs een laantje bij het tuinmanshuis.

„Zoo jongens," zei tante Anna, toen ze binnentraden, „alweer terug van de reis? Was het geen vervelende tocht in het donker?"

„Neen, tante, dat ging best," antwoordde Karel, „het is niet zoo ver als ik dacht."

Wim haalde dadelijk zijn schrijfboekje voor den dag om de namen van de planten, die oom hem voor het donkere hoekje had aanbevolen, op te teekenen.

„Karel, ken jij die planten nog, die ik straks genoemd heb," vroeg oom glimlachend.

„Jawel oom, u zei . . . u noemde . . . ja, laat eens kijken . . . zei u niet een kastanje? Of, neen, wacht eens even! Ik geloof . . ."

„Een aardappel!" riep Wim luid lachend.

„Ik hoor het al, Karel. Jij moet maar geen tuinman worden, zooals ik, want je was in staat om in den

moestuin kastanjes te pooten en in den bloementuin spinazie te zaaien.”

Karel lachte maar mee en dat was het beste wat hij doen kon, want hij wist zelf wel, dat hij van de planten niet veel verstand had.

Elfde Hoofdstuk.

Tante Anna ziet sneeuwballen voor vogels aan. — De sperwer.

Den volgenden morgen tegen half tien klopten de drie Slingers bij baas Van de Horst aan. Herman droeg het mandje met boodschappen. Tante Anna keek alles na en zei dat het in orde was.

Wim en Karel zaten voor het raam en keken naar de voederplaats en den kerstboom, waar een groote bedrijvigheid heerschte, want het was, zooals oom Karel gezegd had. De bezoekers van den vorigen dag hadden het overal in het bosch rondverteld en het zag op de laan zwart van vogels.

De Slingers keken hun oogen uit.

„Wat hoor ik toch een rumoer op den straatweg!” riep tante Anna, terwijl ze door het zijraam keek. „Daar

De sneeuwballen vlogen met dozijnen door de lucht
en Oom telde veertien jonge strijders.

schijnen ook wel een troep vogels te vliegen, die zeker nog niet weten, dat ze hier moeten zijn.”

„Dat zijn sneeuwballen, vrouw Van de Horst,” antwoordde Herman Slinger. „We hebben nog een paar jongens meegebracht, die den kerstboom ook eens graag wilden zien, nietwaar Karel, zooals we gisteravond hebben afgesproken. Geert en Jan en Hein en Teunis en Hannes en .... en nog een paar.”

Op dit oogenblik kwam oom Karel binnen.

„Wat moeten al die jongens toch bij het kleine hek. 't Lijkt wel een veldslag tusschen de Japanners en Russen.”

„Die komen naar de voederplaats kijken,” zei tante lachend. „Ik zou ze er maar even inlaten.”

Oom ging naar het kleine hekje, waar de Zandheuveldsche jeugd, in twee troepen verdeeld, bezig was met het houden van mikoefeningen met sneeuwballen.

De sneeuwballen vlogen met dozijnen door de lucht en oom telde veertien jonge strijders.

Oom Karel klapte in de handen. De strijd hield op en allen kwamen naar het hek.

„Wat zijn jullie van plan? Je wilt toch Vijverhoek niet bestormen?”

„Neen, baas,” antwoordde Hannes, „maar Herman Slinger heeft ons verteld, dat u zoo 'n mooien kerstboom in de plaats had staan voor de vogels en dat hier wel honderdduizend vogels waren en dat we eens mochten kijken.”

„Dat is waar en kijken mag je ook. Komen jullie

er maar in, maar je moet vooral geen lawaai maken, anders zijn de vogels gevlogen, dat weet je ook wel.”

Van de Horst liep vooruit en al de jongens hem achterna en volgens belofte heel bedaard.

Tante Anna, Wim en Karel en de drie Slingers waren naar buiten gekomen en stonden het troepje op te wachten.

Toen de jongens bij het huis van oom Karel gekomen waren, keken ze de laan op en waren niet weinig verwonderd over hetgeen ze daar zagen.

Zooveel vogels hadden ze nog nooit bij elkaar gezien. Op den kerstboom krioelde het. Meezen, winterkoninkjes, goudhaantjes, basterdnachtegalen, roodborstjes; het was een lust om het te zien.

En op en onder de tafel onder het afdak van takken niet minder. Daar speelden de musschen wel een beetje den baas. Maar de vinken weerden zich ook dapper.

Een paar lijsters waren druk in de weer met eenigê rotte appelen, die oom Karel er had neergeworpen, en ze smeten er mee of ze aan het kaatsen waren.

Maar het leukste waren de meezen, die op de tafel aan het spekzwoord bezig waren. Ze trokken en rukten er aan en zouden het blijkbaar gaarne weggesleept hebben, doch het lag goed vast.

„De vogeltjes hebben hier een paradijs, vindt je ook niet jongens?”

„Dat hebben ze juist, vrouw Van de Horst,” zei Hannes, de grootste van de jongens.

Zoo onder het kijken door begon oom te vertellen,

waarom hij de vogels in den winter voederde en de jongens luisterden aandachtig.

„Zou het bij ons in den tuin ook wat geven baas, als ik zoo'n afdakje maakte?” vroeg een van de kleinste jongens.

„Wel zeker, Hendrik, waarom niet! Het geeft altijd, als je maar zorgt, dat er wat voeder onder ligt. En als je geen tafeltje hebt, dan strooi je het voer maar op den grond.”

Een paar andere jongens namen zich ook voor, zooiets te maken, want het was aardig om te zien.

„Waarvoor dienen die takken eigenlijk, die er bovenop liggen?” vroeg Hannes.

„Dan ziet het heele ding er wat vertrouwelijker uit voor de vogels. Ze denken, dat het een struik of een boschje is en komen er zonder vrees op aan. Maar ze zijn gedurende den maaltijd meteen een beetje beschermd tegen de roofvogels.”

Nauwelijks had oom het laatste woord gezegd, of daar gebeurde iets, dat een grooten schrik onder de vogels en niet minder groote opschudding onder de kijkende jongens teweegbracht.

Een vogel, ongeveer zoo groot als een duif, viel als een steen op den kerstboom, zonder dat iemand zag, waar hij eigenlijk vandaan kwam. De boom schudde er van. De andere vogels vlogen luid en angstig tjilpend naar alle kanten heen.

Bij den kerstboom vlogen eenige veeren rond. De

groote vogel zat blijkbaar tusschen de takken verward, want hij sloeg met de vleugels en scheen niet dadelijk weg te kunnen komen.

Van de Horst draafde er heen en de jongens hem achterna. Eer zij echter den kerstboom bereikten kwam de vogel vrij en vloog weg.

De jongens raaptten een paar veertjes van den grond op en zagen dat ze van een schildvink waren.

„Dat was geloof ik een sperwer, baas,” zei Piet.

„Ja, jongen, dat was juist een sperwer, en dat is niet zoo mooi, want nu kan ik er ook vast op rekenen, dat hij hier telkens weer terug komt.”

„Waarom is dat dan niet zoo mooi, oom?” vroeg Karel.

„Wel, je ziet toch wel wat hij doet: Een sperwer is een zeer gevaarlijke roofvogel, die den bijnaam van vinkendief niet ten onrechte draagt. Maar niet alleen de vinken hebben wat van hem te vreezen; hij maakt jacht op alle kleine vogeltjes. Overal, waar men hem dan ook te pakken kan krijgen, wordt hij doodgeschoten.”

„Dan zult u het geweer klaar moeten zetten, oom,” meende Karel.

„Dat is toch eigenlijk jammer, want het is een mooie vogel,” merkte Wim op,

„Een mooie vogel is het zeker, maar dat neemt niet weg, dat hij zeer schadelijk is. Vooral omstreeks het begin van Juni, als hij jongen heeft. Dan vangt hij elken dag een groot aantal van onze nuttigste vogeltjes om er zijn jongen mee te voeden.”

„Ik houd niet van doodschieten,” antwoordde Wim, „maar als het niet anders kan, dan moet het natuurlijk. Is zoo'n sperwer nergens nuttig voor, oom?”

„Daar zit 'm juist de moeielijkheid in, jongens. De sperwer doet op z'n tijd zijn nut, ofschoon dat nut toch ook al weer zit in doodmaken, want hij is een moordenaar van beroep. En juist daarom loopt deze rakker geen gevaar, want als ik hem doodschiet, ben ik nog verder van huis.”

„Dat wordt lastig, baas,” lachte Hannes, „want doodschieten en in 't leven houden te gelijk gaat niet.”

„En daarom moet ik een middenweg kiezen en hem van deze plek trachten te verjagen. Ik zal je zeggen, hoe de vork aan den steel zit. We hebben hier in het bosch een aantal Vlaamsche gaaien of meerkolven, zooals ze ook wel genoemd worden. Die kennen jullie zeker wel!”

„Jawel, baas,” antwoordde Piet, „die mooi gekleurde roodbruine vogels met witte en blauwe veertjes. Ze zijn nog al schuw.”

„Juist, ze zijn nog al schuw en dat komt misschien, omdat ze nog al wat op hun vogelgeweten hebben. Want dat zijn nestenroovers van geweld. Een jaar of wat geleden had ik in mijn dommigheid al de sperwers hier in het bosch uitgeroeid en het gevolg was, dat we verbazend veel van die gaaien kregen en daarvan was weer het gevolg, dat er bijna geen kleine vogeltjes meer waren, want in het voorjaar zoeken de gaaien alle struiken en boomen af en eten alle eieren en jonge vogels uit de

nesten op. Ik sprak daarover eens met iemand die er meer verstand van had dan ik. „„Heb je daar geen sperwers in de buurt?“” vroeg die man. „„Neen,“” zeg ik, „„want ik heb den laatste doodgeschoten.“” „„Dan ben je zelf de oorzaak van het ongeluk,“” antwoordde hij, „„want de sperwers zijn de grootste vijanden van de gaaien en vervolgen ze altijd en overal. Wees dus zoo wijs en roei nooit den laatsten sperwer uit.“”

Nu hebben we een paar jaar geleden gelukkig weer een paar sperwers in het bosch terug gekregen en hoe ondeugend die rakkers ook tegen m'n vogeltjes zijn, ik moet ze laten leven, want ze hebben me van een massa gaaien verlost.

Je ziet dus wel, dat je bij de bescherming van vogels altijd met veel overleg te werk moet gaan, zelfs wanneer het betreft het uitroeien van schadelijke dieren.”

Van de Horst en zijn gezelschap waren onder het praten weer naar huis teruggelopen, waar ze een poosje bleven staan, om te zien of de vogels weer terug zouden komen.

Het duurde niet lang of een paar musschen, die altijd vooraan zijn, waagden zich weer op de tafel en toen kwamen de andere langzamerhand ook weer terug. Alleen de kerstboom bleef nog een poosje verlaten staan.

„We mogen nu wel eens rond kijken of de sperwer weer niet komt,“ zei tante Anna, „dat zou toch verschrikkelijk zijn.“

„Die zal waarschijnlijk wel wegblijven tot morgen-

ochtend om dezen tijd. We zullen morgen op hem loeren en hem dan een schot los kruit present geven. Misschien blijft hij dan langer weg, maar hij is anders niet bang uitgevallen."

"Oom," zei Karel, „van die nuttigheid en die schadelijkheid begrijp ik het rechte nog niet. De vogels zijn nuttig, dat is waar, maar ze zijn toch ook dikwijls schadelijk, b.v. in de kerseboomen en in den tuin."

"Dat is zoo, maar we moeten daarbij goed redeneeren en rekenen. Wanneer wij de vogels om de schade, die ze veroorzaken, eens uitroeiden, verliezen we toch meteen het nut, dat ze doen, door het verdelgen van insecten. En dat kunnen we zelf nooit zoo goed als zij. Zonder vogels raakten we stellig zoo diep onder de insecten, dat van al ons pooten, zaaien en planten zoo goed als niets terecht zou komen. Het is dus verstandig, de vogels te laten leven en te beschermen en daarbij te probeeren of we met allerlei hulpmiddeltjes de schade, die ze soms veroorzaken, zoo gering mogelijk kunnen maken.

Er zijn vogels, die meer schade doen dan nut en heeft men op een bepaalde plaats van zulke vogels een al te grooten voorraad, dan is het soms goed er wat van te vangen.

Dat moet steeds met veel overleg geschieden, maar het doden van groote massa's vogels, zonder eenige rekening te houden met de nadeelige gevolgen, zooals dat tegenwoordig geschiedt, kan immers nooit anders dan

noodlottig voor de menschen worden. Je ziet wel aan het voorbeeld van den sperwer en de gaaien, dat we zelfs met het uitroeien van schadelijke vogels zeer voorzichtig te werk moeten gaan, anders wordt het geneesmiddel erger dan de kwaal."

„'t Kan wezen, wat het wil, baas, maar ik maak zoo'n afdakje," zei Hannes.

„Ik ben er al half klaar mee," riep Piet. „De takken moeten er nog op en het voer er onder en dan kunnen ze komen. Maar kijk eens, is dat daar ginder op dien boom de sperwer niet?"

Piet wees naar een boom, die op de laan stond halverwege den vijver.

„Ik geloof werkelijk, dat je gelijk hebt, Piet," zei oom Karel. „Blijven jullie hier allen stil staan, dan zal ik hem eens een schrik op zijn lijf jagen."

„Zeker maar met los kruit, nietwaar?" vroeg tante Anna.

„Ja zeker, met los kruit, hoor! Maak je maar niet angstig, vrouw. Het zal den braven sperwer geen kwaad doen, maar hij moet hier voorloopig vandaan blijven."

Van de Horst haalde zijn geweer uit huis, en liep toen door een zijlaantje in een halven cirkel naar de boom, waar de sperwer rustig op een tak zat, waarschijnlijk bezig met het maken van een nieuw plan van aanval op den kerstboom.

De jongens hielden zich doodstil om te maken, dat de sperwer niet te vroeg wegvloog, want ze gunden hem

allen van harte den schrik, welken Van de Horst den deugniet had toegedacht.

Ze behoefden niet lang te wachten.

Pang! klonk het schot.

„Hoera!” riepen de jongens. En of de sperwer schrok! Met razende snelheid vloog hij op en over de boomen heen en was in een oogenblik uit het gezicht.

De kleine vogeltjes namen ook de vlucht, want ze begrepen natuurlijk niet, dat het schot in hun eigen belang gevallen was en dat het slechts ten doel had gehad, hun gevaarlijksten vijand te verjagen.

Van de Horst kwam weer terug.

„Ziezoo jongens, nu zal hij denkelijk wel een poosje wegblijven. Ga jij nu je voederplaats verder afmaken, Piet en jij ook Hannes. Als ik van de week tijd heb, kom ik eens kijken, wat jullie geknutseld hebt. Kobus Klomp is ook al bezig.”

„Ik doe het ook,” zei Hendrik.

„En ik ook,” riep Willem, ik vind het erg leuk.”

De jongens namen afscheid van Van de Horst en zijn vrouw en gingen naar Zandheuvel terug.

Onderweg werden allerlei plannen besproken voor het maken van afdakjes en voederhuisjes, en één ding was wel zoo goed als zeker, namelijk, dat de Zandheuvelsche vogeltjes voorloopig niet van gebrek zouden omkomen.

Twaalfde Hoofdstuk.

Waarom Geurt Knobbel tegen een lantaarn liep. — Wim en Karel gaan naar het Paradijs. — De eekhoorn en zijn magazijntjes. — In het bosch verdwaald.

Toen de gasten vertrokken waren zei oom Karel tegen zijn neefjes: „Jongens, je moest eens een boodschap voor me doen. Ik heb nog werk in den tuin en de tuinjongen moet me daarbij helpen, dus ik kan er hem niet op uit sturen.”

„Heel graag, oom,” antwoordde Karel, „als u maar zegt, waar we heen moeten, en wat we moeten doen.”

„Je moet gaan naar Geurt Knobbel, die vooraan in het Paradijs woont in dat kleine huisje, en hem vragen of hij morgen kan komen om hout te zagen en te hakken. Weet je het Paradijs te vinden?”

„Is dat niet dat groote bosch met die hooge dikke

beukeboomen, waar we verleden jaar zomer gewandeld hebben?” vroeg Wim.

„Juist. Je gaat het kleine achterhek uit en dan rechtsom den weg langs totdat je aan den Zandweg komt, die linksaf gaat. Die Zandweg vormt de grens tusschen de hei en het bosch en je volgt hem maar, want hij komt precies in het Paradijs uit. En als je daar ben, zie je het huisje van Geurt Knobbel vlak voor je. 't Zal zoowat een twintig minuten loopen zijn.”

„Best oom, we zullen het wel vinden,” zei Wim.

„Je moet Geurt Knobbel maar eens goed aankijken, dan weet je meteen, hoe een echte Heiplag er uitziet. Geurt behoorde in de dagen van den Zandheuvelschen burgeroorlog tot de vurigste Heiplaggen. Men beweerde toen zelfs, dat hij het is geweest, die des nachts de ruiten van de mooie nieuwe lantaarns stuk geslagen heeft en men vertelde er bij, dat Arie Heiplag hem daarvoor betaalde met winteraardappels. Maar of dat allemaal waar is, weet ik niet.

Één ding is zeker: Geurt is nog een Heiplag door en door. Hij wil de lantaarns niet zien, en als hij soms 's avonds naar het dorp moet, loopt hij ze met z'n oogen dicht voorbij.”

„Loopt hij dan niet tegen een telegraafpaal aan?” vroeg Karel, terwijl hij Wim lachend aankeek.

„Nog veel mooier,” antwoordde oom, „een poos geleden is hij een week lang met een buil precies midden op zijn voorhoofd versierd geweest, een buil als een

blauwe pruim. In het dorp hoorde ik vertellen, dat hij tegen een lantaarnpaal geloopt was, en dat acht ik volstrekt niet onmogelijk. Ik heb het hem gevraagd, doch toen ontkende hij het natuurlijk, maar hoe hij aan de buil gekomen was, vertelde hij niet.”

Wim en Karel trokken vlug hun jassen aan en gingen er op uit.

Het was bij het prachtige winterweer langs den Zandweg een mooie wandeling. Links lag het heideveld tot aan den spoorweg, die er hoog bovenuit stak.

De heide werd hoe langer hoe breeder, want de Zandweg liep van den spoorweg af.

Rechts van den Zandweg strekte zich het bosch uit, gedeeltelijk van dicht op elkaar staande sparren.

Op de heide was de sneeuw door de zon weggedood. Tusschen de sparren was de van de takken gevallen sneeuw hier en daar blijven liggen, omdat de zon niet overal tot op den grond kon doordringen.

Op sommige plaatsen in het bosch stonden slechts enkele verspreide oudere denneboomen en omdat het terrein heuvelachtig was, zag het er daar zeer schilderachtig uit.

Wim stelde voor om een eindje van den weg af in het bosch te gaan loopen; dat was veel aardiger, dan op den vlakken weg.

„Laten we eerst doorloopen naar Knobbel,” meende Karel, „dan gaan we straks door het bosch terug, als we onze boodschap gedaan hebben.”

Wim kon zich daarmee vereenigen en de jongens stapten wat steviger door.

Bij de eerstvolgende kromming van den weg zagen ze in de verte de hooge beukeboomen van het Paradijs. De boomen waren nu echter geheel kaal en het fraaie bosch maakte lang niet dien indruk, dien het in den zomer maakte.

Bij de volgende kromming kwam ook het kleine huisje van Geurt Knobbel voor den dag. Nog een paar honderd passen en de jongens stonden voor de deur.

Geurt had hen door het raam zien aankomen en kwam naar buiten. Karel bracht de boodschap van oom over en Knobbel beloofde, dat hij morgen met zijn gereedschap present zou zijn.

„Kunnen we niet langs een pad door het bosch teruggaan, Knobbel?” vroeg Wim. „We hebben nu den Zandweg geloopt, en tweemaal de zelfde weg loopen is niet prettig.”

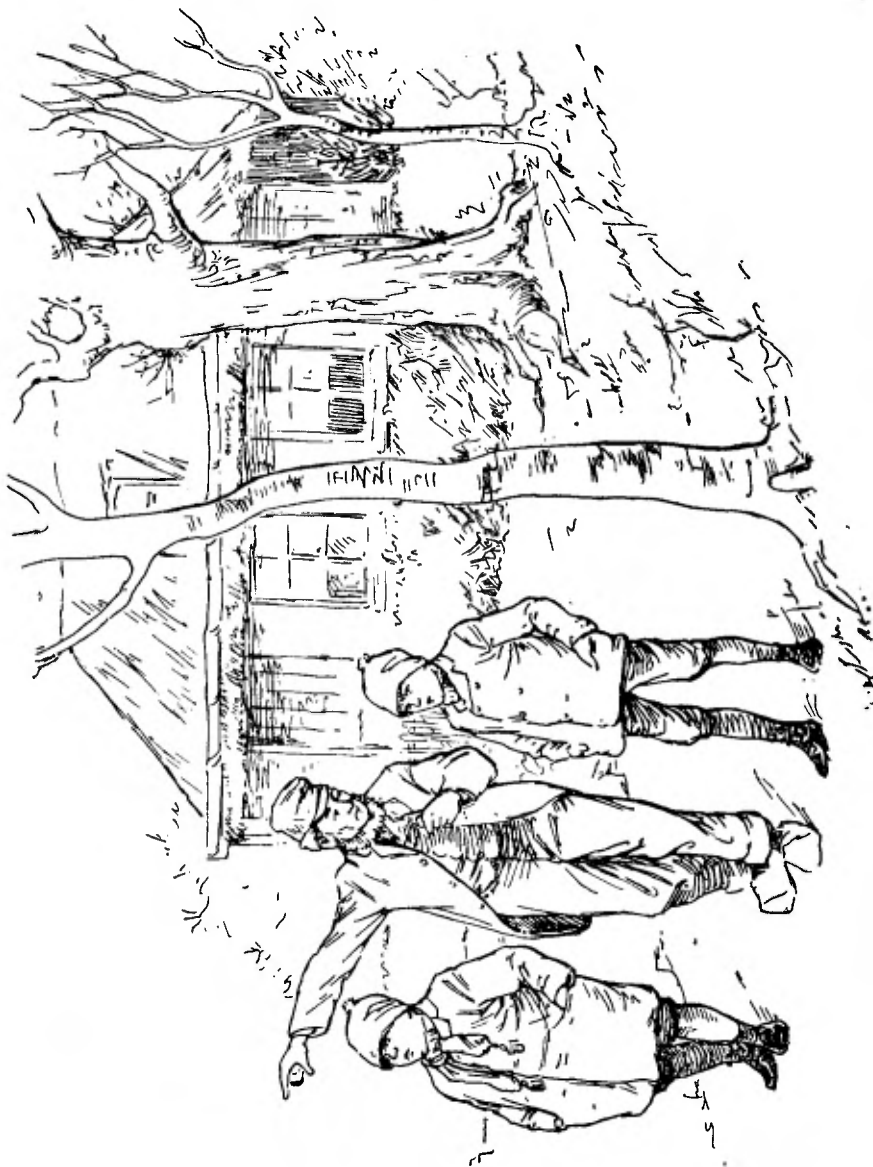
„Dat is zoo. Er is een mooi pad door het bosch, maar het draait nog al een beetje en is dus wat langer dan de Zandweg.”

„O, dat is niets; we hebben tijd genoeg.”

„Dan zal ik jullie even bij het pad brengen.”

Knobbel trok twee klompen aan en liep een eindje met Wim en Karel mee. Bij een ouden beukeboom bleef hij staan.

„Hier begint het boschpad,” zei hij, „en dat loopt over bergen en dalen en draait geweldig, maar het is een mooie wandeling.”

Wim en Karel bedankten Knobbel voor de moeite en liepen het aangewezen paadje, dat op sommige punten zoo smal was, dat ze achter elkaar moesten loopen.

Een eind verder hield het dichte sparrebosch op en kwamen ze in een zeer schilderachtig en heuvelachtig gedeelte van het bosch, waar de oude denneboomen tamelijk verspreid stonden. Het pad kronkelde tusschen de heuvels door; maar de jongens liepen er natuurlijk overheen.

Daar kwamen ze voor een vrij steilen heuvel, waar een denneboom bovenop stond. De helling was geheel met naalden bedekt en tamelijk glad.

Wim wilde er bedaard tegenop loopen maar de dikzak gleed uit toen hij halverwege was en rolde weer naar beneden.

„Dat moet je zóó doen, Wimpje,” riep Karel, en met een aanloopje ging het naar boven, doch Karel had zijn rekening ook niet goed gemaakt en hij kwam nog niet eens zoo ver als Wim geweest was, toen hij zich al rollende weer op den terugweg bevond.

„Aha! Moet ik dat zóó doen!” lachte de dikke, die nog in het zand zat.

„Neen, zoo doe jij het en dat raad ik je voor het vervolg af, maar nu zal ik je laten zien, hoe een echte bergbestijger er bovenop komt.”

Karel begon de tocht nu op handen en voeten, waarbij hij telkens de hak van zijn schoen flink in den lossen grond zette.

Toen hij zoover gevorderd was, dat hij over den top van den heuvel kon heen zien, hield hij plotseling op met klauteren en bukte zich. Hij keek om naar Wim, zette de beide handen als een spreekbuis voor den mond en riep fluisterend:

„Een eekhoorn, Wim! Kom gauw!”

Wim klauterde voorzichtig evenals Karel op handen en voeten naar boven en kwam behouden bij zijn broer aan.

Karel wees naar een ouden dikken denneboom, die een eindje verderop stond en de jongens zagen nu, hoe een eekhoortje langs den stam naar beneden klom.

De wortels van den boom kwamen hier en daar boven den grond uit en onder één van die opgegroeide wortels bevond zich een holletje.

De eekhoorn huppelde met een paar sprongetjes van den stam naar dat holletje en kroop er in.

„Zou dat zijn nest zijn?” fluisterde Wim.

„Misschien wel,” fluisterde Karel even zacht terug. „Laten we nog even kijken!”

De eekhoorn kwam spoedig weer naar buiten en bleef een oogenblik bedaard in het rond zitten kijken.

De jongens bukten zich nog wat dieper weg.

Het beestje was niet zoo bewegelijk als in den zomer. Het had zijn nest op den denneboom, en daar lag het wel warm en zacht, maar de honger had het naar beneden gedreven.

In den herfst had het eekhoortje met het oog op den komenden winter en de daaraan verbonden schaarschte

van voeder onder den wortel van den boom een voorraadschuur aangelegd. Een groot aantal eikels, beukenootjes, hazelnoten, denneappels en allerlei zaden had het daar bij elkaar gesleept.

Maar helaas! er was een dief in de voorraadschuur binnengedrongen, want al het heerlijke voeder was verdwenen.

En daarom zat het diertje nu zoo mistroostig rond te kijken.

Maar wacht eens! Juist! In dien denneboom daar ginds. Daar was ook voorraad.

Het eekhoortje huppelde met kleine vlugge sprongen weg.

Wim en Karel klommen nu op den top van den heuvel en lieten zich aan den anderen kant naar beneden glijden. Toen kropen ze op handen en voeten vooruit in de richting, welke de eekhoorn had ingeslagen, zich daarbij zooveel mogelijk achter een boom schuil houdende.

In het voorbijgaan keken ze eens in het holletje onder den wortel en zagen dat er niets anders lagen dan notedoppen en schilvers.

„Het beestje heeft hier zeker eten gezocht, maar alles is op,” zei Wim.

De jongens kropen weer verder, Karel vooruit en Wim vlak achter hem aan.

De eekhoorn was bij den hem bekenden boom aangekomen en krom tegen den stam op.

Wim en Karel bleven liggen en hielden zich doodstil.

Een meter boven den grond had de boom een zwaren tak en precies in de vork bevond zich een diep gat. Ook in dat gat had het eekhoortje in den herfst een geheelen wintervoorraad bijeen gebracht.

Het diertje bereikte spoedig de vork en keek begeerig in het gat, maar..... zag niets dan sneeuw, waarmee het tot boven toe gevuld was.

Wat nu begonnen! Het diertje had toch zoo'n honger en nergens was wat te vinden.

Onze vriendjes zagen, dat het eekhoortje eerst een poosje in de vork bleef zitten en toen aan de schors van den boom begon te knagen.

Al zijn vlijt en zorg, waarmee hij in den herfst had verzameld en gespaard om door den winter te komen, waren vergeefsch geweest. En die droge schors was wel een goede maagvulling, maar voedsel zat er niet veel in.

Daar herinnerde het diertje zich, dat het nog een magazijntje ingericht had onder dat lage sparreboomtje in een verlaten konijnengang.

Het sprong uit de vork op den grond en huppelde verder.

Wim en Karel kropen nu ook weer door. Toen ze bij den denneboom kwamen richtte Karel zich op en keek eens in de vork. Daar zag hij het dichtgesneeuwde gat.

„Wim, hou jij den eekhoorn in het oog, dan zal ik de sneeuw eens uit dit gat ruimen,“ zei Karel.

Hij haalde er eenige handen vol sneeuw uit en vond

toen onderin een groot aantal hazelnoten, beukenoten en eikels.

„De eekhoorn kruipt daar ginder onder dat lage boompje;” zei Wim, „ik zie 'm niet meer.”

„We zullen 'm weer opzoeken,” antwoordde Karel, „maar kijk eens hier, wat een vracht noten en beukepitten. Jammer, dat het gat dichtgesneeuwd was, anders was het diertje al klaar geweest. Ik zou ze zelf wel lusten, zeg!”

„Och, neen, doe dat niet!” zei Wim, medelijdend. „De winter is nog zoo lang en later komt het beestje mischien weer in het gat zoeken.”

Karel wierp alles weer in het hol, want hij vond, dat Wim gelijk had.

De jongens maakten nu een kleinen omweg om onder bedekking van een lagen heuvel het sparreboompje, waaronder de eekhoorn verdwenen was, te kunnen naderen.

Op handen en voeten kropen ze tegen den heuvel op en keken er nieuwsgierig overheen. Ze waren vlak bij het sparretje, doch zagen eerst niets, omdat de onderste takken bijna op den grond hingen.

„Ik zie 'm,” fluisterde Karel bijna onhoorbaar. „Kijk 'm eens eten en knabbelen! Hij heeft wat gevonden.”

Nu kreeg Wim den pluimstaart ook in het oog. Hij zat onder de takken verscholen en was druk bezig met kraken, knagen en eten.

Om nog iets beter te kunnen zien kroop Wim een beetje hoogerop, doch met het ongelukkig gevolg, dat de eekhoorn het geschuifel hoorde, opkeek en de beide jongens in het oog kreeg.

Met verbazende vlugheid liep het diertje weg en klom in den denneboom, die het dichtst bij stond. Het deed dat zoo snel, dat de jongens hem bijna niet in het oog konden houden, te meer omdat het bij het klimmen een schroeflijn om den stam beschreef en dus telkens een oogenblik voor het oog verborgen was. In een oogwenk zat de eekhoorn in den top van den boom.

Karel ging nu naar het sparreboompje, waar de eekhoorn had zitten eten en zag, toen hij een der onderste takken optilde, een konijnenhol, waarin nog een massa eikels, zaden, beukenoten, enz. lagen.

„Het schijnt wel, dat de eekhoorn overal wat wintervoorraad heeft liggen,” zei Karel.

„Dat moet hij dan toch al lang van te voren bijeenverzameld hebben, want nu is er niet veel te vinden,” antwoordde Wim.

„Kijk, kijk!” riep Karel verbaasd met de hand in de hoogte. „Wat een sprong doet hij daar op dien anderen boom daarnaast! Kolossaal! Ik dacht dat er een vogel vloog! Dat doen we 'm niet na, zeg!”

De jongens volgden den eekhoorn, die van den eenen boom op den anderen sprong, totdat hij een eind verder op een grooten dikken denneboom kwam, waar hij in een gat verdween. Ze stonden nog een poosje te wachten, maar de eekhoorn kwam niet meer voor den dag.

„We moesten nu maar doorloopen naar huis,” meende Wim, „want hier is zeker zijn nest en daar zal hij wel inblijven, tot hij weer honger krijgt.”

Karel keek rond om te zien, welken kant ze op moesten, maar hij wist het niet recht meer.

„We moeten geloof ik, langs dien heuvel daar,” zei Wim, terwijl hij met den vinger de bedoelde richting aanwees.

„Neen ventje, daar zijn we vandaan gekomen. We moeten geloof ik, juist den anderen kant op.”

„Ja, maar we zijn toch rond gelopen, dus we lopen nu weer naar het huis van Knobbel,” meende Wim, „Eerst was de eekhoorn dáár en toen dáár en toen geloof ik dáár en....

„En toen dáár,” vervolgde Karel lachend, „maar aan al dat geloof heb je niets. Ik wou, dat ik maar wist, waar ons paadje was.”

„Laten we er dan eens heengaan, maar ik geloof, dat het juist den anderen kant op is,” meende Karel.

Ze liepen naar den heuvel, klommen er op, maar van het paadje was niets te zien.

„Zie je wel, Wim; we moeten precies terugloopen en eens kijken op dien zandheuvel, waar die lage sparreboompjes op staan; ik denk dat daar onze weg wel zoowat liggen zal.”

„Zoowat! Daar heb je ook niets aan. Je weet er geloof ik net zooveel van als ik.”

De jongens beklommen den zandheuvel, maar vonden geen pad. Ze waren door het heen en weer lopen achter den eekhoorn de richting geheel kwijt geraakt, en wisten niet of ze voor- of achteruit, naar links of naar rechts moesten gaan. Zoiets kan in een bosch heel gemakkelijk gebeuren, als men van zijn weg afgeweken is.

„Dat is een fijne geschiedenis, Karel! Wat moeten we nu doen? Wie weet, hoe ver we afdwalen, want we raken met dat heen en weer lopen hoe langer hoe meer in de war.”

„Laten we hier eens gaan zitten, en eens rondkijken; misschien zien we dan een of ander punt, dat ons weer terecht brengt. De heuvel is nog al hoog en we hebben hier een ruim uitzicht.”

De beide jongens gingen in het zand zitten en keken opmerkzaam rond.

Dertiende Hoofdstuk.

Karel rekent de richting uit. — Wim wil een schildvink zijn en valt voor de vierde maal in een kuil. — Voor de vijfde maal. — De dieren in den winter.

Nadat onze vriendjes een poosje hadden rondgekeken, waren ze nog even wijs, want ze zagen niets, waaruit ze eenig besluit konden trekken omtrent de richting, die ze moesten nemen, om thuis te komen.

Aan alle kanten dennen en sparren en heuvels en nergens een spoor van het pad, dat ze kwijt geraakt waren.

Plotseling springt Karel op.

„Wim, ik kan het uitrekenen waar we heen moeten,” riep hij met een verheugd gezicht.

„Uitrekenen? Het is toch geen som!”

„Zeker! Uitrekenen! Mijnheer Krek heeft het ons verleden week op school geleerd.”

„Maar hoe doe je dat dan?”

„Je kunt het uitrekenen met de zon. Dáár staat de zon.”

„Dat zie ik,” zei Wim.

„En de zon staat om 12 uur precies in het zuiden.”

„Hoe weet je dat?” vroeg Wim.

„Mijnheer Krek heeft het zelf gezegd.”

„Dat verandert, want dan zal 't wel waar zijn.”

„En het zal nu wel zoo wat half twaalf zijn of nog iets later, dus dan is dáár het zuiden en als ik me nu omkeer kijk ik naar het noorden.”

Karel zweeg een oogenblik, om zijn berekening verder voort te zetten.

„Ik begrijp niet, wat we daar nu verder mee komen,” zei Wim. „'t Kan me weinig schelen, waar het zuiden of noorden is; 'k wou liever, dat ik wist, waar Vijverhoek lag.”

„Daar komen we vanzelf; luister maar. 's Middags om 12 uur schijnt de zon precies bij tante door het raam op de tafel, dus naar den vijver is het zuiden en naar den anderen kant het noorden. En ga je naar den anderen kant dan kom je door den moestuin bij den spoorweg. Als we dus nu maar recht naar het noorden loopen, moeten we vast bij den spoorweg komen en eer we aan den spoorweg zijn, komen wij natuurlijk op den Zandweg, dien we straks geloopt hebben. Nu Wim, wat zeg je van die som?”

„Als dat goed uitkomt zeg ik, dat je het aardig uitgerekend heb, maar ik moet het eerst nog zien.”

„'t Kan niet anders. Laten we maar dadelijk opstappen,” antwoordde Karel met de vaste overtuiging, dat hij nu het vraagstuk goed opgelost had.

De jongens stonden op en liepen nu met den rug naar de zon gekeerd, regelrecht naar het noorden.

De weg ging door kuilen en over heuvels, maar ze weken niet van de richting af en keken van tijd tot tijd om naar de zon, om te zien, of ze wel den rechten weg hielden.

Nadat ze een minuut of tien doorgelopen hadden, kwamen ze voor een zeer dicht sparrebosch van jonge boomen, en bleven er een oogenblik voor staan.

„Wat nu,” zei Wim. „Daar komen we niet door.”

„Het moet toch,” antwoordde Karel, „anders dwalen we weer af.”

Karel drong vooruit het bosch in, maar dat viel niet mee. Aan alle kanten sloegen de takken hem in het gezicht en telkens zat hij met de beenen vast. Hij kon geen meter voor- of achteruit zien en kwam maar zeer langzaam voort.

Wim kwam achteraan, maar hij was niet zoo vlug als Karel en het duurde niet lang of hij zag zijn broer niet meer en hoorde hem alleen tusschen de takken scharrelen.

Karel vond het avontuur wel leuk, maar Wim werd er vreeselijk moe van.

„Karel, waar ben je?” schreeuwde hij.

„Hierzoo!” riep Karel terug. „Ik zal even op je wachten!”

Dat gaf Wim nieuwen moed en hij drong weer vooruit. Hij probeerde het eens op handen en voeten, maar dat ging heel niet, want de takken hingen op den grond.

Nog een paar flinke pogingen en daar zag hij het hoofd van Karel.

„Dat noorden van jou is ook niet naast de deur, zeg!” zei Wim, terwijl hij bleef staan, om eens op adem te komen. „Ik ben al driemaal in een kuil gevallen.”

„Het kan toch niet ver meer zijn, want als we nu niet gauw aan den Zandweg komen, geloof ik, dat we weer dwalen.”

„En wat moeten we dan?” vroeg Wim.

„Terug! Wat anders?”

Wim liet een diepen zucht hooren, toen hij aan den terugtocht dacht.

Karel drong echter weer verder en Wim hem hijgend en brommend achterna.

„Ik wou dat ik nu een schildvink was,” mompelde hij en onwillekeurig keek hij daarbij omhoog in de open, vrije lucht, waar geen enkele boom of struik in den weg stond.

Op hetzelfde oogenblik zakte zijn eene been weg en eer hij er aan dacht, lag hij voorover met zijn gezicht in de sparretakken.

„Dat's viermaal,” zuchtte de dikzak en het wilde hem voorkomen, dat hij meer van een mol had dan van een schildvink.

„Hoera!” schreeuwde Karel op dat oogenblik. Hij zag den Zandweg vlak voor zich.

„Wim! Waar zit je?”

„Ik lig weer in een kuil,” riep Wim terug.

„Kom er dan uit! Ik sta al op den Zandweg!”

Die tijding gaf Wim nieuwe kracht en hijgend en zuchtend stond hij weer op. Hij drong door de sparretakken met een ijver en een drift, dat hij er zelf verwonderd over stond.

In een paar minuten was hij zoover, dat hij Karel kon zien, die op den Zandweg stond. De Zandweg was door een smalle vierkant uitgestoken greppel van het sparrebosch gescheiden. De greppel was van uit het bosch moeilijk te zien, omdat de sparren tot op den rand stonden.

Deze omstandigheid zou voor Wim, die altijd een beetje onhandig was, noodlottig worden.

Met een flinke poging wilde hij den Zandweg bereiken.

„Wim, denk om de greppel,” riep Karel.

Het was te laat.

Wim nam zijn stap te kort, omdat hij de greppel niet zag en verdween in de diepte. Hij kwam precies op den rug te liggen met de handen en voeten omhoog.

„Dat 's vijfmaal,” zei Wim.

„Hoe kun je toch zoo dom zijn; ik waarschuwde je nog!” lachte Karel.

„Als het te laat is,” bromde Wim, terwijl hij geen enkele poging deed om op te staan.

„Kom je er niet uit?”

„Ik lig hier best en wil eerst eens even uitrusten van die reis naar het noorden, maar ik moet toch zeggen, dat je som goed uitgekomen is.”

Wim strekte zich zoo lang als hij was in de greppel uit. Karel was ook een beetje vermoeid en ging op den rand zitten.

Ze waren nog niet lang bezig met uitrusten, toen de Zandheuvelsche toren twaalf uur sloeg.

Karel sprong op.

„We moeten vooruit, Wim, anders zit tante met het eten te wachten en wordt ze ongerust.”

Wim deed een poging om op te staan, maar de greppel was smal en hijzelf nog al breed, zoodat hij er precies in paste en zich niet kon omkeeren.

Karel gaf hem een hand en trok zijn broer uit de klem, waarna de jongens flink doorstapten en een kwartier later bij tante aan tafel zaten, natuurlijk een levendig verhaal gevende van de ondervonden avonturen en door-gestane vermoeienissen. —

„Zie je wel, Wim,” zei Karel, „dat de zon nu precies in de zuurkool schijnt? Mijn berekening moest dus altijd goed uitkomen.”

„Toen ik zoo achter dien eekhoorn kroop, dacht ik er over, waar de meeste dieren toch in den winter blijven, oom. In den zomer krioelt het van allerlei beesten en in den winter merk je er bijna niet van. Ze kunnen toch niet allemaal op reis gaan, zooals de trekvogels!”

„Neen, Wim, dat doen ze ook niet, maar wat je daar

vraagt is niet in een paar woorden verteld. Ik stel dus voor, om eerst een flinke opruiming in de schaal met zuurkool te houden; we hebben dan kracht genoeg om dat onderwerp naar behooren af te handelen," antwoordde oom.

„Zeker," voegde tante er bij, „anders vrees ik, dat we over een uur nog aan tafel zitten en dan toch maar weinig gegeten hebben."

„En dat zou jammer zijn van de heerlijke zuurkool, waar ik juist zoo'n trek in heb," merkte Karel op, terwijl hij een nieuwen voorraad op zijn bord nam.

De wandeling had een uitstekende uitwerking op den eetlust van de jongens gehad. Tante had er schik in.

„Is dat gewone zuurkool, tante?" vroeg Wim.

„Dat proef je toch wel beter," zei Karel.

„Het is maar gewone zuurkool met gewone metworst," antwoordde tante. „Maar jullie hebt honger door de vermoeiende wandeling in het bosch en je weet wel: honger is de beste saus."

De jongens konden bijna niet gelooven, dat het maar gewone zuurkool was, want ze hadden ze nog nooit zoo lekker gegeten.

Toen het maal afgelopen was ruimde tante de tafel af en Karel stopte de pijp van oom. Oom stak er de brand in en toen hij met zijn pijp goed op gang was, zei hij:

„Om nu op die vraag van Wim terug te komen wil ik eerst zeggen, dat het een zeer verstandige vraag is. Het is waar, dat men in den zomer een groot aantal dieren ziet en in den winter betrekkelijk weinig. Ze gaan

niet allemaal naar andere streken, waar het geen winter wordt, evenals de trekvogels, en toch ziet men ze in het voorjaar weer verschijnen. Ze moeten zich dus gedurende den winter hier of daar verborgen houden, wat dan ook werkelijk het geval is.

Behalve met de koude hebben vele van hen ook te worstelen met den honger, want de winter is voor alle de schrale tijd.

Voor ons menschen zou dat ook het geval zijn, als we er niet iets op gevonden hadden om op kunstmatige wijze warmte te maken en we in den zomer niet zorgden voor een flinken voorraad voedsel voor den winter. Willen we in den winter van zuurkool met worst genieten, dan moeten we daarvoor in het najaar de noodige maatregelen nemen."

„Maar dat kunnen de dieren toch niet doen, oom!” meende Karel.

„Niet alle, maar sommige wel. Je hebt toch immers zelf gezien, dat het eekhoortje op verschillende plaatsen magazijntjes had?”

„Ja, dat is waar ook!”

„De eekhoorn brengt die magazijnen in het najaar in orde. Hij maakt ook een warm nest, soms in een hollen boom, maar soms neemt hij ook een oud kraaien-nest of eksternest in bezit, dat dan van een dak wordt voorzien en van een opening aan de zonzijde. In dat nest blijft hij, tot de honger hem er uitdrijft en dan zoekt hij zijn magazijntjes op.

Soms is zoo'n magazijn geplunderd door een anderen eekhoorn, soms is het dichtgesneeuwd en soms ook vergeten. Dan heeft het diertje niets. Het zoekt zijn nest weer op en slaapt in, maar wordt dan meestal niet meer wakker. Op die wijze kost de winter aan menig dier het leven.

Er zijn echter een groot aantal dieren, die den schralen tijd vrij gemakkelijk doorkomen. Zij doen namelijk niets dan slapen."

„Den heelen winter door, oom?" vroeg Wim.

„Ja. Ze eten zich eerst zoo dik als een trom, en doen dan een tukje van eenige maanden. Daar heb je b. v. de vleermuis. Dat beestje kan niet tegen de kou en het leeft hoofdzakelijk van nachtinsecten, maar die sterven in den winter of verbergen zich. De vleermuis zoekt dus ook een geschikt hoekje op in een hollen boom, een schoorsteen of ergens anders, waar de koude niet te groot is. Zij gaat aan de nageltjes van de achterpooten hangen met den kop naar beneden en slaapt dan tot het voorjaar. Een enkele maal gebeurt het soms, dat we in den winter een vleermuis zien fladderen, als het eens bijzonder zacht weer is, maar dat blijft een uitzondering.

Slangen en hagedissen zoeken een holletje in den grond op en kruipen daarin weg tot weer een betere tijd aanbreekt, en zoo doen de padden ook. Kikkers en salamanders kruipen in de bagger van onze slooten en de slakken kruipen in den grond, onder het mos of onder een steen en alle wenschen ons wel te rusten en tot weerziens in het volgende voorjaar."

„Dat heb ik nooit zoo geweten, oom, maar ik heb wel dikwijls er over gedacht, waar die dieren toch allemaal blijven in den winter,” zei Karel.

„Hoe gaat het met al die insecten, oom?” vroeg Wim.

„Daar gaat het al zeer verschillend mee. Je hebt zeker op school wel gehoord van de gedaante-verwisseling der insecten?”

„Jawel oom: larve, pop en volkomen insect,” antwoordde Wim.

„Juist. Van sommige insecten vindt men in den winter de eieren; van weer andere de larven en poppen of ook wel het volkomen insect. Maar ze zijn alle goed geborgen onder of in de schors van boomen, in reten en scheuren van hout- en metselwerk, onder steenen of in het mos, onder het afgefallen blad, in den grond, in het slijk van het water en op allerlei beschutte plaatsen. En daar wachten ze dan in een soort van verstijfden toestand het voorjaar af. Ze zijn daar vrijgoed geborgen, behalve voor de fijne snaveltjes van onze insectenetende vogeltjes. Die weten ze wel te vinden en ze houden den geheelen winter door opruiming.

Dan hebben we nog de egel. Dat is een slaapkop van belang, want bijna geen enkel dier slaapt zoo vast als hij. Tegen den winter eet hij zich zoo vet als modder en maakt dan een warm nest van blad, hooi en stroo in orde, en eerst in het voorjaar komt hij zoo mager als een stok weer voor den dag.

Maar nu weten jullie voorloopig genoeg van de wijze

waarop de dieren door den winter komen. Ik zou met al dat gepraat vergeten om je te vertellen, dat Kobus Klomp van morgen hier geweest is om te vragen of je eens naar zijn voederplaats kwam kijken en naar wat anders.”

„Wat is dat andere, oom?” vroeg Karel.

„Dat mocht ik niet zeggen, maar je zult er wel schik van hebben,” zei Kobus.

„Dan moesten we maar gaan, Wim, want je ben nu zeker wel voldoende uitgerust.”

Wim was de doorgestane vermoeyenissen geheel te boven en de jongens maakten zich dus gereed, om naar Kobus te gaan, nieuwsgierig, wat daar te kijk zou zijn.

Veertiende Hoofdstuk.

Hector voor de eerste maal gewasschen. — Kobus beschermt de vogels. — Heel Zandheuvel helpt mee. — Door het bosch. — De heibrand. — De brandweer. — Een avond bij Piet.

Toen Wim en Karel door het kleine hekje op den straatweg kwamen, zagen zij juist Piet aankomen.

„Ha Pietje!” riep Karel. „Waar ga je heen?”

„Ik moet naar Zandheuvel om een boodschap voor moeder te doen,” antwoordde Piet.

„Dan gaan we samen, want wij gaan naar Kobus,” zei Karel.

„We zijn van ochtend in het bosch verdwaald geweest, zeg,” vertelde Wim.

„En hij is vijfmaal in een kuil gevallen,” voegde Karel er lachend bij.

„Dat gaat makkelijker dan in een boom vallen, niet

waar Wimpje?” vroeg Piet. „Die kuilen zijn lastige dingen in het bosch. Je ligt er in eer je er om denkt. Mijn voederplaats is klaar. Ik heb wel niet zooveel vogels in de kost als je oom, maar toch aardig wat, en van allerlei soort. De meeste last heb ik van een paar brutale kraaien. Die komen er telkens bij en dan jagen ze de andere vogeltjes weg.”

„Je moet er op schieten met los kruid, net als oom,” raadde Karel.

„Ik heb geen echt geweer en met m'n pistooltje met klappertjes is het niks waard, want daar lachen ze hartelijk om. Maar nu heb ik een boog gemaakt met rietpijlen en dat gaat beter.”

Al pratende kwamen de jongens aan de boerderij van Klomp. Piet ging door naar Zandheuvel doch beloofde, dat hij in de terugkomst de vrienden zou komen aanhalen.

Wim en Karel liepen het erf op, doch bleven na eenige passen gedaan te hebben, plotseling verwonderd staan.

„Zie je dat,” zei Wim, „ze hebben bij Kobus een anderen hond; en wat een mooi hok!”

„Dat vind ik gemeen, dat ze nu Hector weggedaan hebben; die had toch ook wel een beter hok verdiend. Maar.... ik geloof toch nog.... dat het Hector is.”

„Neen, Karel, je ziet toch wel, dat deze hond veel donkerder van kleur is en veel meer glimt. Maar hij heeft toch ook zulke kale plekken aan zijn hals. Als ik goed kijk, geloof ik....”

Op dit oogenblik kwam Kobus juist naar buiten.

„Zoo jongens, wat zeg je nu van onzen Hector? Is hij niet een stuk opgeknapt?”

„Zie je wel, Wim, dat ik gelijk heb, en dat het Hector is,” zei Karel nu.

„Ja, ik begon het juist ook te denken. Zeg Kobus, hebben jullie Hector ook laten opschilderen? Hij is veel donkerder geworden en hij glimt als een spiegel!”

„Geschilderd is hij niet,” antwoordde Kobus lachend, „maar de timmerman Krul heeft hem gisteren gewasschen en geborsteld en daar is hij zoo van opgeknapt. Ik heb er bij geholpen om het te leeren. Hij is heelemaal in een washtob geweest. Dat was een spektakel. Hij wou er natuurlijk niet in maar Krul zette hem een muilkorf op en toen moest hij in het lauwe water. Krul borstelde en ik hield hem vast. En het water was zoo zwart als bagger, want hij was nog nooit gewasschen. Op het laatst kreeg hij er geloof ik zelf schik in. Krul heeft veel hondeverstand zegt vader, want die heeft zelf ook een paar honden. Maar dat is meer een aardigheid, want hij heeft ze volstrekt niet nodig.”

„En wat een mooi hok,” riep Wim opgetogen.

„Krul had dat hok juist nog staan. Hij had het op een verkooping gekocht en nu heeft vader het van hem overgenomen.”

Hector stond zoo fier bij zijn hok, alsof hij er trotsch op was. Het was een flink, zwaar hok, dat overal goed dicht was en netjes in de groene verf zat, zooals een goed hok behoort te zijn.

„Dat schoone zand rondom het hok staat ook netjes,” zei Karel.

„Krul heeft eerst den grond een beetje opgehoogd met drie kruiwagens zand en daar het hok op gezet en toen heb ik het in de rondte wat opgeharkt. Krul zei, dat die kale plekken wel gauw beter zullen worden, nu hij een goeden breedden halsband heeft en een lange ketting.

Kijk er eens in, hoe lekker. Hij ligt nu op een zacht bedje van stroo en elke week zal ik er schoon stroo in doen.”

De jongens stonden met de handen op de knieën in gebogen houding in het hok te kijken en vonden de zaak nu flink in orde.

Hector trad zijn nieuwe woning binnen en strekte zich behaaglijk op zijn strooleger uit, alsof hij den bezoekers eens wilde laten zien, hoe goed hij het nu naar zijn zin had.

„Waarom steekt het dak zoo'n eind naar voren uit?” vroeg Karel.

„Krul zei, dat het zoo behoorde, omdat dan de sneeuw en de regen niet in het hok kunnen komen,” antwoordde Kobus.

De jongens vonden, dat Krul daar gelijk in had.

„En krijgt hij nu zijn eten en drinken op tijd,” vroeg Wim, „want aan een mooi hok heeft het dier niet genoeg.”

„Asjeblieft hoor! Overvloed! Vader zal ook hondebrood laten komen. Krul zei, dat dat zoo goed was en vader doet nu alles wat Krul zegt, want die moet veel hondeverstand hebben. En elken dag krijgt hij nu een schoone pan met schoon water ook, want Krul zegt, dat

De jongens stonden met de handen op de knieën in gebogen houding in het hok te kijken en vonden de zaak nu flink in orde.

een kettinghond altijd meer blaft, dan een andere hond en daarom ook meer drinkt.”

„’t Is net, of hij niet meer zoo valsch is,” merkte Wim op.

„Dat wordt ook al iets beter en Krul zegt, dat het misschien nog veel beter zal worden, als hij alles maar op zijn tijd krijgt en als we maar eens met hem praten. Krul zegt, dat je een hond vriendelijk moet behandelen, net als een mensch en dat hij elken dag een poosje los moet loopen en in huis moet komen. Dan raakt hij aan de menschen gewend en dan wordt hij ook vriendelijk, zegt Krul.

Van ochtend beet hij nog even in mijn broek, toen ik hem zijn eten bracht, en ik wou hem eerst een smeer geven, maar ik deed het niet, want ik dacht, misschien doet hij het omdat hij niet denkt aan het mooie hok en het lekkere eten en omdat hij nog niet aan de vriendelijkheid gewend is.

Maar gaan jullie nu eens mee naar de schuur; daar ben ik aan het timmeren.“

De jongens gingen naar de schuur. Kobus liet Wim en Karel zes aardige nestkastjes zien, die hij van plankjes in elkaar had getimmerd, allemaal naar het model van het kastje van oom Karel.

„Weet je wat het moeilijkste is?” zei Kobus. „Dat ronde gat. Maar met een goed scherp mes ben ik toch klaar gekomen. De gaten zijn nu wel niet allemaal even mooi rond, maar het gaat nog al en de vogeltjes kunnen er best in komen.”

Wim en Karel vonden de kastjes heel mooi en met de gaten zou het ook best gaan, meenden ze.

Nu noodigde Kobus de vrienden uit om mee te gaan naar den boogerd, ten einde de voederplaats in oogenschouw te nemen.

Kobus had zijn voederplaats gemaakt op dezelfde plaats bij de rietschelf, waar hij vroeger altijd met zijn vogelknippen had gewerkt.

Het ding zag er heel aardig uit met het tafeltje en het leek precies op dat van oom Karel. De vogels hadden er blijkbaar ook plezier in, want het krioelde er van allerlei soort. Meezen en vinken waren sterk vertegenwoordigd, maar ook een viertal roodborstjes en nog eenige kleine vogeltjes huppelden er vroolijk rond.

„Het is toch nog leuker dan vogels te vangen,” zei Kobus. „Maar je moet het eerst maar weten. Ik zal in het tuintje voor het huis ook zoo'n ding maken, dan kan moeder er den heelen dag naar kijken.”

Toen de jongens nog een poosje gekeken, heen en weer geloopt en gepraat hadden, kwam Piet den boogerd inloopen.

„Dat had je eens moeten zien, zeg,” riep hij al op een paar boomen afstand. „Heel Zandheuvel staat vol met voederhuisjes.”

„Vol?” zei Karel. „Hoeveel staan er wel en bij wie allemaal?”

„Nou ja, niet zoo vol, dat je er niet loopen kunt! Als je in het dorp komt, zie je er niets van, want ze staan

allemaal achter in de tuinen. Ik heb er zeven gezien en ze zeggen, dat er nog meer zijn. De Slingers hadden de grootste, want die was van zes staken, met een oude tafel er in; een echte tafel op vier pooten. En vogels! Wel honderd!”

„En waar nog meer?” vroeg Wim.

„Bij Hannes ook een groote en bij Hendrik een kleintje, maar heel mooi, met een sparreboompje er naast. Leuk zeg! En bij Gerrit en bij Geert en bij Flip en bij . . . ja, nog veel meer. En ze zijn nog aan het maken ook.”

„Daar zullen oom en tante schik van hebben als ze dat hooren, want het komt eigenlijk door onzen oom Karel,” zei Karel met een beetje trots.

„Ja, dat is eerlijk waar,” bevestigde Piet. „En weet je wat ook leuk is! Een heele boel groote menschen helpen ook mee. Krul de timmerman heeft het aan den burgemeester verteld en toen dachten de jongens, dat het misschien verboden zou worden, maar wat denk je? „„Krul”” zegt de burgemeester, „„jij maakt maar tafeltjes van een paaltje met een plankje er op en als er een jongen komt om een plankje, dan geef je 'm een kant en klaar tafeltje en ik zal je wel betalen,”” zei de burgemeester. Hoe vinden jullie dat?”

„Had ik dat geweten,” zei Kobus.

„Dan haal je er nog een,” raadde Wim, „voor dat voederplaatsje waar je moeder naar kijken moet, vóór in den tuin.”

„Daar zeg je zoo wat.”

„En de meester bemoeit er zich ook al mee. Hij is

overall geweest om de voederplaatsen te bekijken en hij heeft papiertjes met versjes uitgedeeld. We moeten die in de vakantie leeren dan zal hij ze ons, als de vakantie om is, leeren zingen.”

Piet haalde een eenigszins verfrommeld papier uit zijn zak, vouwde het voorzichtig open en las toen het volgende versje voor:

De vogels in den winter.

Muziek en woorden van HERRMANN,
Naar het Duitsch door F. J. HOFFMAN.

Geen vo-gel-tje krijgt nu ge-noeg, De sneeuw be-dekt den
grond. Zij trek-ken nu naar dorp en stad en vlie-gen kla-gend
rond. Piep, piep, piep mijn kind, O, help ge-zwind, Piep, piep,
piep, piep, piep mijn kind, piep, piep, piep mijn kind.

The musical score is written in G major (one sharp) and common time (C). It consists of four staves of music. The first three staves are vocal lines with lyrics underneath. The fourth staff is a piano accompaniment line with two first endings marked with '1' and '2'. The lyrics are aligned with the notes of the vocal lines.

Zij kijken ons zoo smeekend aan
 In dezen tijd van nood;
 Hun vrindelijke oogjes vragen u:
 „Och red mij van den dood!
 Geef, geef, geef! mijn kind!
 O, help gezwind!
 Geef, geef, geef! Geef, geef, mijn kind.” } bis

„Ziezo!” zei Piet, terwijl hij het papiertje weer dichtvouwde en in den zak stak, „nu moesten we weer opstappen; anders kom ik te laat thuis. Gaan jullie mee door het bosch?”

„Weet je goed den weg?” vroeg Wim.

„Al was het pikdonker, dan zou ik nog niet verdwalen,” antwoordde Piet, „maar naar de kuilen moet je zelf kijken,” voegde hij er lachend bij.

De jongens namen afscheid van Kobus. Ze gingen nu niet het hek uit, maar liepen den tegenovergestelden kant op, waar ze op een smal paadje kwamen, dat door het bouwland van Klomp liep.

Toen ze het paadje teneinde waren, kwamen ze in het bosch. Een groot aantal paden kruisten daar elkaar kriskras, maar Piet kende ze alle op zijn duimpje.

Wim was telkens bang, dat ze den verkeerden weg zouden nemen, maar Piet stelde hem gerust en zei, dat hij hier in het bosch evengoed den weg wist, als in zijn ledikant.

Na eenigen tijd doorgelopen te hebben, maakte het pad plotseling een scherpe bocht en nu stonden ze op den hen bekenden Zandweg.

Dat was een heele geruststelling voor Wim, want hij twijfelde steeds aan de terreinkennis van Piet, misschien wel, omdat de tocht naar het noorden hem nog dwars in de maag zat. Hij was nu echter, zonder in een kuil gelegen te hebben, behouden op den Zandweg aangekomen.

„Jongens, kijk eens,” riep Piet, „daar staat de hei in brand.”

Wim en Karel keken in de aangeduide richting en jawel, een eindje verder vlak langs den Zandweg zagen ze een groot aantal kleine vlammetjes en dunne rookwolkjes op den grond.

Ze liepen er op een draf heen.

De brand strekte zich uit over eenige vierkante meters, maar liep blijkbaar steeds door, want een strook heide achter de brandende plek was al geheel zwart.

De jongens beproefden of ze het vuur konden uittrappen, maar dat gaf niet veel, want het nam vrij snel toe in het rond.

„Als het vuur bij de boomen komt zal het wat worden,” zei Karel.

„Dat zal zoo gemakkelijk niet gebeuren, omdat de Zandweg er tusschen is,” antwoordde Piet. „Maar we moesten toch maar hard loopen, om je oom te waarschuwen. Ik heb eens gehoord, dat hier heel vroeger ook een boschbrand geweest is. Toen is een heel bosch afgebrand en nog een huisje ook en het heeft wel ik weet niet hoeveel dagen geduurd, eer ze het gebluscht hadden.”

De jongens begonnen nu in draf te loopen, en dat ging spoedig over in een wedstrijd tusschen Karel en Piet, want Wim kwam al gauw een heel eind achter, zoo ver zelfs, dat hij moedeloos werd en maar weer begon te stappen.

Maar Piet en Karel vlogen als pijlen voort. Ze waren aan elkaar gewaagd, want het waren beiden een paar hardloopers van belang. Over kuilen en bulten ging het heen en het scheen soms, of ze den grond nauwelijks aanraakten.

In een paar minuten waren ze bij het achterhek van Vijverhoek, holden er tegelijk doorheen en deden tante Anna, die juist achter het huis bezig was, niet weinig ontstellen, want tante dacht, dat er een ongeluk was gebeurd.

„Waar is Wim?” vroeg ze angstig.

„Die komt er aan, tante! De hei staat in brand!” hijgde Karel.

„Wat zeg je! De hei in brand?”

Tante wilde naar binnen gaan om haar man te roepen, maar oom Karel kwam al naar buiten.

„Wat is dat, jongens?” vroeg hij met een ontsteld gezicht. „Brandt de hei? Waar?”

„Een eindje den Zandweg op, vlak naast den weg,” antwoordde Piet.

„Hoe groot is de brandende plek zoowat?”

„Zoo groot als de kamer oom, maar het wordt hoe langer hoe grooter,” zei Karel.

„Kom mee, jongens,” riep oom en hij ging in de schuur, waar hij een aantal spaden en schoppen bij elkaar pakte en op den schouder nam. „Piet, zoek jij den tuinjongen op en zeg, dat hij dadelijk moet komen, heel gauw.”

Oom liep nu op een drafje het hek uit en den Zandweg op en Karel draafde met hem mee. Onderweg kwamen ze Wim tegen, die ook mee terugging.

Oom wist bij ondervinding, dat met heibrand niet viel te gekscheren, vooral niet, wanneer het bosch gevaar liep. Een jaar of vijftien geleden was door een vonk uit een locomotief, zoo meende men tenminste, op diezelfde plek een heibrand ontstaan, en eer iemand er iets van had gemerkt, stond een groot deel van het bosch in brand.

Het was toen midden in den zomer; de spoorstoot was zoo goed als droog en ander water bevond zich niet in de nabijheid, zoodat men zich op een andere wijze moest zien te helpen. Ruim honderd menschen waren met het blusschingswerk bezig geweest.

Eerst had men zoo spoedig mogelijk een groot aantal boomen rondom het brandende gedeelte omgehakt en weggesleept om op die manier het vuur den voortgang te beletten. Daarna stak men rondom den brand overal de heide en het dorre gras af, zoodat het kale zand boven kwam. En toen liet men het maar branden en men zorgde alleen, dat het vuur zich langs den grond niet verder kon uitbreiden.

Juist toen oom Karel en zijn neefjes bij de brandende

plek gekomen waren, kwamen Piet en de tuinjongen er ook aan.

Oom overzag eerst even hoever zich de ramp al uitstreckte. Op één punt was de Zandweg met heide en gras begroeid en daarlangs was het vuur al tot in de greppel gekomen, die den weg van het bosch scheidde. De takken van een paar lage sparren hingen in de greppel en begonnen reeds zwart te worden.

Het was dus meer dan tijd, om maatregelen te nemen.

„Gijs,” zei van de Horst tegen den tuinjongen, „steek jij dien brandenden rommel van den weg af en gooi alles aan den heikant.”

Gijs ging aan het werk en de andere jongens hielpen hem daarbij flink. Piet bleek zeer handig met een schop te kunnen omgaan.

Oom ging naar de greppel en begon het brandende gedeelte met zand te bedekken. Ook de zwartgebrande sparretakken bedolf hij geheel onder het zand.

Het was hoog tijd, dat hij kwam, want op een plek was het vuur al uit de greppel gekropen en begon het zich uit te breiden in het droge mos onder de boomen. Met eenige schoppen zand was dit echter gedoofd.

Het grootste gevaar was nu geweken, want een heibrandje kan men wel meester worden, wanneer het zich tenminste niet al te ver uitstrekt. Met een boschbrand daarentegen is dat niet altijd het geval.

Oom voelde zich dus gerustgesteld en keek eens naar het werk van de jongens.

Zij weerden zich dapper, dat moest gezegd worden. Gijs en Wim waren bezig om aan de noordzijde van het brandende gedeelte een strook van een paar voet breedte geheel kaal te maken. Piet deed hetzelfde langs de oostzijde en Karel langs de westzijde. Langs de zuidzijde liep de Zandweg en Van de Horst zag dat daar geen gevaar voor uitbreiding meer bestond.

Van de Horst begon Karel te helpen en na eenigen tijd hadden ze den brand den verderen voortgang afgesneden. Ze gingen naar Piet, die aan zijn kant wel wat hulp noodig had en ook daar waren ze toen spoedig klaar. Vervolgens werkten ze met vereende krachten aan de noordzijde en toen was de brand geheel beperkt tot het ingesloten gedeelte.

„Ziezoo jongens,” zei oom, „dat hebben we netjes opgeknapt, want nu zijn we het ongeluk geheel de baas. We zullen nu maar beginnen met van dezen kant af zand op de brandende hei te werken; maar kijk uit je oogen, dat je je schoenen of je broek niet laat verbranden.”

De brandweer toog aan het werk. Ze stonden op een rij met ongeveer twee meter afstand van elkander. Oom Karel stond in het midden en ze werkten tegen den wind in. De jongens bleven wel een beetje bij oom achter, maar ze schoten toch allen aardig vooruit en toen ze een half uur gewerkt hadden, bleef er niet veel te blus-schen meer over.

„Wel, wel, wat een karwei hebben jullie daaraan gehad, maar het is bijna gedaan, zie ik.”

De heele brandweer keek om en daar stond tante Anna achter hen. Ze was ongerust geworden toen haar man zoolang wegbleef, temeer omdat het reeds schemer werd.

„Gelukkig, dat we het nog bijtijds gezien hebben, tante,” zei Karel.

Oom wierp nog een paar schoppen zand op het laatste rookkolommetje en keek toen rond, of ergens nog een spoor van vuur of rook te zien was.

Hij ontdekte echter niets meer. De brandweer nam nu de gereedschappen op schouder en twee aan twee, oom en tante achteraan, begaf men zich op weg naar huis.

Oom klaagde over hoofdpijn. Hij kreeg dat doorgaans dadelijk, als hij iets hoorde, waarvan hij ontstelde, en het bericht van den heibrand had hem aanvankelijk een hevigen schrik bezorgd. Alles was wel goed afgelopen, maar met de hoofdpijn zou hij stellig den geheelen avond opgeknapt blijven.

Toen het gezelschap thuis kwam was het nagenoeg donker en tante stak de lamp aan.

Piet haastte zich naar huis en werd eerst door moeder niet bijzonder vriendelijk ontvangen, want hij kwam veel te laat. Toen hij echter alles van den heibrand had verteld en hoe hij daarbij had moeten helpen, omdat anders misschien het heele bosch afgebrand zou zijn, begreep zij dat hij dezen keer geen schuld had en zijn plicht had gedaan.

„Maar weet je wat ik heb gedacht, Piet,” zei zijn moeder, „je moest eens gaan vragen, of Wim en Karel plezier hadden, om van avond een paar uurtjes bij ons te komen.”

Piet wierp zijn ijsmuts tegen den zolder en sprong toen zijn hoofddeksel achterna. De koffiekant stond er van te rillen.

„Jongen, wees toch voorzichtig, je springt den vloer stuk. Jullie kunt dan wat spelen met het kienspel of met het dambord of plater kijken of wat anders. Maar ga het nu eerst vragen en zeg dan, dat je ze tegen half zeven verwacht.”

Piet vloog de deur uit en was in een oogenblik bij Van de Horst.

Oom en tante hadden er niets tegen en de neefjes vanzelf ook niet. Oom had nog steeds hoofdpijn en op raad van tante zou hij een uurtje gaan liggen, op hoop dat hij dan beter zou zijn. —

Wim en Karel brachten bij Piet een prettigen avond door. Er werd gekiend en gedamd, raadsels opgegeven en raadselachtige sommen uitgerekend.

Moeder had gezorgd voor een ketel anijsmelk met beschuitjes en toen de klok half tien sloeg konden de jongens maar niet gelooven, dat het uurwerk het bij het rechte eind had.

Het was echter toch waar en aan de pret moest een einde komen. Piet bracht de vrienden weg tot aan het kleine hek.

Toen Wim en Karel thuis kwamen zat oom in zijn gewone hoekje te rooken. De hoofdpijn was gelukkig met een uurtje slapen geweken.

Na een verslag van de pret gegeven te hebben, begaven de jongens zich ter ruste en droomden van heibranden, van raadsels en anijsmelk.

Vijftiende Hoofdstuk.

Arie Heiplag is tegen het voederen. — De sperwer. —
Nuttige insecten.

Vrijdagmorgen waren de jongens niet vroeg op. Ze kwamen pas voor den dag toen oom terugkwam van zijn gewone ochtendbezigheden in den tuin.

„Onze tijd is alweer bijna om, tante,” zei Wim, „wat gaan zulke vakantie dagen toch gauw voorbij, en andere dagen lijken soms zoo lang, alsof er geen eind aan komen wil. Morgenochtend moeten we weer naar de stad. Ik zou wel altijd hier willen blijven.”

„Als het Zondags bij ons regent, oom,” merkte Karel op, „dan duurt de Zondag net zoo lang, als de heele week.”

„Je moet vandaag den dag maar goed besteden,” antwoordde tante. „Het is wel waar, dat de dag veel langer zou duren, als je je eens flink verveelde, maar je zoudt je dan van avond niet prettig gevoelen.”

„Er is vandaag genoeg werk aan den winkel, jongens,” zei oom. „Je moet van morgen de voederplaats op de laan en het voederhuisje bij den vijver eens gaan inspecteren. Waarschijnlijk zal er niet veel meer te bikken zijn en dan moet er nieuwe voorraad aangevoerd worden. Van middag moet ik naar het dorp. Je kunt dan meegaan en hier en daar eens de voederplaatsen gaan bekijken, want ik heb gehoord, dat de jongens er erg druk mee zijn.”

„Het heele dorp staat vol met voederplaatsen, heeft Piet ons verteld en al de groote menschen doen mee, oom,” riep Wim.

„En de burgemeester laat de tafeltjes bij Krul maken. De jongens kunnen dan voor niemandal een mooi tafeltje krijgen, want de burgemeester betaalt het. En op school moeten ze versjes leeren zingen van het voederen,” voegde Karel er bij.

„Ja, ik heb het straks allemaal van de postbode gehoord. Maar die vertelde me ook, dat niet alle groote menschen er zoo mee ingenomen waren, tenminste Arie Heiplag in het geheel niet. De postbode vertelde hem gisteren, dat men in het dorp zoo druk bezig was om vogels te voeren en door den winter te helpen en die man dacht, dat Heiplag nu ook spoedig zou beginnen met de inrichting van een voederplaats.

Maar jawel, dat kwam heel anders uit. De boer ging te keer als een varken, dat gewasschen wordt, natuurlijk omdat hij evenmin als het varken zijn eigen bestwil begrijpt. Hij vroeg of ze in Zandheuvel allemaal gek geworden waren, en of ze niet wisten, dat de winter juist ingesteld was, om een hoop ongedierte op te ruimen.

De postbode merkte toen op, dat de vogels toch niet tot het ongedierte gerekend konden worden, dat het nuttige dieren waren en dat de vogels juist noodig waren om het schadelijke gedierte te verdelgen.

„„Jij ben al net zoo stom als de rest, met je nuttige dieren,““ schreeuwde Arie toen tegen hem. „„Dan moet je van 't voorjaar als ik gezaaid heb, maar eens komen kijken, hoe nuttig jou vogeltjes zijn. Maar ik beloof je, dat ik te Zandheuvel kom en dat ik aan de gekheid een eind zal maken.““

De postbode had toen maar gezwegen omdat er met Heiplag toch niet te redeneeren valt. Hij meent het in zijn domheid veel beter te weten, dan een ander.”

„Wat heeft hij toen gedaan om er een eind aan te maken, oom?“ vroeg Karel, die al vreesde, dat er nu misschien van de voederplaatsen in het dorp niets meer te kijk zou zijn.

„Hij is eerst gegaan naar Harmen Knuppel, de veldwachter, en zei tegen hem: „„Harmen, ga jij eens overal rond op het dorp, en zeg uit mijn naam als lid van den gemeenteraad, dat ze dadelijk den jongens moeten

verbieden, om die vogels te voeren en dat ik er anders geducht achterheen zal zitten.””

„„Ik dank je hartelijk, Heiplag,”” antwoordde Knuppel bedaard. „„De burgemeester doet zelf mee en laat tafeltjes voor de jongens maken uit zijn eigen zak. Ik zou dus eerst naar den burgemeester dienen te gaan, om hem dat tafeltjesgeven te verbieden, en je begrijpt wel, dat zooiets voor mij niet gaat. Doe jij dus je boodschappen zelf maar.””

„„Doet de burgemeester zelf mee?”” schreeuwde Arie. „„Is die dan ook al niet wijzer? Nou loopt de wereld toch op z'n end. Maar dat kan ik nog niet gelooven. Hij weet toch heel goed, dat we van al dat vogelgespuis niets dan last en schade hebben en dat je er nooit te veel van kunt opruimen. 't Is ongelukkig genoeg, dat ze zoo gauw zijn en dat je den laatste toch nooit kunt krijgen.””

„„Maar het is nog veel ongelukkiger,”” zei Knuppel op ernstigen toon, „„als een mensch op jou leeftijd zulke domme dingen zegt.””

Toen werd Arie Heiplag natuurlijk boos en hij ging op hooge beenen naar den burgemeester, maar het kwam precies uit, zooals Knuppel hem had gezegd. De burgemeester probeerde eerst om hem aan zijn verstand te brengen, dat het beschermen van de vogels een nuttig en noodig werk was, maar hij had evengoed kunnen probeeren om een ezel pianospelen te leeren. Het gaf niets en Heiplag bleef tegen het voeren evenals vroeger tegen de verlichting.

De postbode vertelde me, dat Heiplag toen in het dorp bij sommige menschen heeft opgespeeld en gezegd, dat hij in de winkels niets meer zou komen koopen en niemand meer een cent aan hem zou verdienen, maar niemand heeft er zich aan gestoord en hij is braaf uitgelachen.

Hoor eens, jongens," zei oom plotseling, „als we zoo aan 't babbelen blijven over de domme streken van Arie Heiplag, dan komen we met ons werk niet klaar. Ik ga naar den tuin en jullie naar den vijver. Kijk eerst maar of ze nog wat te eten hebben, en als alles op is, kom dan maar wat halen. In de schuur staat een oude koekepot nog halfvol met voeder.”

Oom stond op en ging naar den tuin en de jongens deden wat oom had gezegd.

Ze gingen naar de laan en zagen, dat de kerstboom nog aardig bezoek had, maar onder het afdakje was de grootste drukte afgeloopen. Een paar meezen waren bezig met het spekzwoord en een paar musschen tripelden onder het tafeltje op den grond.

Naderbij gekomen merkten ze, dat de tafel schoon leeg was en ook op den grond lag niets meer.

Wim en Karel liepen door naar den vijver. Bij het daar geplaatste voederhuisje heerschte nog al levendigheid, hoofdzakelijk van musschen. Ze zaten in het huisje, op het dak, er rondom heen op den grond.

De jongens bleven een oogenblik staan om het leventje gade te slaan.

Karel keek toevallig omhoog en zag een grooten vogel in kringen rond vliegen.

„Zou dat weer de sperwer zijn?” fluisterde hij tegen Wim.

„Waar?”

„Recht boven het huisje.”

Voor dat Wim den vogel in het oog had, schoot deze als een steen naar beneden en hij viel met een slag op het voederhuisje neer. De jongens schrikten er van.

De veeren vlogen rond en de musschen verdwenen naar alle kanten. Maar de sperwer viel van het huisje op den grond en bleef met wijd uitgespreide vleugels liggen.

De jongens dachten, dat hij een musch te pakken had en kwamen naderbij. Tot hun verwondering vloog de vogel niet weg.

„Wat zou hij nu doen?” zei Wim.

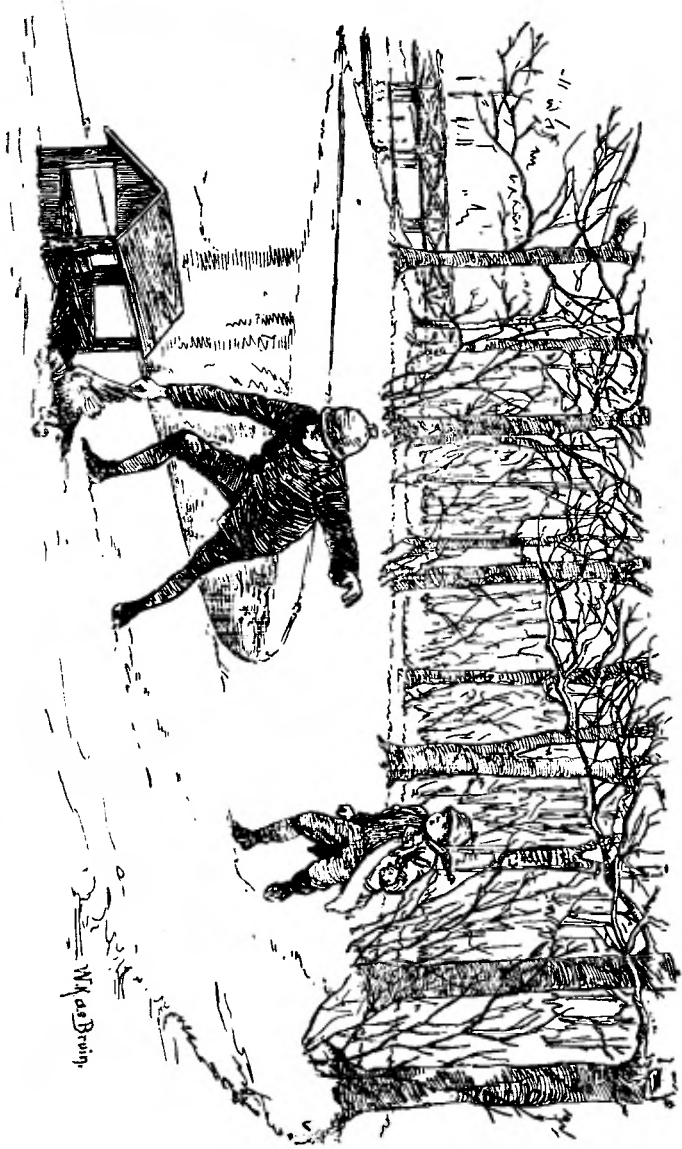
„Ik weet het niet,” antwoordde Karel, „maar hij lijkt niet erg bang te zijn.”

Karel liep door en riep pst! pst! en zwaaide met de armen, om den vogel op te jagen. Deze bewoog zich even en liet toen den kop voorover op den grond zakken.

„Ik geloof, dat hij dood gaat,” zei Karel.

Hij ging naar den vogel, maar deze bewoog zich niet meer. Hij pakte hem bij den vleugel beet en keerde hem op den rug. De sperwer was dood.

De jongens keken in het huisje en zagen dat er nog maar enkele graankorrels in lagen. Karel nam nu

W. A. Brown

den vogel van den grond en ze gingen weer terug naar huis.

„Ik geloof toch niet, dat het dezelfde sperwer is, die op den kerstboom zat, want die was geloof ik donkerder van kleur,” meende Wim, toen ze een oogenblik stil stonden, om den vogel te bekijken.

„Dat heb ik ook al gedacht, maar het is toch wel een mooie vogel. Kijk eens van onderen; die mooie bruine strepen op dat wit en die blauwachtige kleur op zijn rug. Wat is die middelste teen lang en wat een scherpe nagels. Als hij een vogeltje te pakken heeft, komt het niet meer los. Hoe is het mogelijk, dat hij het zoo voorzien heeft op duiven, want hij is zelf niet veel grooter dan een duif.”

Een oogenblikje later kwamen de broeders thuis, waar ze hun vangst aan oom en tante lieten zien. Tante nam den vogel in de hand en men kon zien, dat ze met het dier te doen had.

„Hoe komt dat zoo, jongens?” vroeg ze.

Karel deed verslag van 't gebeurde.

„Zoo iets gebeurt dikwijls,” zei oom. „De sperwers vallen zoo wild op hun prooi neer, dat ze zich menigmaal bezeeren. Deze sinjeur is op den scherpen bovenkant van het voederhuisje terecht gekomen, en daar kon hij niet tegen. Dit is een wijfje en die van de week op den kerstboom viel was een mannetje. Het mannetje is wat kleiner en wat donkerder van kleur. Maar hoe stond het met het voeder?”

Wim antwoordde, dat alles zoo goed als op was.

„Ga dan maar even mee naar de schuur, dan zal ik je verschen voorraad geven.”

Oom gaf nu den jongens uit een ouden koekepot een flinke hoeveelheid voeder in een papieren zak en bovendien een zakje met gerst voor het voederhuisje aan den vijver.

Wim en Karel gingen daarmee gewapend weer terug, en strooiden het uit op het tafeltje onder het afdakje en gedeeltelijk ook er onder op den grond. Vervolgens liepen ze door naar den vijver en voorzagen het voederhuisje van gerst, terwijl ze ook een gedeelte er van op den grond er rondom heen strooiden.

Ze gingen toen op een afstand tusschen de struiken staan en zagen dat al spoedig een aantal musschen en vinken kwamen aanvliegen. De vogeltjes waren van hun schrik voor den sperwer weer bekomen.

De jongens liepen langs een omweg naar huis terug en zagen door het raam, dat ook op de voederplaats op de laan de bedrijvigheid begon terug te keeren. Een groot aantal vogels zaten op en onder het tafeltje en er kwamen er hoe langer hoe meer bij.

Terwijl Wim en Karel zoo uit het raam naar de vogels zaten te kijken, kwam oom bij hen zitten.

„Oom,” zei Karel, „ik moet u toch eens wat vragen. Ik heb u deze week dikwijls hooren spreken over schadelijke insecten. Zijn er ook nuttige insecten?”

„Zeer zeker, jongen! Ik wil maar eens even noemen

de bij en de zijderups. Daar heb je er al twee, die ons heel wat geld in den zak brengen, niet waar?"

„Ja oom, dat weet ik. Die twee worden door de menschen gehouden en opgepast, evenals een boer voor zijn vee zorgt. Maar ik bedoel eigenlijk die andere diertjes, die zoo in het wild rondvliegen en loopen en kruipen.”

„Daaronder bevinden zich ook een aantal zeer nuttige beestjes en het is jammer genoeg, dat zelfs onder de tuinlui de nuttige insecten maar weinig bekend zijn. Men meent veel te spoedig dat al wat op insect lijkt, ook schadelijk is, en door die onwetendheid wordt menig zeer nuttig diertje doodgetrapt.

We hebben b.v. de zoogenaamde loopkevers. Dat zijn bijna alle mooi gekleurde, slankgebouwde insecten, die snel over den grond, maar ook wel op boomen en planten loopen. Het zijn, wel is waar, moordenaars van de ergste soort, maar ze bewijzen ons groote diensten, want ze leven van allerlei kleine schadelijke insecten en grijpen ook grootere schadelijke dieren als duizendpooten, slakken, enz. aan.

Behalve deze loopkevers zijn er nog meer keversoorten, die zelf of hun larven, zeer nuttig zijn door het verdelgen van schadelijke dieren. Je kent toch de lieveheersbeestjes wel; die zeer nuttige diertjes leven evenals hun larven van de schadelijke bladluizen.

Een zeer merkwaardig insect is de sluipwesp. Bij het wijfje steekt een punt buiten het achterlijf uit, de legboor genoemd. Met deze legboor prikt het insect een

gaatje in een rups of larve van een ander insect en legt daarin een ei, soms verscheidene eieren in één rups. Op deze wijze worden een groot aantal rupsen of larven van schadelijke insecten van eieren voorzien. Uit die eieren kruipen de larven van de sluipwespen, die dus in het lichaam van de ongelukkige rupsen leven, welke daar op den duur niet tegen kunnen. Een buitengewoon groot aantal schadelijke insecten wordt door de sluipwespen vernietigd.

En niet alleen deze insecten, maar ook de meeste spinnen zijn nuttige dieren. Dat een zindelijke huismoeder geen spinnen in huis duldt, laat ik gelden, maar dat men ze buitenshuis en in den tuin ook al vervolgt, is minstens zeer dom."

„Ik merk wel oom," zei Wim, „dat men dus voorzichtig moet zijn, als men over de schadelijkheid van insecten spreekt."

„Het is soms zeer lastig uit te maken, of een insect nuttig of schadelijk is," antwoordde oom, „want hetzelfde insect is in het eene geval nuttig en in het andere geval schadelijk; en zoo is het soms met de vogels ook, wat ik zelf met de sperwers heb ondervonden. En van koe-koeken en kraaien weet de één veel goeds, de ander veel kwaads te vertellen, zoodat het misschien nog lang de vraag zal blijven of ze nuttig of schadelijk zijn."

Oom Karel en zijn neefjes bleven over dit gewichtige onderwerp nog een poosje doorpraten tot tante Anna het eten op tafel bracht en daardoor aan het gesprek een einde maakte.

Zestiende Hoofdstuk.

Wim en Karel gaan de voederplaatsen bekijken. —
Herman wordt gevaarlijk. — Hannes tegen de Heiplaggen. — De verwoesting bij Hendrik. — De vervolging. — Gevangen. — De boschwachter. — Bij den burgemeester. — De Heiplaggen beloven beterschap. — *Benauwde droomen.* — Naar huis.

De maaltijd duurde wat langer dan anders. Tante kon lekker koken, maar ze had er vandaag bijzonder werk van gemaakt, omdat het de laatste dag was. Het was een soort van feestmaal.

Oom had het voorste blad van de tafel uitgetrokken, omdat hij ruimte noodig had voor twee prachtig bloeiende primula's, die hij tusschen de schalen plaatste.

Verder prijkte de tafel met een bitterkoekjespudding en een schaalje met drie prachtige appels, kolossale goudreinetten.

De jongens lachten van louter genoegen, toen ze bijschikten.

Toen alle dingen gereed waren nam ook tante Anna plaats.

„Ziezoo jongens, nu kunnen de werkzaamheden een aanvang nemen,” zei oom.

„En ik hoop, dat het ons goed zal smaken,” voegde tante er bij, „Jullie moet er nu maar niet aan denken, dat je morgen gaat vertrekken, maar dat je in de zomer-vacantie weer terugkomt.”

De jongens deden de tafel alle eer aan. Wim kon zich wel niet meten met Karel, maar tante had toch ook voor hem niet voor niemendal gekookt.

De maaltijd ging onder vroolijke gesprekken voorbij en toen ten slotte de mooie goudreinetten aan hun adressen waren bezorgd, zei oom:

„Ziezoo jongens, nu gaan we naar Zandheuvel. Ik heb een boodschap bij baas Krul en bij den smid. Jullie kunt dan hier en daar de voederplaatsen gaan bekijken en bij Slinger wachten we elkaar weer af.”

Allen stonden van tafel op. Tante Anna ging naar de keuken en oom en de neven gingen zich voor de reis gereed maken.

Het was ongeveer half twee, toen ze Vijverhoek verlieten. Het weer was nog steeds zeer mooi. Op verscheidene plaatsen had de sneeuw het tegen de zon moeten opgeven en was de grond weer boven gekomen.

Onze wandelaars liepen stevig door en onderweg

vertelde oom tot tijdkorting hoe de straatweg tot stand gekomen was voor ongeveer vijf en dertig jaar terug. Het was toen de vader van Arie Heiplag geweest, die er het sterkst tegen was.

„Die Heiplaggen schijnen overal tegen te zijn, oom!” zei Karel. „Zijn ze wel eens ergens vóór?”

„Als het wat nieuws is, dan nooit. Arie Heiplag zegt altijd: „„Dat nieuwe is allemaal gekheid en niks waard; ik houd me bij het oude!”” en dan lacht hij met zijn domme gezicht op zijn manier zoo slim, alsof al het verstand van Zandheuvel in zijn hoofd opgestapeld ligt.

Hij heeft een flinke boerderij, maar alles gaat er zoo ouderwetsch mogelijk. Onlangs heeft de landbouwleeraar hem bezocht en hem duidelijk voorgerekend, dat hij gemakkelijk elk jaar duizend gulden meer zou kunnen overhouden, als hij wat betere gereedschappen voor zijn boerderij aanschafte en er een paar arbeiders bij nam.

Maar, zooals dat van Arie te verwachten was, hij heeft den leeraar in zijn gezicht uitgelachen. En de leeraar maakte er zich maar niet boos over, want hij merkte wel, dat dit met Arie Heiplag de moeite niet waard was.

Op elk dorp heb je een stuk of wat van die lui en je kunt er soms last genoeg van ondervinden, vooral als ze veel geld hebben. Ze worden daardoor trotsch en heerschzuchtig; ze zouden den heelen boel willen regeeren en ze zijn te dom om iets goeds te kunnen doen.

Maar op dit punt zullen we voorloopig afscheid

moeten nemen, want ik ga hier linksaf naar Krul. Waar gaan jullie eerst heen?"

„Naar Slinger, oom," zei Wim.

„Tot straks dan!"

Wim en Karel stapten een oogenblik later den winkel van Slinger binnen. Herman noodigde hen dadelijk uit, mee naar den tuin te gaan, om de voederplaats in oogenschouw te nemen.

't Was een kolossale inrichting, precies zooals Piet verteld had, van zes staken en een echte tafel op vier pooten. De staken waren door kortere dwarsstaken verbonden en het geheel was gedekt met een oude rietmat.

„Wat zeg je er van?" riepen Kees en Klaas, de jongere Slingers.

„'t Lijkt wel een muziektent!" zei Karel.

„Moeder heeft ook al gezegd, dat we het ding maar voor goed moeten laten staan, dan gaat ze er van den zomer onder zitten, als het in huis te warm is," antwoordde Herman.

„En weet je, wat ik dan doe, Herman!" riep Kees. „Ik poot bij elken staak een paar snijboonen, dan wordt het een echt prieel, zooals bij den meester in den tuin staat."

Herman vond dat idee van Kees nog zoo kwaad niet.

„Gister is Arie Heiplag hier geweest, zeg, en hij zei, dat we wijs zouden doen, als we het malle ding in elkaar traptten, maar ik trap net zoo lief den heelen boer met z'n heele boerderij en z'n heelen rommel..."

„Ho! ho! ho! mannetje, niet zoo wild!”

De jongens keken om en zagen Slinger staan, die juist de laatste woorden van z'n zoon Herman had gehoord.

„Jij ben in staat, om groote ongelukken te maken,” ging vader Slinger voort. „Je moet in de eerste plaats eens aan je klompen denken bij al dat getrap, want als die gesneuveld zijn, kan ik voor nieuwe zorgen; maar ten tweede houd ik er niet van, dat jongens zoo ruw over oude menschen praten.”

Slinger sprak de laatste woorden op ernstigen toon en de jongens lieten daarom Arie Heiplag maar rusten.

„Kijk liever eens, wat een plezier de vogeltjes op de tafel hebben. We hadden van morgen al twee duiven ook op visite. Weet je, wat je doen moet, Herman! Je moet een beetje voeder boven op de rietmat strooien, want ik heb gemerkt, dat enkele kleine vogeltjes een beetje vreesachtig zijn, om onder de tent te komen!”

Herman ging dadelijk wat voeder halen en deed, wat zijn vader gezegd had. Spoedig daarna was het bovenop de rietmat een even druk gescharrel als er onder.

„Nu moeten jullie eens bij Hannes gaan kijken,” zei Herman. „Ik kan niet mee, want ik moet vader helpen in de schuur.”

Kees en Klaas gingen met Wim en Karel mee. Hannes woonde midden op het dorp, waar zijn vader een klompenmakerij had.

De jongens liepen langs het huis van Hannes en

kwamen achter bij de klompenshuur. Achter de schuur lag de moestuin en middenin stond de voederplaats, welke zich ook in een zeer druk bezoek van allerlei vogels mocht verheugen.

Hannes kwam uit de schuur en voegde zich bij het gezelschap.

„Hebben jullie al gehoord, wat de jongens van Arie Heiplag doen?”

„Neen; wat dan?” vroeg Kees.

„Ze loopen met Kas en Nol van Geurt Knobbel en nog een paar jongens achter uit het bosch door het dorp en gooien met steenen op de vogels en de voederplaatsen. Ze zijn van ochtend hier geweest. Ik stond juist wat voeder op de tafel te strooien en daar ineens bom! een steen op het afdakje, bijna op mijn hoofd; bom! nog een steen, op de tafel precies tegen mijn mandje, zoodat al het voeder op den grond viel. Ik nijdig! Ik neem een lange teen, loop achter de heg om en ze achterna de hei in. Met z'n zevenen gingen ze voor èèn jongen op den loop. Gijs Heiplag viel in een kuil en in 't voorbijgaan gaf ik hem een smeer die raak was. En toen haalde ik Kas Knobbel in, maar net toen ik er hem een wilde geven, viel ik zelf in een greppeltje en ik sloeg hem alleen maar de pet van zijn hoofd en de teen in tweeën.

De pet heb ik mee naar huis genomen.”

„En toen?”

„Toen is hij naar vader gegaan, om te zeggen dat ik z'n pet had, maar ik had alles thuis al verteld en

vader zei tegen 'm, dat hij het met mij moest afmaken. Met hangende pootjes kwam hij bij me:

„„Hannes, krijg ik m'n pet terug?“”

Als je eerst zorgt voor een heele teen, want die heb ik op jou stuk geslagen, zeg ik. Een poos later kwam hij met een teen terug. Ik hield 'm die vlak tegen z'n neus en zei: mannetje, wees gewaarschuwd, hoor! Als je aan de vogeltjes komt, dan kom je aan mij! En toen droop hij af.”

De jongens hadden het verhaal van Hannes met belangstelling aangehoord, maar ze moesten nog meer voederplaatsen zien en gingen dus weer heen.

Bij Gerrit, en een paar huizen verder bij Geert zag het er ook heel aardig uit, maar allen riepen er over, dat het bij Hendrik toch het mooist was. Gerrit en Geert gingen mee naar Hendrik. Deze woonde in het laatste huis van het dorp. Voor het huis was een klein bloementuintje en achter lag een groote moestuin, want Hendriks vader was tuinman en groentekweker.

Toen Hendrik de jongens door het raam zag aankomen, kwam hij naar buiten en liet hen het hekje binnen. Hendrik was voor een jongen van elf jaar eigenlijk veel te klein maar hij was vlug en handig. Hij nodigde de vrienden uit om mee te gaan naar den moestuin. Deze was aan de noordzijde en den achterkant afgesloten door een vrij hooge houten schutting, waartegen vruchtboomen stonden, en aan de zuidzijde door een haag. Achter den tuin strekte zich het sparrebosch uit, dat daar zeer heuvelachtig was.

Toen de jongens in den moestuin kwamen en de voederplaats, welke zich niet ver van de achterschutting bevond, in het oog kregen, waren ze een en al bewondering, vooral Wim en Karel, die er nog niets van gezien hadden.

Hendrik had vijf staken in het rond in den grond gezet en daarop stond een spitse kap, ongeveer als de kap van een hooiberg, van een stuk rietmat in elkaar gedraaid. Op den top stond een sparretak. Rondom waren in een vrij grooten cirkel sparretakken van ongeveer een meter hoog in den grond gestoken.

Men kon zien, dat de vogels met de inrichting waren ingenomen, want het krioelde er.

„Ik moet zeggen, dat het mooi is,” zei Karel.

„Mooier dan bij ons, Gerrit,” bekende Geert.

„Bij jullie is het ook goed,” zei Hendrik, want de vogels komen er onder en dat is hoofdzaak.

Rikketikketik! ging het eensklaps op de rietmat en de tafel.

Al de vogels vlogen te gelijk weg.

„Wat is dat nu?” riep Hendrik verbaasd.

Het zevental keek met groote oogen naar de voederplaats.

Rikketikketik! rammelde het weer, maar nu zagen allen duidelijk, dat het een hoop steenen waren, die over de achterschutting kwamen.

De jongens keken elkaar vragend aan.

„Dat zullen de Heiplaggen en de Knobbels zijn,”

„Je vader heeft in onzen tuin niks te zeggen,” riep Hendrik en zijn tak zwaaiende, trof hij Krijn op den schouder.

zei Wim. „Ze zijn van ochtend bij Hannes ook geweest, maar die heeft ze getrakteerd.”

Op dit oogenblik kwam een zware steen, zooals men die in de hei kan vinden, over de schutting en precies terecht op het rieten dak van de voederplaats. De oude rietmat kon de vracht niet dragen en zakte in elkaar op de tafel.

Het was een verwoesting van belang en de tranen schoten Hendrik in de oogen.

Hendrik was wel klein, maar dapper. Hij greep een doode tak op, die daar lag, want iets beters zag hij niet, en draafde naar een opening in de heg, waar hij als een kat doorkroop.

„Vooruit jongens,” riep Geert, „we moeten Hendrik helpen, anders krijgt hij slaag.”

Het zestal draafde Hendrik achterna en allen kropen door het gat.

Hendrik was al vooruit achter de schutting, maar toen hij daar kwam, waren de deugnieten weg. Ze hadden door een reet in de schutting de jongens zien aankomen. Nol Knobbel, die de achterste was, schoot juist het sparrebosch in.

„We kunnen die stijve knollen best krijgen,” riep Kees Slinger.

En vooruit ging het weer in vliegende vaart over kuilen en bulten, Hendrik en Karel voorop en Wim achteraan.

Door het sparrebosch ging het niet zoo snel, want
Op Vijverhoek.

de boomen stonden vrij dicht en de grond was zeer heuvelachtig. De jongens waren elkaar telkens uit het oog kwijt.

Daar verschenen de tegenstanders van de vogelbescherming op den top van een hoogen heuvel.

„Blijft staan als je durft!” schreeuwde Hendrik, terwijl hij met den dooien tak zwaaide.

Maar jawel, daar dachten de helden niet aan. Boven op den heuvel gleeed Krijn Heiplag uit op de gladde naalden en hij rolde aan den anderen kant naar beneden.

De vervolgers spanden hun krachten in. Een oogenblik later kwamen ze ook op den heuvel, waar Krijn afgerold was en bleven toen plotseling stil staan.

Recht voor hen uit lag een vlak terrein, waar de boomen omgehakt waren en over en door elkaar lagen. Van de Heiplaggen en hun helpers was niets te zien.

„Waar zijn ze gebleven!” riep Hendrik hijgend.

„Ze zijn vast niet rechttuit gegaan,” meende Karel, „want zoo gauw kunnen ze niet over al die boomstammen heen klauteren.”

„Ik denk dat ze rechtsaf gegaan zijn, naar dien hoogen heuvel,” zei Klaas Slinger. „Laten we daar maar heen loopen, dan krijgen we ze van den heuvel af misschien weer in het oog.”

Deze raad vond bijval en voort ging het weer op een draf, eerst een eindje door het mulle zand van den boschweg en toen tegen den heuvel op.

Op den top van den heuvel gekomen bleven de

jongens plotseling verrast staan, want in de laagte achter den heuvel stonden de zeven schavuiten op een hoopje bij elkaar. Deze hadden gedacht, dat ze hier goed geborgen waren, maar nu waren ze ontdekt en in een kuil gevangen.

Toen Hendrik de jongens zag, dacht hij weer aan zijn verwoeste voedertent. Hij daalde met den tak zwaaiend en op den voet gevolgd door Karel onmiddellijk in den kuil af en stelde zich woedend tegenover Krijn Heiplag, den grootsten van den troep.

„Waarom heb je mijn boel kapot gemaakt?” schreeuwde hij.

„Vader het 't gezeid,” zei Krijn bedremmeld, terwijl hij onwillekeurig achteruit ging voor den ontstuimig tegen hem opdringenden Hendrik.

„Je vader heeft in onzen tuin niks te zeggen,” riep Hendrik, en zijn tak zwaaiende, trof hij Krijn op den schouder.

De klap deed in 't geheel geen pijn, want de dooie tak brak dadelijk in zeven stukken, maar niettegenstaande dat schreeuwde Krijn moord en brand.

Karel, die ook nog al voortvarend was, had Nol aangegrepen en rolde met hem over den grond. De andere jongens kwamen nu ook van den heuvel af en 't zou hoogst waarschijnlijk slecht met de Heiplaggen en hun bondgenooten afgelopen zijn, als er geen kink in den kabel was gekomen.

„Halt! Wat is dat daar!” klonk plotseling een zware stem op den heuvel.

De strijd hield op en de jongens keken verschrikt om. Daar stond Woud, de reusachtige boschwachter van den burgemeester, in zijn zwartfluweelen pak, het geweer over den schouder en den dikken stok in de hand.

Met groote stappen daalde hij van den heuvel af. Een paar van de jongens wilden de vlucht nemen, maar Woud zwaaide onheilspellend met den stok en riep:

„Blijft staan, bengels, of anders . . . .”

Woud floot even en daar kwam zijn hond Turk over den heuvel heen den kuil in hollen. De jongens bleven staan, want ze wisten wel, dat tegen Woud en Turk samen geen schepsel ter wereld was opgewassen.

„Wat heb jullie te vechten?” vroeg Woud aan Hendrik.

Hendrik vertelde alles precies zooals 't gebeurd was.

„Zoo, zoo,” zei Woud tegen Krijn, „zijn jullie weer aan den gang. Is het allemaal waar wat Hendrik vertelt?”

Krijn zei geen woord.

Woud pakte Krijn bij den arm.

„Is het waar, vraag ik je,” riep de boschwachter met een stem, die door het sparrebosch klonk. Turk sprong op en begon te blaffen.

De jongens voelden geen grond meer. Krijn had een gevoel alsof hij met zijn arm in een groote nijptang zat.

„Ja Woud,” zei hij met een benauwde stem, „maar vader het 't gezeid,” voegde hij er bij.

„Maar ik zeg, dat 't nou uit is, versta je! 't Is nou voor goed uit!”

Woud keek daarbij de jongens aan en hij sprak op

een toon zoo beslist, dat ze voelden, dat het nu werkelijk uit moest zijn. De steenengooiers stonden te beven als rietjes.

„Ziezo,” zei Woud. „Nu gaan we naar het dorp. Hendrik, jij loopt met je vrienden voorop. Gaat maar vast op den Zandweg staan.”

De jongens deden wat hen gezegd was.

„Nu de anderen; vooruit.”

Toen ze allen op den Zandweg opgesteld waren, nam Woud een lang eind touw uit den zak. Hij legde de steenengooiers één voor één een strik om den pols en het eind van het touw gaf hij Turk in den bek.

„Voorwaarts marsch!” commandeerde Woud, en het troepje zette zich in beweging.

Ze hielden den Zandweg en kwamen vlak bij het huis van Hendrik op den straatweg in het dorp. Heel Zandheuvel liep uit om te kijken, wat er aan de hand was.

Krijn en z'n vrienden wisten zich niet te bergen van schaamte en Turk keek zoo trotsch in het rond, alsof hij er schik in had, de zeven jongens aan de lijn te hebben.

De menschen maakten natuurlijk allerlei opmerkingen en de gevangenen werden braaf uitgelachen.

Op het pleintje voor het huis van den burgemeester commandeerde Woud: halt!

De burgemeester kwam buiten en hield een gesprek met Woud. Daarna moest Hendrik de zaak weer vertellen en werd Krijn, omdat hij de oudste was, ondervraagd.

Juist toen dit verhoor was afgelopen, kwamen de

heer Zwam, de onderwijzer en baas Van de Horst voorbij. De burgemeester wenkte hen en vertelde in korte woorden wat er aan de hand was.

Oom Karel keek niet weinig vreemd, dat zijn beide neven zich onder de opgebrachte jongens bevonden.

„En wat moet ik nu met die jongens doen, mijnheer Zwam? Ze zijn een schande voor de school en een schande voor het dorp,” zei de burgemeester, terwijl hij driftig heen en weer liep.

Krijn Heiplag en zijn vrienden stonden duizend angsten uit en ze hadden zich al lang voorgenomen, geen voederplaats meer aan te kijken; maar ook de andere jongens waren niet geheel gerust.

„Burgemeester,” zei de heer Zwam ernstig, „ik verzoek u beleefd, deze zeven jongens aan mij over te laten. Ik zie, dat ze spijt hebben van hetgeen voorgevallen is en ik geloof niet, dat het zich herhalen zal. Rekent u dan met de andere af.”

De burgemeester nam met dit voorstel genoegen.

Op verzoek van den heer Zwam maakte Woud het zevental van het touw los en ze werden naar de school gezonden, waar ze van den meester een ernstige berisping kregen. Allen beloofden ze daarop, dat ze zich niet meer aan het vernielen van voederplaatsen zouden schuldig maken, waarna de meester hen liet gaan.

Maar ook de andere zeven waren niet geheel vrijgekomen.

„Jongens,” zei de burgemeester, „ik begrijp zeer

goed, dat je boos werd, toen de voederplaats van Hendrik werd vernield, maar dan heb je nog niet het recht, om er maar op te slaan. Niemand mag zijn eigen rechter zijn. Als je klachten hebt, ga je daarmee naar mijnheer Zwam, naar den veldwachter of je komt bij mij, maar ik verkies geen vechtpartijen meer!”

De burgemeester gaf Van de Horst de hand en ging naar binnen en de jongens gingen naar huis, nadat Wim en Karel van de vrienden afscheid hadden genomen tot de zomervacantie.

Onderweg vormde het gebeurde natuurlijk het onderwerp van het gesprek, en de laatste nacht, die de jongens bij oom en tante doorbrachten was tamelijk onrustig. Ze droomden van vechtpartijen, van boschwachters en honden, van gevangennemingen en Wim kreeg het zelfs zoo te kwaad, dat hij tante Anna wakker riep.

Ze ging naar boven, om te zien wat er aan de hand was.

„Wat scheelt er toch aan, Wim?” vroeg ze.

„De hond! De hond! Stil Turk!” riep Wim, terwijl hij rechtop in het bed ging zitten.

Wim droomde. Karel werd ook wakker.

Tante schudde Wim bij den arm, tot hij de oogen half open deed.

„Wat praat je toch van een hond?” vroeg Karel.

„Een hond! Er is geen hond. Je droomt zeker,” zei Wim, „want we liggen nog in 't bed.”

„Neen, jij droomt!” antwoordde Karel.

De jongens gingen weer liggen en tante stopte de dekens aan alle kanten nog eens goed in.

Zaterdagmorgens namen Wim en Karel een hartelijk afscheid van tante Anna en oom bracht de neefjes op den trein van tien.

„Ik verwacht jullie van den zomer stellig weer terug, jongens!”

„Als vader en moeder het goedvinden, hebben wij er niets tegen,” zei Karel lachend.

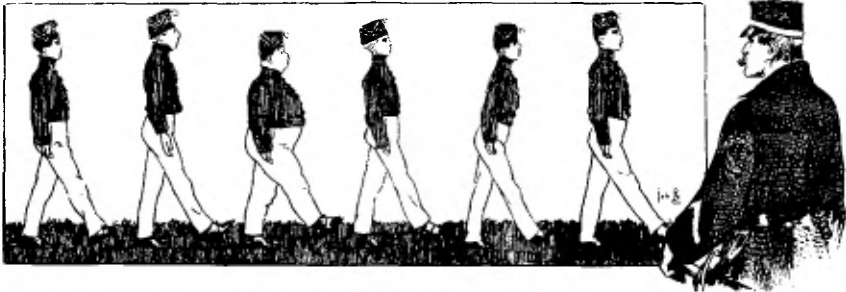
De locomotief floot en de trein zette zich in beweging. Nog eens door het raampje gewuifd en de genoegelijke dagen behoorden al weer tot het verledene, maar Wim en Karel teerden nog lang op de aangename herinneringen.

De zes volgende boeken zijn ware prachtwerken voor de jeugd, uitmuntende zoowel door inhoud als illustratie.

Prijs van ieder boek f 1.50, in prachtb. f 1.90.

Illustratie uit: „Mijn Jongensjaren.”

Mijn Jongensjaren

door **Koen van Dam**,
geïllustreerd met 50 platen door **Joh. Braakensiek**.

Weggeloopt

2^e druk, door **Adona**,
geïllustreerd met 60 platen door **Cecil Alden**.

Karel Vermeer

door **Ch. Krienen**,
geïllustreerd met 50 platen door **W. K. de Bruin**.

Uit het leven van Dik Trom

6^e druk, door **C. Joh. Kieviet**,
geïllustreerd met 50 platen door **Joh. Braakensiek**.

Frits Wardland

3^e druk, door **C. Joh. Kieviet**,
geïllustreerd met 50 platen door **Joh. Braakensiek**.

De Twee Neven

2^e druk, door **C. Joh. Kieviet**,
geïllustreerd met 50 platen door **W. K. de Bruin**.

= De Drie Matrozen = van Michiel de Ruijter

door Joh. H. Been,

geïllustreerd met 32 platen door J. H. Isings Jr.

Prijs f 2.50, in prachtband f 2.90.

De Nederlandsche Spectator van 26 Januari 1907 schrijft:

Een ware „De Ruijter” hulde.

In het stedeke Brielle waren nog de schimmen van onze zeehelden rond: Witte de Witt, de Trompen, Evertsen enz. en wie daar met een dichterlijken geest woont, wordt van hun geestkracht vervuld. De Brielsche Archivaris, de man in wiens hoofd dat heele prachtige verleden zich geconcentreerd heeft, de heer Joh. H. Been, heeft de mooiste „De Ruijter”-hulde denkbaar in dat kloeke boek van *De drie matrozen van Michiel de Ruijter* gegeven.

Gevoel voor het grootsche in deze persoonlijkheid, voor het roemrijke verleden samen met de gave van het boeien door echte, spannende romantiek en van zich indenken in het menschelijk gemoed in vele gevallen van karakterstrijd en onrust maken dit boek tot een hoog boek, een, waar een jongen z'n idealen in vindt, en dat zaden in zijn gemoed zal strooien, die veel later welig zullen kunnen opschieten tot heil van hem zelf, van het vaderland

Waarlijk, al is het een dik boek, misschien met z'n 379 blz. het dikste jongensboek dat we hebben, ik twijfel niet of het zal tot het eind gelezen, het zal her- en weer-herlezen worden, omdat er zooveel moois in is, dat meesleept, ontroert.

En het mooiste zal voor de jonge lezers dunkt mij, nog dit zijn: dat het alles waar gebeurd is, dat er werkelijk voor Algiers vijf Christenslaven op de vloot gekomen zijn; dat werkelijk op de Goudkust drie matrozen samen gevochten hebben met de in het boek beschreven gevolgen, even goed als het in de steek laten van het zinkende Engelsche schip in de West de waarheid bevat. Gerard Brandt vertelt het in zijn leven van Michiel de Ruijter. De dichter heeft alleen de letters op papier leven ingeblazen. Tegen zooveel goeds vallen kleine fouten of liever oppervlakkigheidjes weg.

In den Opgang

door Anna de Savornin Lohman. Geïllustr. door Willy Sluiter.
Prijs f 2.50, in prachtband f 2.90.

Freule Lohman laat zich met dit vlot geschreven boek ook eens als schrijfster voor jonge meisjes kennen. En 't is haar gelukt. Zij heeft den toon te pakken, die in den smaak valt der vrouwelijke „aankomende” jeugd. De handeling heeft plaats in een Hollandsch provinciestadje en zeer raak is het leven op zoo 'n plaatsje getypeerd. De „draad” van het verhaal: een in schooltijd aangeknoopt vrijagetje van het mooie, oudste dochtertje der Langeveldts met een gymnasiast-baronnetje, voor wien zij, als onbemiddeld en niet-adellijk meisje, later blijkt, geen geschikte partij te zijn. Rita, die haar stille verloving als geheim bij zich rond-

draagt, ontdekt de vernedering, als haar Govert, die in Leiden studeert, met de vakantie door zijn ouders naar een buitenverblijf wordt gestuurd. En zij lijdt onder de desillusie, alléén. Dan volgt de bekentenis aan moeder, die haar over alles heen helpt.

Daaromheen groepeeren zich de anderen, de openhartige zuster Mien, de goede broer Hein, de verwaande Sanny, de lieve moeder Langeveldt en niet te vergeten tante Poppie, de goedhartige, goed-geefsche, gezellige Indische. „In den Opgang”, (bedoeld wordt in den opgang van den jongemeisjestijd naar het volwassen zijn) is, èn door de behandeling der stof èn door de strekking een aan te bevelen lectuur voor onze meisjes.

Telegraaf, 5 Dec. 1906

Zooeven verschenen!

Op Vijverhoek

door F. J. Hoffman.

Geïllustreerd met 26 platen door W. K. de Bruin.

Prijs f 1.50, in prachtband f 1.90.

Dat ook in den winter het buitenleven zijn aantrekkelijke zijden heeft, kunnen we uit dit boek bespeuren. Karel en Wim gaan in de Kerstvacantie

bij oom Van der Horst, den Boschbaas op het buitengoed „Vijverhoek”, te logeren. Ze vermaken er zich best, maar niet alleen aan guitenstreken is hun tijd gewijd; onder leiding van hun oom, komen ze heel wat belangwekkends aan den weet van vogels vooral, maar ook van andere dieren, visschen bij voorbeeld, en van planten.

Aangrijpend is de passage van dien boer, die zijn hond zoo slecht behandelde, terwijl het trouwe dier, hem voor den brand in zijn hooiberg waar-schuwde. Maar de man was te eigenwijs om op het geblaf acht te geven.

Ook de Nederlandsche Vereeniging tot bescherming van vogels zal de verschijning van dit boek met vreugde begroeten.

Floris de Vijfde

door E. Molt.

Geïllustreerd door H. C. Louwerse.

Prijs f 1.50, in prachtb. f 1.90.

Welke Hollandsche jongen kent niet uit de geschiedenis „Graaf Floris de Vijfde, der keerlen God”, en zijn treurig einde?

Hij toch was het, die ten tijde der lijfeigenschap het voor den

kleinen man opnam en de macht der edelen fnuikte, om later als slachtoffer zijner menschlievendheid door verraad te vallen.

Waar dan ook de schrijver zijn leven teekent, zonder opsmuk of overdrijving, is het een boek dat in afwijking der vele onmogelijke „jongenslectuur”, met gerustheid der jeugd in handen kan worden gegeven en dat door hen zonder het hoofd op hol te brengen met graagte zal worden gelezen, terwijl het hunne kennis van den tijd der edelen blijvend zal verrijken.

Van een viertal zéér mooie illustraties door H. C. Louwerse voorzien, en in keurigen prachtband is het een aanbevelenswaardig geschenk voor de jeugd.

Dordrechtse Courant, 26 Nov. 1906.

Uit de Gedenkschriften van een Schooljongen

door Joh. H. Been.

Geïllustreerd door Jan Bleys,

Bandteekening van R. W. P. de Vries Jr.

Prijs f 1.50, in prachtband f 1.90.

Een geestig, prettig, mooi geschreven jongensboek. Men kan het niet anders dan met groote belangstelling lezen; men gaat een warme sympathie voelen voor Hein, den bengel met zijn eerlijk hart, z'n jongensstreken, zijn strijd tegen het leeren en zijn strijd tegen zijn fantastische denkbeelden, die hem zoo vaak hinderen in het nuchtere, praktische leven. Hoe mooi is hier beschreven, dat langzame liefkrijgen van een vak, waar hij eerst niet van houdt, de eerbied en genegenheid, die de jongen gaat voelen voor den onderwijzer, die hem zoo taktvol door dien strijd heen helpt....

... We zitten met hem in de benauwdheid voor het overgangsexamen, dat zoo meesterlijk beschreven is, en we juichen met hem, als hij „er door” is, als hij in de armen van zijn ouders vliegt, als hij even meneer Straalders, den helper in de booze wiskunde de hand gaat drukken en deze in zijn ontroering niet anders kan zeggen dan: „beste jongen, beste jongen....”

Dan hollen we met hem en z'n trouwe gezel „Lie”, den hond, naar buiten — den zomer, de vroolijke kermis, **de zalige vakantie**, tegemoet!

Het is een boek vol eerlijke, gezonde, nobele denkbeelden, een in alle opzichten aan te bevelen werk.

Commissie ter beoordeeling van Kinderlectuur.

Van deze zalige vakantie vertelt het boek:

Heintje's Groote Vacantie

door Joh. H. Been.

Geïllustreerd door Joh. Braakensiek.

Bandteekening van R. W. P. de Vries Jr.

Prijs f 1.50, in prachtband f 1.90.

We durven een weddenschap aan te gaan, dat geen jongen „Heintje's Vacantie” zal gelezen hebben zonder, uit het diepst van een vol gemoed, te verklaren: in tijden heb ik zoo 'n prettig, **aldoor boeiend** boek niet gelezen. En als de ouderen 't overnemen, zullen zij het óók zeggen. Met ons zullen zij in hun hart den goeden schrijver dankbaar wezen die, **zonder** een oogenblik zwaar-avontuurlijke **onwaarschijnlijkheden** op te dienen, eigenlijk van allergeewoonste dingen vertellend, zoo 'n **geestig** en zoo 'n **spannend** boek heeft kunnen leveren.

Wie zijn kinderen en zichzelf ter Sinterklaasgelegenheid waarlijk een **tractatie** bereiden wil, die nog wel tot tien Sinterklaasfeesten ver zal worden geproefd, koope **Been's nieuwste jongensboek**.

Rotterd. Nieuwsbl.

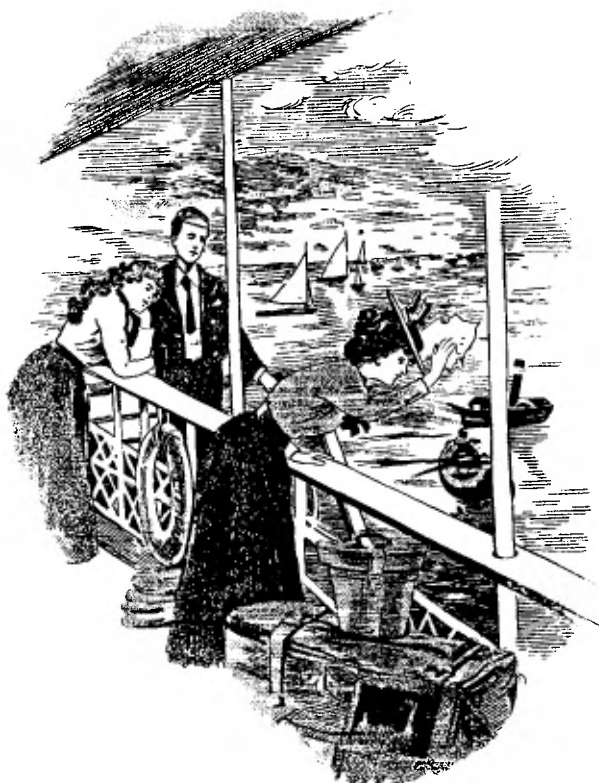
Juffertje Wildzang

door Bertha Clément,

prachtig geïllustreerd met meer dan 50 platen.

Prijs f 1.50, in prachtband f 1.90.

De Meisjesboeken van Bertha Clément zijn eveneens gunstig bekend. Ook in dit nieuwe werk vinden we zulk een frisschen geest, zulk een vroolijke ongedwongenheid, dat men wel van de heldin *moet* gaan houden en haar lotgevallen met dezelfde belangstelling volgt als waren ze aan een meisje uit onze naaste omgeving overkomen.

Bertha Clément is een vriendin van het jonge lezende publiek, en haar **Juffertje Wildzang**, waarvan bij P. Kluitman, te Alkmaar, een geïllustreerde uitgaaf in prachtband verscheen, zal zeker even gunstig worden ontvangen als hare vroegere verhalen.

't Is de geschiedenis van een vroolijk „juffertje Wildzang” in den grond een zeer lief meisje, dat ook wel iets van den ernst des levens leert en van hare verschillend gearde vriendinnetjes. Een aardig, natuurlijk geschreven, onderhoudend meisjesboek.

Nieuws van den Dag.

In de Vacantie

Bibliotheek voor Jongens en Meisjes.

Prijs per deel f 0.90, in prachtband f 1.25

De boeken in deze serie zijn met bijzonder veel zorg uitgevoerd, met minstens 4 prachtige platen geïllustreerd en keurig gebonden.

A. voor Jongens:

1. Het Beleg van Alkmaar

door **P. Visser**. Geïllustreerd door **H. C. Louwerse**.

2. Jaepie-Jaepie

door **C. Joh. Kieviet**. Geïllustreerd door **A. Rünckel**.

3. Frans van Dorentil

door **C. Joh. Kieviet**. Geïllustreerd door **A. Rünckel**.

4. Hollandsche Jongens

door **Chr. v. Abkoude**. Geïllustreerd door **A. Rünckel**.

B. voor Meisjes:

1. De Zusjes van de Berkenhoeve.

door **Hermannna**. Geïllustreerd door **A. Rünckel**.

2. Het Badreisje van Cor Slung

door **C. Joh. Kieviet**. Geïllustreerd door **A. Rünckel**.

3. De Beschermeling van het Viertal

door **L. van der Meer**. Geïllustreerd met 55 platen.

 Deze serie wordt vervolgd.